

GUX BHAI'M KAI'CHDHAM ÑI'OOK NA BHAAN TU A'GA GUCH XOI'KAM NAT TU UA'NAK GU MAARKOS

*Gu Jesusus na mi' ba aaya' na pai' ja bopkonda' gu
Juan gu ja'tkam*

(Mt. 3:1-12; Lk. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Ja'pni ja'k bhai' jim tibgai dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, Maraa'n gu Dios,

² nat tu ua'nak bijik gu Isaiiyas jano' nat pai' dhuukbha ñio'kdhak gu Dios, na sap jup titda guch Gi'kora' gu Maraa'n:
Jumaiñ biipi' mu jootsa' na ba' ba ja mattuda' gu ja'tkam nap jootom mui' ba jim.

³ Na mu ja'p pix ba tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam gampix jix chu gak kir nap ja titdada':
“Gor jix ki' bim duuñ.

Ja'p pik bhai' bar jimdam gu Gø'kam.

Mi' pim sap pui' ba jimia' na jax jix aa'.”

⁴ Ba' pui'p jum duu ip, mummu ja'p pix ba oirida' gu Juan na pai'r gampix jix chu gak kir, ja bopkonda' gu ja'tkam pui' xi ja titdat na sap jir am nam xim bopkonai mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' guch Gi'kora', na sap ba'x ja joi'mdai ba uañchuda' gu ja ua'tulhdhara'.

⁵ Ba' mui' ja'tkam mi' aajidha' am gu bhammi dir kam Jerusaleen na pai'r gø' kiicham, gio ba' jai' mui' kap dir na jix Judea dibir bhaan bipio', nam jix kaim ka', na gu' giilhim joidham jix bhai' xi

buada' na tu a'gada'. Ba' gui' nam ji'k ti jii'gi'ñdha' na silhkam jir pui' na jax tu ja a'gi'ñdha', pui' ba titdada' am nam sap cham ka aa' nam jix ua'tulhdhix ka'. Ba' gu Juan dai na xi ja bopkonda' mi' na pai' mirda' gu suudai' Jordaán Ak.

⁶ Ba' gu Juan gu tii'dharga'n, kameeyo gu bapoo'n jir jup duiñxim ka', gio ba' gu bhisparu'n jir jo' ka' ip. Ba' na pai' dhuuk bax bhio'n ka', dai gu sossoi na tu da'ngit tu kua'da' gio ba' gu miibat gu gampix kam.

⁷ Ba' na tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam jup ja titdada':

—Gatuuk dir bha jim gui' nax io'm jir g'e'kam, cham tu' pui' na jax aañ, na ni ji'x kuñ cham jir jupaabkamu'n nañ dhumarti' tu' suska'n jup ba kookoxdha' git.

⁸ Ba' aañ xib suudai' ki'n pix ka jam bopkon, gu' ba' gui' na pai' dhuuk ya' aaya', pui'p ji buusnia' na jam bopkona', na gu' ba jam tajaan'dha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios.

*Gu Jesus na ba chiñia' gu Juan na bakuana'
(Mt. 3:13-17; Lk. 3:21-22)*

⁹ Ba' jano' mui'p ma jii gu Jesus mummu dir Nasareet na pai' Galilea dib'ir bhaan bipio'. Ba' mummu ba ji buus Jordaán Ak mi' na pai' oirit ja bopkon gu Juan gu ja'tkam, ba' mi' pui' ba titda ip na sap bakuana'.

¹⁰ Ba' nat pai' dhuuk mui' ji buus mi' dh'ir suudai' ch'ir gu Jesus na ba bakuañixchu', ba tii nat bhai' jim kupio' gux dhaam, gio ba' nat bhai' ji ch'im gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ja'p tu'm na gioda', ba' nai' ji jaa bhai' bhaan.

11 Gio ba' nat ba kai nat bhai' ba tum a'ga bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch:

—Aap jir di' nap jir jiñ mar nañ xim kii'galhi'ñ, gio nañ gø'kam ki'n jix bhai'ñ chaat aap jum bui.

*Gu ja'ook na tix mai'chim ka' gu Jesusus
(Mt. 4:1-11; Lk. 4:1-13)*

12 Ba' gatuuk mi' dhir ma jii gu Jesusus mummu ja'k maa'n kap na pai'r gampix, nat gu' pui' ja'k jurtuda gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'.

13 Ba' mi' juruuñ maa'n masaa'n daman mambhiix tanoolh, mi'ji ja'p pu oirida' diilh na pai' cham jaroi' oirida'. Dai gu tu' ji'ngiarum na mi ja'p tum oipoda', gio ba' guch Gi'kora' gu noonbi'ñ nam guguuxi'ñdha'. Ba' mi' ba ai gu ja'ook na ilhdhat na moo mi' mai'chia' git, gu' ji nat gu' cham jax dhooda.

*Gu Jesusus na kia'pix ba ji chu ja a'gidha' gu ja'tkam
(Mt. 4:12-17; Lk. 4:14-15)*

14 Ba' mikkat na mit pai' dhuuk ba kuu gu Juan, ma jii gu Jesusus bhammi ja'k Galilea nat ba tu ja a'gidham gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios.

15 Ba'p ja titdada' bhammi ja'p ji oirit:

—Ya' mam aiñ jaaduñ na pai' dhuuk tu daaxix na maaxik jum maaxdha' gu Dios aapi'm jam bui, na pim ba' bax mat ka' nax chu joi'gi'n sia kux io'm jir gø'kam. Ba' dai na jam a'm bam aa' na pim mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', gio ba' na pim ti jii'ñdha' na bhai' ji chu jam a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ.

Gu Jesuus na ba ja baidhika' maakob gu boptop bhiadam

(Mt. 4:18-22; Lk. 5:1-11)

¹⁶ Ba' ma jii gu Jesuus mummu ja'p ju'ñdharan na pai' gø' suu'nka' gu suudai' gui' na Galilea dibiiir bhaan bipio'. Ba' mi' ba ja tii gook gu boptop bhibhiadam daim sispidhim nam mi ja'p buppaim suudai' chir maa'n gu gø' asaak. Maa'n Simoon tiiigim, jumai ba' Anrees.

¹⁷ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Aañ pui' ihii'ñ jiñ jaaduñ na pim xib dir gammiji bañ kaichgida', na pim ba' jai'ñ palhbuidha' nañ tu ja a'gidha' gu ja'tkam. Bar ja'tkam bhibhiadam ka' pim pax ba', cham tu' boptop bhibhiadam kia', na gu' gui' nam ji'k ba ti jii'ñdha' na pim ji'k jax tu ja a'gidha', dhi' ja'p ji buusnia' na pim ba ja bhia'.

¹⁸ Ba' gui'p ma oi mit cham jax ji chi'iiik. Mi' xi iabok jamit gu ja a'sak.

¹⁹ Ba' palhiip gama ja'k iam xi jii mit biiix ju'ñdharan, mi'p ba ja tii mit gu Jakoobo gio gu Juan, maamra'n gu Sebedeo, nam mi' daraat kanuub ta'm ka ja jiiisom gu ja a'sak gui' nam ki'n tu bhibhia gu boptop.

²⁰ Ba' pui'p ba ja titda nat jax ja tiiidak ja baidhak gui' na ja biiim ba jim. Ba' gui' pui' cham jax ji chi'iiik ma oi mit ip, mi' xi buak jamit gu ja taat Sebedeo ja biiim gu tujuandam tugi'ñ.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam na kax ñaanbi' ka'

(Lk. 4:31-37)

²¹ Moo mit mummu ja'k bhii Kapernaum na pai'r kikcham na ba' moo bam aaya' na pai' dhuuk

cham ka tum juanda'. Ba' jano' nat pai' bam ai, mui' ma jii gu Jesus mu nam pai' tu chiopi' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' baakik bhai' ji chu ja a'gi.

²² Alh ni jaroi' ku ñiok, mi' pui' pup tu'ii' am na mit ba kai, na gu'x io'm bhai' xi bua na xi chu a'ga, cham tu' pui' na jax gui' nam jup kai'chdha' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios.

²³ Ba' maa'n mi'p oirida' gu maa'nkam na ampix jix ñaanbi' ka', na bhaan baax ka' gu cham kii' ii'mda'. Ba' na mi' ka tu ja a'gi'ñ gu Jesus gu ja'tkam, mi' baakik chiop gø' ki'n mui' ba ñio gux ñaanbigim, na gu' pui' ja'k jurtu'ntu' gu cham kii' ii'mda', jup kai'ch:

²⁴ —¿Jax japich bhai' bach dhoodam Jesus Nasareet kam? ¿Ka'p ti bhai' bach koodam aa? ¿Aañ jix maat jia nap aap jir di' gu Dios gu maaxik duakam!

²⁵ Gu' ji na gu' maa'n nat jax ñiok gu Jesus, jup titda:

—¡Cha'p ñiokda' cham kii' ii'mda' nap naan-bichu'n dhiñ jaduun! ¡Mup buusnia' bhai' dhir bhaan! ¡Cha'p bhai' pu tui'ñgida'!

²⁶ Ba'x io'm xi bhii gu maa'nkam nat pai' ba ji buus gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan. Gø' xi jiiñkik nat ba' pik ba buus.

²⁷ Ba' dappaam mi' pui' pup tu'ii' am dho gi ji ba'x io'm gu ja'tkam, dai nam nai' tiim ti tikka'n diih jix dhu'npi'ñ ki'n, jup kai'ch am:

—¿Jax ba'r jum duukam chi dhi' pui'? Gi nach cham ji'xkat pai' dhuuk pui' chi niidhat na jax tu buim dhi Jesus. Ti' na sia gu cham kikii' i'ii'mda' tu' pix ja ilhii'ñ, jix jii'gi'ñ am.

28 Ba' cham miikim na mit bix pui' ba ti kai gu ja'tkam na ji'x jir Galilea na ji'k jax tu buim gu Jesus.

Gu Jesus na ba dua'ndha' gu daada'n gu Simoon Peggro

(Mt. 8:14-15; Lk. 4:38-39)

29 Ba' ja'xpix nat ba buus gu Jesus mi' dhir chiop, na xi chu ja a'gidhimik gu ja'tkam, silh jii mummu gama ja'k nam pai' tu ba'aak gu Simoon gio gu Anrees. Ba' bix jai' xi jiiim am gu Jakoobo gio gu Juan.

30 Ba' gu daada'n gu Simoon mijji ka bo' ba'k chir jum bakxidhat na ee gu toiñdhi'. Ba' nat jax mu ai gu Jesus, ba aagi'ñ am gu mi' oi'ñkam nax ka'ook.

31 Ba' mui' ji ai gu Jesus mi' na pai' bo', ba' daagik nobi'ran xi bamii'. Jix kii' bhai' ji bam mi' jotmoda' pix, ba' dai nat ba tu ja onbai'.

Gu Jesus na ba ja dudua'ndha' mui' gux kako'kkam

(Mt. 8:16-17; Lk. 4:40-41)

32 Ba' nat pai' ba bhi'ñ gu tanoolh, na pui' bax dhidimpu', mui' ja'tkam pix ja'x ji ai mit mi' ba'aak kii' na pai' daa gu Jesus ji ja baidhat gux kako'kkam, jai' gui' nam ampix jix ñanaanbi' ka' na ja a'm jup tui'ka' gu cham kiki' i'ii'mda'.

33 Giilhim mui' mit mi' mam jumaap ki'ñgob gu mi ja'p oi'ñkam na ji'x jir kiicham.

34 Ba' pix ja'x ji ja dudua'ñ gu Jesus gux kako'kkam, na gu' mi ja'p moo bix aixim tu'm jup te ee'ka' gu ko'kdai'. Jai' gui' nam ampix jix ñanaanbi' ka', bix ja'k ja joot gu cham kiki' i'ii'mda' ja a'm dir. Pu cham ja do'ñcho nam jax bha tu

a'ga gu cham kikii' i'ii'mda', na gu'x bhai'x maat na no't jax dhuuk xi ja do'ñcho nam bha tu a'ga', mi' maaxik ba kiiisa' am nar tu'p tu'm da'.

*Gu Jesusus na ba jimia' mu ja'p na ji'x jir Galilea na tu ja a'gi'ñmira' gu ja'tkam
(Lk. 4:42-44)*

³⁵ Ba' bijik ba bam gu Jesusus na kapup jix chukgam, ba' ma jii nammi gama ja'k na pai'r gampix. Mi' ba' bhai' ji chu a'ga jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'.

³⁶ Ba' ja'xpix nat pai'x bhai' ba xia', mui'p ma gaagam gu Simoon bamgik ja biiim gui' nam takaab dir maap jii mit gu Jesusus.

³⁷ Ba' nammi pix ji chii mit na pai' ka oiri, ba'p titda am:

—Bhammi tiim ga'nga' am mui' gu ja'tkam.

³⁸ Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesusus:

—Gatuuk jach dho gio bhai'p aaya', na gu' ka tum aagim. Maik gor kia' mijini ja'p na jax jir kikcham, sia dai ya ja'p mia'n kia', nam ba' gu' biiix jup jix mat ka' gu ja'tkam nañ ji'k jax tu a'ga, na ñich gu' pu kai'ñkam bha jii.

³⁹ Bhai' ba' pu oirida' na ji'x jir Galilea na tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam bha ja'p nam jax tu chi-chiopi'. Gio ba' na ja'k ja jootsaim gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gui' nam jix ñanaanbi' ka'.

*Gu Jesusus na ba dua'ñdha' maa'n gux ko'kkam na tootolhidhat bha gakiidha' gu tukga'n
(Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)*

40 Ba' maa'nnim mu ba ai maa'n gux ko'kkam na pai' oirida' gu Jesusus, na tootolhidhat bha gaki-idha' gu tukga'n. Ba' mi' o'lhia'n ki'n ji kikkbuk biipi' dir jup titda:

—Aañ ja'pni moo soi' bham tiddam jiñ jaduunñ nañ ja'p tē kēē nap bixchu'x aichu'n nach chu' cham pai' nii'ñ, nap iam jiñ dhua'ñdha' no'p moo pui'p ilhii'ñdha' git.

41 Ba'x joi'mdak ba tii gu Jesusus, ba'p titda bhai' xi dhaagik:

—Jir am dho, nañ gu' pu kai'ñkam ya oiri. Jaiñ, ba dua pich. Cha'p jax kam aa'nda'.

42 Ba' dai nat pui' ji' xi chii'n, jotmoda'x bhai' bhai' ji chu taatdat. Jix kii'p jum duu, pu cham pai' ka tu ko'k.

43 Ba' gu Jesusus tii xi soo'mchulhdhak ba joot na cham tu aa'nda' nat jax dhuuk dua, jup titda:

44 —Dai nap moo cham jaroi' aagi'ñdha' na ñich aañ jum dua'ñ. Dai nap silh jimia' bhammi na pai' daa gui' na jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na ba'm tigia' na pich ba dua. Xi chikkada' ap. No' jax kai'ch nap bax kii', dai nap tu makgirtai titikia' na jax ja'k aagix nat tu ua'nak gu Moisees, nam ba' bax mat ka' gu ja'tkam nat ba buus gu ko'kdai' dhi' nap ki'n kax ka'ook kat.

45 Gu' ji na gu' gui' moo jano' nat jax jii, pi'x ja'x ja aagi'ñ gu ja'tkam. Giilhim bix pui' bax chu maat am. Ba' pui' mi' pup oiri gu Jesusus gampix, miji ja'p tibiappuda', na gu' cham ka aa' na maaxik bhammi ja'p oirida' ge'ge'r kikcham. Ku gu' pui' pi'x mui' mi'p aajidha' am ji na pai' oirida'.

2

Gu Jesus na ba dua'ñdha' maa'n gux ma'mkulhi' (Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)

¹ Ba' gatuuk ji'kchi jurni'ñ ki'n gio mi'p ba ai gu Jesus Kapernaum. Mi' pai' maa'n kiicham pix ba kaidha' na tibiap.

² Ba' jotmoda' pix ja'x ji ai mit gu ja'tkam, giilhim mui' mi' mam jumaap jamit. Jix kabkam suu'n jamit miji ba'k chir, pu cham jir buusan mi ki'ñgob, na gu' mi' dhir dirrap dir nammi ja'p jup xi ju' am. Gu Jesus ba' dai na tu ja a'gi'ñchu'.

³ Ba' ja'xpix maa'n mi' ba aich jamit gux io'm jix ma'mkulhi' maakob dit.

⁴ Ba' ilhdhat am nam jiimit miji pu baapkia' git ba'k chir na pai'p tu'ii' gu Jesus, gu' ji na gu' cham bhaai', nam gu' giilhim jix kabkam suuda' gu ja'tkam. Pui' mit alhi'ch ma digaar gu ba'aak daam dir na mit ba' mu tisaa'ñdhak bhai' dhir mu tibiañ bakxidhar ta'm miji na pai'p tu'ii' gu Jesus.

⁵ Ba' nat ba ja tii gu Jesus nam buiñor jix biiñaktu', jup titda gux ma'mkulhi':

—Cha'p jax kam aa'nda'ñ jaduun. Ba uañchudhix ji matgam gum ua'tulhdhara', na ñich gu' aañ pui' ba tii.

⁶ Ba' ji'kchi mi'p daraa am gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba'p jum aa' am ja jujur am bhaan:

⁷ “¿Jax ba' ilhdhat jup kai'ch? ¿Ja'xbui' aa sap tii gø'kam jup xim ilhii'ñ na gu Dios? ¿Jaroo gip ba uañchuda gu tu' ua'tulhdhara' gu jaroi' ya' kam pu chu'm ip jix ua'tulhdhix kam? Dios dho gi jii' ji.”

⁸ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesus jura'ran bhaan nam jax jum aa', ba'p ja titda:

—Ni ji'x iam kur pui' na pim jax jum aa' gu jam jujur am bhaan.

⁹ Na gu' cham pik xijai no'ñ jax kai'ch: “Ba uañchudhix ji matgam gum ua'tulhdhara’”, na gu' cham maati' ka' no' moo pui' ji buusnia' piam ku gu' cham. Gu' ji no'ñ jax kai'ch: “Xi bamii', munip ja'p ba oirida' bhiji gum bakxidhara’”, dho gi gu'x xijai ji, na gu'x maati' ka' no't cham pui' ji buus.

¹⁰ Ku ba' gu' aañ xib ya' dua'ñdha' ji dhiñ jaduun nax ma'mkulhi' na pim bax mat ka' na aañ nat bhañ joot gu Dios, jir gø'kam iñ nañ ba' ya' tu uañchuda' gu ua'tulhdhara' ya' dhi oi'ña'n.

Ba'p titda gux ma'mkulhi' pui' xi chi'ik:

¹¹ —Aapi'ñ jaduun nap jix ma'mkulhi', xi bamii'. Ba jimia' ap jum ki'aam, bhiji ap dhim bakxidhara'.

¹² Ba'x ki' bhai' ji bam gui' na kax ma'mkulhi' kat nat jax pu ti'n gu Jesus. Ba' dai nat ba jii xi bhik gu bakxidharu'n, mui' ba buus ja saagi'ñ gu ja'tkam gaammiji ji dhuu. Ba' mi' pui' pup tu'ii' am bix, mi' dhir ba' ma tu daani mit buiñor gu Dios, jup kai'ch am:

—iMooch pik cham ji'xkat pui' ti niidhat ji jich Gi'kora'!

Gu Jesus na ba baidhika' ip gu Lebi

(Mt. 9:9-13; Lk. 5:27-32)

¹³ Ba' mikkat gio'p ma jii gu Jesus mummu ja'p ju'ñdharan na pai' gø' suu'nka' gu suudai'. Ba' mui' ja'tkam mi' mam jumaap jamit na pai' ka oiri, ba' xi chu ja a'gidhimik.

¹⁴ Ba' ja'xpix nat giop ba jii, nat nammi ba ji bhii jupaaban na pai' tum namki'ñ no'ñ gø' tu bhiiñor, mi' pix ji chii gu Lebi, maraa'n gu Alpeo, gui' nar

tuumiñ tu taandam tugi'ñ ka' gux io'm gø'kam Rooma kam, Seesar tīgim, na mi' daakat pix ji dhaagim gu tuumiñ gui' nam mi' tu namkidhim. Ba' mui' ji ai gu Jesus, mi ja'p amuub xi kikkuk jup titda:

—Aañ pui' ilhii'ñ jiñ jaduun nap xib dir gammiji bañ kaichgida'.

Ba' gui' nat jax kikkuk pix chu'p jum duu cham jax ji chi'ik, gammiji pix ko'kmar jii am.

Gu Jesus na ja bñm ba tu jugia' gui' nam cham tu' ka'm ti ni'i'ñdha' gu ja'tkam

¹⁵ Ba' gatuuk ma ja baidhak gu Lebiu gu ja'tkam mummu kia'mi'ñ nam mi' tu jugia' bui'ñor. Moo jimchu' gu Jesus gio gu ja'tkam tugi'ñ, gio jai' gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm gø'kam Rooma kam Seesar tīgim, gio gui' nam pui' ja bia'ka' gu gø'gø'kam jum aa'ndam nam sap cham tu' ka'm ti ni'i'ñ. Ba' gu Jesus jix bhaim taatit bhaim ji chu juu ja bñm, nam gu' mui' ba kaichu'.

¹⁶ Ba' jikchi gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tii'ti'nda', am bhaak jamit na mit tii gu Jesus na ja bñm tu kua' gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm gø'kam Rooma kam, Seesar tīgim, gio gui' nam pui' ja bia'ka' nam sap cham tu' ka'm ti ni'i'ñ. Ba' ja'p ja'k xi ja boosgak jamit gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesus, jup ja titda am:

—Jax ku ba' ja bñm tu kua' dhi jam gø'kam tuk dhi tuumiñ tutaandam gio dhi' nam cham tu' ka'm ti ni'i'ñ?

¹⁷ Gu' ji na gu' ja køø gu Jesus nam jax kai'ch, ba'p ja titda:

—Dho na gu' dhi' ja'pni jia na jax gu ja'tkam no'm jix kiki'i', na gu' cham ja a'm jum aa'nda' na jaroi' ja duduadhi'ñdha', na gu' dai nam gɛ'gɛrkam jum taat ka'. Gu' gui' ji nam ji'k jix kako'k ka' na ba' ja a'm jum aa'nda', nam gu' soi'm ilhii'ñdha' nam jix dhuduadhim ka'. Ba' aañ na ñich bha jii ya' dhi oi'ñga'n bhaan, cham tu' pu kai'ñkam bha jii ñich nañ ba' ja baidhika' gui' nam gɛ'gɛrkam jum taat, nam pui'm aa' nam tu' ka'm ti nii'ñ, gu' ja'ppi gui' ji nam ji'k bax maat nam jix u'ua'tulhdhix, nam gu' soi'm ilhii'ñ buiñor gu Dios. Dhi' ji' ji nañ ba' ja baidhika'.

*Gu Jesusus nam ba tikka' na sap jax kum ba' cham jum saabda' gu ja'tkam tugi'ñ
(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)*

¹⁸ Ba' maa'nnim ji'kchi gu ja'tkam mui' ma tikkam jamit gu Jesusus na sap jax kum ba' cham ji'xkat pai' dhuuk ja nii'ñ nam jum saab gu ja'tkam tugi'ñ. Na gu' gui' nam kaichu' gu Juan gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', gammiji'pix ja nii'ñdha' am nam jum saabda'. Ba'p titda am mummu ɛɛk:

—¿Jax ku ba' aap gum ja'tkam tuk cham ji'xkat pai' dhuuk ja nii'ñ ich nam jum saab?

¹⁹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax no' jaroi' mu pai' ba xim tiimam, nam gu' cham jum saabum jum ilhii'ñdha' gu jajaa'nni'ñ, nam gu'x chu nak ka' gu koi'. Ba' pu'ñip ji buusan ja bui dhiñ ja'tkam tuk, cham jum saabum jum ilhii'ñ am gu xib, nam gu'x bhai'm taat nañ ya' kap tu'ii' ja bui.

20 Ku gu' kam aajim ji nam pai' dhuuk jiñ dhagia' gui' nam boiñ bhiichdha', jano' dho gi ba' bam saabu' am ji.

21 'Na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax gu jaroi' no't alhi'ch iikik gu xibkam jannulh ti xi dhaax gu ti'dharga'n no'r kilhii'nga'n. Maa'n na jax giop sarnia' bix xikoolh dhi, na gu' bhai' ji so'lhka' gu xibkam jannulh na pai' dhuuk xi bakuana'.

22 Piam ja'p na jax gu biiñ, nam gu' xixiibkam jajo' bopko bhaan tu aidha' gu buusai'ndham, na gu' no'r kikhi'nga'n, maa'n na jax xixiipña', pu bix jum nu'aa' dho gu', na gu' giilhim jix o'jo' ka'. Pui' kum ba' xixiibkam jajo' bopko ta'm bhaan tu aidha' gu biiñ gui' na kia'pix buusnidha'.

Gu Jesusus gu ja'tkam tugi'ñ nam tu kaipgaidhat tu ko'iidha' gu muraa'n ga'n gu tiriik (Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)

23 Ba' maa'nnim na pai' dhuuk cham tum juanda', ma jii gu Jesusus nammi gama ja'k maa'n kap, moo mi' buusnichu' na pai' ti ix gu tiriik. Ba' gu ja'tkam tugi'ñ na ja bim jimchu', xi u'iidhat gu muraa'n ga'n xi kaipgaidhat tu ko'iim am.

24 Ba' pix am bhaak jamit ji'kchi gui' nam pariseos jum titi'nda', na mit gu' ja ti nam ka tu u'iim gu tiriik muraada'. Ba' mu boopok jup titda am gu Jesusus:

—¿Jax kum ba' pui' tu buim dhim ja'tkam tuk?
¿Kux cham maat am aa na xib cham tum juan?

25 Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Kux aapi'm cham ji'xkat tu jiñkui'ñ aa mi' u'uan ta'm nat jax tu duu gu Dabii gio gu

ja'tkam tugi'ñ jano' maa'nnim nam pai' dhuuk ba ua'maim?

²⁶ Na mit tu juu bo gu paan gui' na mi' tikiix kat gø' chiop, nat ja maa gu Abiatar gui' na mi'r ja gø'kam tuk ka' jano' gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na saak dai gui'x bhaai'n ka' nam kua'da' git.

²⁷ Ja'pni ba' moop ja titda jia:

—Pui' kuñ ba' aañ cham pai' jax ja titda dhiñ ja'tkam tuk, sia kuñ ja nii'ñ nam jax tu buim. Na gu' na pai' dhuuk cham tum juanda', dai nañ jiñ jii'pi'ñka' no'ñ jix aa' cham jax ji kai'chit. Piam kuñ gu' tu' jax jup jix dhuñiim, ¿jax gip bua? Na gu' dhi tanoolh cham tu' jax kai'ñkam pui' ja'k jum duu nañ bixchu' jix chu xidhuutu'n ka'.

²⁸ Na gu' pur cham tu' gu pui' na pim jax ja'k tii xi ilhii'ñ aapi'm. Aañi' ji nañ jix maat, nat gu' pu kai'ñkam bhañ joot guñ Gi'kora' nañ ba' ya' ja aagi'ñdha' gu ja'tkam bix nam ji'k tu' jax buada', sia na pai' dhuuk cham tum juanda'.

3

Gu Jesus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam nax muuk ka' gu nobii'ñ

(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)

¹ Ba' mikkat nat giop bam ai na pai' dhuuk cham tum juanda', gio mui'p ma jii gu Jesus maa'n kap nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' jimdat mijì ji baa. Ba' maa'n mijip daa gu maa'nkam nax muuk ka' gu nobii'ñ.

² Ba' pix niidhim am gu Jesus gui' nam pariseos jum tii'ti'nda', ea no't sap moo ba ji dhua'ñ gui' nax muuk ka' gu nobii'ñ, na sap ba' dhi' bhaan jix

bhaai'n ka' nam jax ti'ya' nam iattulhdha'. Na gu' jano' aagix ka' na cham tum juanda', nam cham tu' jax buada' gu ja'tkam.

³ Ba' mui' ba bai'ñ gu Jesus gui' nax muuk ka' gu nobii'ñ, jup titda:

—Eap bhai' xi jim jiñ jaduun. Ya'ni ja'p jap xi kikbu' amuub.

⁴ Ba' pui' xi chidak jup ja titda ip gu jai' gui' nam mi'x bhaamut nii'ñ:

—¿Jax pin jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix? ¿Tu' pin jix bhaai' nach jax buada' na pai' dhuuk cham tum juanda', nach jix bhai' tu buada' aa pin, ka' pin nach jix buam tu buada' aa? Pui' na jax gu jaroi' no'x io'm jix ka'ook, ¿jax ja'k jum aagidha', nañ dhua'ñdha' aa, ka' nañ mi' pix xi ñii'ñdha' aa no' mi ja'p ba mumki jiñ chaagiob?

Alh pu ni jaroi' ku ñiok, mi' pix pu tu'ii' am.

⁵ Ba' nai' xi ja nii'ñ gu Jesus biix xikoolh gu ja'tkam jix buam jum ilhdhat, ji'x tii am jix bhaamum jum ilhii'ñ, na gu' ni ji'x ku ja jujur am baapak na jax tii tu ja a'gi'ñ. Ba'p titda ip gio gu maa'nkam gui' nax muuk ka' gu nobii'ñ:

—Eap xi silhiiñ dhim nob jiñ jaduun.

Ba' gui' ja'p jup xi silh, jix kii'p jum duu na ja'p xi joiñi'ñ, panaas ku moo pu cham pai'x muuk kat.

⁶ Ba' bhaakuk jotmoda' jii mit gui' nam pariseos jum titi'nda' bhammi ja'k ja bui gu ja'tkam tugi'ñ gu Eroodis gui' na sap jir gè'kam ka', nam sap ba' bhai' xi chu a'gai maap nam jax ja'k duuji mu'aa' gu Jesus.

Gu Jesus na ba ja dudua'ñdha' mui' gux kako'kkam mummu ju'ñdharan na pai' gè' suu'nka' gu suudai' gui' na Galilea bhaan bipio' gu dibii'r

7 Gu' ji nat gu' ba jii gu Jesusus ja biiim gu ja'tkam tugi'ñ mummu ja'k na pai' gè' suu'nka' gu suudai' na Galilea bhaan bipio' gu dibiiir. Ba' mui' ja'tkam pix chu'p tui'dhi' am nam mu oi'ñchu', moo gu Galilea oi'ñkam gio gu Judea kam.

8 Gio jai'm mui'p jimchu' gu bhammi dir ja'k kam Jerusaleen, gio gu Idumea kam, jai' gu baasi'n dir ja'k kam xia'lhbui na pai' bhix gu Jorjaan Ak, gio gui' nam bhix xikoolh oi'dha' mummu na pai' gè'gèr jir kikcham na pai' Tiiro ti tii' gio ja'p ja'k na pai' Sidoon ti tii', nam gu' pui' tɛ kɛɛ na gè'gèr jup jum duu'nkam jix bhai' tu buim gu Jesusus.

9 Ba'p ja titda gu Jesusus gu ja'tkam tugi'ñ nam sap maa'n jix io'm ju'ñdharan ja'k xi buusaichulhdha' gu kanuub, na sap ba' bhaan bha tisdia' nam cham mi' ki'spa' gu ja'tkam no' mi' pix ja'p kiik diirap.

10 Nam gu' giilhim mui' pix ji aajim gux kako'kkam, gio nam gu' alh na ji'x ki'n nam amuub jix aik na pai'p tu'ii', pix am jum tutki'ñ am, aa'nda' git nam jax pik jum duñia', nam gu' pui' tɛ kɛɛ nat mui' ba ja dudua'ñ.

11 Ba' ji'ma'n mi'p oipo am gu ja'tkam na ja a'm jup tui'ñgida' gu cham kikii' i'ii'mda' na ja naanbichu'nka'. Ba' nam jax tigia' gu Jesusus, mi' ja o'lhia ki'n ji gu'nguk am biipi' dir, ba' gè' ki'n mui' pu nokia' gu maa'nkam, na gu' pui' ja'k jurtu'nda' gu cham ki' ii'mda', jup ti'ya':

—Aap jir di' nap jir Maraa'n gu Dios.

12 Gu' ji na gu' pu ja sosbhichulhi'ñ gu Jesusus nam mui' tii ji ñokia' nam sap cham mi' maaxik kiisa' nar tu'p tu'm da'.

Gu Jesusus na ba ja aaga' mambhix daman gook gu ja'tkam tugi'ñ nam jir noonbi'ñ ka'

(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

¹³ Ba' gatuuk ma jii gu Jesusus maa'n kap na pai'r oidha' ta'm, xi ja baidhak ji'kchi gu ja'tkam tugi'ñ na jax chu'm jix aa' dñlh na ja bñm jimda', ba' gui' ma oi mit ip.

¹⁴ Ba' na mit pai' dhuuk bhammi tñtis oidha' daam, bhail' ji ja aa nam jax chu'm bar noonbi'ñ ka' gammiji, mambhix daman gook moo aich. Dhi' sap ba' bhaankamu'n nai' ja jootsa' nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios,

¹⁵ gio nap ja tñda nam pui'p ba ja dudu-adhi'ñdha' gux kako'kkam, gio nam mai' ja jootsda' gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam jix ñanaanbi' ka'.

¹⁶ Ba' gu Simoon maadit jir di' na bar nobii'ñ, gui' na gook ki'n jix mat ka' gu Jesusus, Simoon Peegro tñti'nda'.

¹⁷ Mi' dhir ba' moo gu Jakoobo gio gu Juan, daim sispidhim, maamra'n gu Sebedeo, gui' nax joi'ñdha' na Boarnerjes ja tñti'nda' gu Jesusus, na ja'p kai'ñkam jum jum kai'ch: Jix bhaa'mnagim.

¹⁸ Gio ba' mi' dhir moo gu Anrees, Piliip, Bartolomee, Mateo, Tomaas, gio gu jumai Jakoobo, maraa'n gu Alpeo, gio gu Tadeo, gio ba' gu jumai Simoon, gui' na ja kaichgida' gui' nam kananiistas jum tñti'nda',

¹⁹ gio ba' gu Juudas Iskariote, gui' na gatuuk ja aa'ñdhara' gu gø'gø'rkam jum aa'ndam na pai' oirida' gu Jesusus nam ba' boi bhichdha'.

Gu Jesusus gu jajaa'nni'ñ nam ja'p jum aa'nda' na

cham juraa'n ka bia'ka'

(Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23; 12:10)

Ba' gatuuk na mit ja'k suulhgik bhammi dir na mit pai' jimik, gio mi'p ji ai mit nam pai'x joi'ndha' nam tibiappuda'.

²⁰ Ba' cham ji'x miikim gio pix ja'x jup ji ai mit gu ja'tkam, giilhim mui' mi' mam jumaap jamit, pu cham jax jix bhaai' na tu jugia' gu Jesusus ni gu noonbi'ñ, na gu' dai nam ti ja palhbui'ñchu' gux kako'kkam.

²¹ Ba' pui' ba ti kai mit gu jajaa'nni'ñ gu Jesusus na cham bhaai' na jax tu jugia'. Ba' bhai' ma jii mit mummu dir nam pai' oi'dha' na mit bhai' ba baidham, nam gu' ja'p jum aa' na cham juraa'n ka bia'.

Gu Jesusus nam maakam ba ai'chuxdha' gu ja'tkam na sap jajo'k gu ja gɛ'kam tuk bhaan jup tui'ñgida'

²² Gu' ba' gu Jerusaleen kam na mit mi'p ai gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, maakam jup ai'chuxi'ñ am gu Jesusus, jup kai'ch am na sap jajo'k gu ja gɛ'kam tuk bhaan jup tui'dhi', pui' sap kum ba'x jiiigi'ñ gu cham kiki' i'ii'mda' na mai' ja jootos ja a'm dir gu ja'tkam jix ñanaanbigim.

²³ Gu' ji na gu'x maat gu Jesusus nam jax kai'ch, ba' maap ja jumpadak bhai' ji chu ja a'gi bhaan ji chu ua'rgidhidhat gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch nam sap ba'x maatit kaaya'. Jup ja titda jia:

—Ni ji'x iam kur pui' na pim jax kai'ch. Jax dhui na cham ji'xkat mai' ja jootsa' gu ja'ook gɛ'kam jum aa'ndam gu biima'n tuutu'm jajo'k, nam gu' maa'n ii'mda'p duuk. Na gu' no't maadit ti mai' xi joot, ja'p ji buusnia' na diih mai'm jootsa'.

24 Na gu' dhi' ja'pni na jax gu dai gə'gərkam jix kakai' no'm cham maa'n ñi'ook jup duuk, no'm ji'ma'n tu' ti jax jix dhuñiim na jax ja'k jir joidham, no'm gu' jai' maakam jup kai'chim, mi' pu cham tu' jax ji dhuuji mam pataasa' am.

25 Piam ja'p na jax gu ja'tkam no'm jir maap jum oi'dhagim no'm daim kokda, nam gu' mi' pui' xi kai'chimi gammiji pix ta'tak jimia'.

26 Pu'ñip jum duña' git gu ja'ook gə'kam jum aa'ndam no' jax dhuukat bhai' ji bhaamu' git ja bui gu biima'n tuutu'm jajo'k, na gu' mi' pix ja'p ji bi'ya' git ba', cham ka nini'iñdha' am git gu noonbi'ñ, nam gu' ba bhaaku' git buiñor.

27 'Gu' matgam gu ja'ook gə'kam jum aa'ndam cham aa' ji na jaroi' tu' ki'n ja juanda' gu biima'n tuutu'm jajo'k. Na gu' dhi' ja'pni ji buusan na jax maa'n gu maa'nkam jix oogim jix bhangim no' mi' pai' kio, nam biix pix jix iibi'iñdha' gu ja'tkam nam amuub aaya', sia kum tiix chi iixdham gu bixchuga'n. Dai gu jaroi' no'x maat nax io'm jix oo' na ba' mu jimii xi buuprai bha ja'p xi dhaasai na ba' ba ti iixdha' gu bixchuga'n. Ba' aañ xib pu'ñip ji buusan na jax gui' nax io'm jix oo', na gu' pur cham tu' aañ jiñ bui gu ja'ook gə'kam jum aa'ndam, pu ni jix dho moo kur jiñ jupaabkam.

28 'Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', biix na ji'k ja'tkam jix bhaai' na jax ja'k duuji uañchudhix ka' gu ja ua'tulhdhara', sia kum giilhim jix buam tu ñiok, dai na biipi'm aa' nam soi'm ilhdha' buiñor guñ Gi'kora'.

29 Gu' ba' gui' nam ji'k jix ki'ñ'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', dai nam pix am ti'ñchuka' nam

gammijim tulhiina', na gu' cham ji'xkat ka oña' gu ja ua'tulhdhara'.

³⁰ Ba' dhi' na pui' ji' ja titda, na mi' pi'x ja aagi'n na gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' bhaan Jup tui'dhi', cham tu' na tu' jajo'k gu ja gø'kam tuk nam jax ai'chuxi'n gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios.

Nam mi' ba aaya' gu Jesus gu jajaa'nni'n gio gu di'ii'n

(Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)

³¹ Ba' ja'xpix mi' ba ai mit dho gi ji ba' gu jaa'nni'n gu Jesus gio gu di'ii'n, mummu ja'p ji guguu mit gama ja'k, na gu' cham bhai' nam jax mia'n aaya', nam gu' giilhim mui' mi jumpax gu ja'tkam biix xikoolh dhir mi' na pai'p tu'ii'. Ba' miji xi chu joochxi mit na sap mu jimda'.

³² Ba' pui'p ba titda am gui' nam mi ja'p mia'n daraa biix xikoolh dhir:

—Mi' sap pai' ba ai mit gum jaaduñ gio gum naan, sap jum gaagim am.

³³ Ba'p ja titda gu Jesus:

—¿Jax japim ba' ilhdhat pui' kai'ch? Jax dhui nañ aañ cham tu' pui' ilhi'i'n nam dai gui'r jiñ jaaduñ gio guñ ñaan.

³⁴ Ba' pui' xi chi'ii'k nai' xi ja tiigik gui' nam mi ja'p daraa biix xikoolh dhir, Jup ja titda:

—Na gu' aapi'm jai' dhit na pim ya' daraa, pui'p bar jiñ jaaduñ japim.

³⁵ Na gu' gu jaroi' no' mi' pui' ba jimchu' na jax jix aa' gu Dios, dhi' bar jiñ jaduñ ka' gio nar jiñ ñaan ka'.

4

Gu Jesusus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga' gu tiriik giigi'ndham

(Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ Ba' mi'kkat ji'kchi jurni'ñ ki'n gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesusus gu ja'tkam, mummu e'ek ju'ñdharan na pai' g'e' suu'n gu suudai' na Galilea bhaan bipio' gu dibii'r. Ba' gook alh mi' ka jumpax am nat jax bhai' ji chu a'ga, gu' ji na gu' cham ji'x mi'kim giilhim mui' mi' mam jumaap jamit. Pui' bhai' ma tis kanuub ta'm, na gu' mi ja'p amuub jup se' suudai' jugi'ñ. Bhai' ba' ji dhaakat bha tu ja a'gi'ñ gu mui' ja'tkam nam mi'p tu'ii' d'irap.

² Bi'xchu' bhaan ji chu ua'rgidhat na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch nam sap ba'x maatit kaaya'. Ba' maa'n ja'pni moo mui' ji kii nat mui' ji chu a'ga:

³ —Ea na pim moo bi'x jam jujur ki'n xiñ kaaya' nañ jax jam ti'ida'. Maa'nnim maa'n gu maa'nkam xi chu moikdak mummu pai'p ka jii, ji'kchi moo xi jur na mi' pi'x katka' gu moikda'n. Gu' ji na gu' mi ja'p tum oi'poda', jotmoda' pi'x am boi ba kaat mi moika'n tir.

⁴ Ba' gatuuk nat mui' ji chu gii' gu tiriik, maa'n na mit jax jugio gu u'ji' nam mi ja'p nini' gui' nat mi' suulh na pai' pi'x am boi ba kaat, na gu' maaxik pi'x dharaat, na gu' bax chu kabaak.

⁵ Ba' jai' ja'p ja'k ai' cha'm jup suulh ip na pai'x komaalhim jir dibii'r. Dhi dho gi gu' ti' jotmoda' bubua ji, nat gu' daaman jum yaas.

⁶ Gu' ji na gu' maa'n nat jax mi'i'ñ gu tanoolh nat bhaan mi' ji chotnorimi, nat gu' cham tuukab takta, dai nat ba gaa pi'x.

7 Ba' jai' nat ja'p ja'k jup suulh na pai'x joi'ñdha' na tuutka' gu tu'x bii u'uux jix jo'ii', ba' pui' ti' bhai'p ji bubua. Gu' ji na gu' jotmoda' bhai'p ji i'pu gu u'uux jix jo'ii', maa'n nat jax bhai'bich, jix u'uam mi' pup tuut gu tiriik, pu cham tu' ka bhaai'.

8 Ba' gu jai' nat ja'p iam jup suulh na pai'x kii' gu dibiir, dhi' dho gi gu' joidham jix bhai'm duu ji, alh ja'p sa'sbar jum kaip. Ji'ma'n moom kaip maa'n oo'm daman mambhix, jai' baik oo'm, jai' jix chamaam oo'm, mi' pix pui'.

9 Ba' mi' dhir na pui' ji' xi chu ja a'gidhimik, jup ja titda ip gio:

—Mi' pim pui' ba jimia' ji'k na pim jix maatit jiñ kēē.

Gu Jesusus na baja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' na jax jir jum duukam gu tiriik nat tu gii' gu maa'nkam (Mt. 13:10-17; Lk. 8:9-10)

10 Ba' ja'xpix na mit pai' ba jii gu mui' ja'tkam gui' na mi' tu ja a'gidhimik gu Jesusus, ba tikka'n am gu mambhix daman gook gu noonbi'ñ gio gu jai' gui' nam pui'p kaichu' na sap ja aagi'ñdha' na tu' aagit jup kai'ch gu tu' tiriik giigi'ñdham.

11 Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Matgam aapi'm saalh ka maachim ji na jax ja'k jix bhaai' na jam a'm ti' nii'ñdha' gu Dios, na pim gu' bañ kaichu'. Gu' ba' gui' nam ji'k cham jiñ kaim nañ bhaankam tu a'ga guñ Gi'kora', pu'ñi pix ja'k jañ tu ja a'gi'ñdha' bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat ya' kam dhi oi'ñga'n.

12 Na ba' sia kum tiñ ñii'ñ nañ jax tu buada', pu cham maatit ji ñii'ñdha' am, piam no'm tiñ kēē nañ jax tu ja a'gi'ñdha', pu cham maatit jiñ kēēka'

am. Ja'pni dhuuji ba' matgilhia' nam pu cham aa' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios, ba' dai nam pix am ti'ñchuka' na ja tulhiiñchuda' gu ja ua'tulhdhara'.

*Nax bhai' ba tu aaga' gu Jesus na jax kai'ñkam
jup jum kai'ch gu tiriik giigi'ñdham
(Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)*

¹³ Mi' dhir ba'p ja titda ip gio:

—¿Cham aa pim maatit jiñ køø? ¿Jax japim ba' duuji jix maatit Jup kaaya' gu jai' nañ pai' dhuuk giop tu ja a'gidha' gu ja'tkam bhaan ji chu ua'rgidhai gu tu' ya' kam dhi oi'ñga'n?

¹⁴ Ja'pniñ dho kai'ñkam Jup kai'ch: Gu jaroi' na tu ja a'gidha' gu ñio'ki'ñ gu Dios gu ja'tkam, ja'p ji buusnia' na jax no't ba tu gii' gu tiriik.

¹⁵ Ba' ji'ma'n no' mit cham bix ja jujur ki'n kai sia kum ji'x tii kapup xi chi'ñchutgit palhiip, na pai' dhuuk mi' øøji gu ja'ook maakam xi jurtuda', mi' pu cham tu' kap jum buixi'ñdha'. Dhi ja'p ji buusnia' na jax gu tiriik gui' nat boi cha'm suulh.

¹⁶ Gu' ba' gui' nam jotmoda' ti'ji'ñdha' jix bhai'm ilhdhai, dhi' ja'p ji buusnia' na jax gui' nat mi' suulh na pai'x komaalhim jir dibiiir nar ai' cha'm nat tii jotmoda' bubua, dai nat cham tuukab takta.

¹⁷ Ba' maa'n nam jax gio mummu pui'p suulhia' no' tu' ba ja duiñchu', nam gu' palhiip pix niirda', na gu' mi' pix tu ja mamai'chikda' no'm baabui' moo tu' silhkam ti'jiigi'ñ buiñor guñ Gi'kora'.

¹⁸ Gio gu jai' gui' nam pui' tii joidham Jup kaaya', dhi' ja'p ji buusnia' na jax gui' nat mi' suulh na pai'x joi'ñdha' na tuutka' gu tu'x bii u'ux jix jo'ii'.

19 Na gu' no' mit tii ba ti jii'ñ, bhai' ji ja tukgidha' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch. Tu' nam pix bax joi'ñdha' nam bia'ka' jix dha'ram namkim, piam ku tu' nam pix jax bax dhuñiik ka' na tu' cham jum aagidha', nam jax dhui pix mi' bhaan jim iatat cham mi' pui' ka tui'ñgida' na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Ba' cham tu' pui' ka' kia', na gu' nai' pix ji jugiidha' gux Uañ Ii'mda'.

20 Ba' gui' nam biiix ja jujur ki'n ti jii'ñdha', mi' pui' ba jimia' am na jax ja'k jix aa' guñ Gi'kora', cham ji'xkat ja'k ka suulhgia' am, nam gu' gammiji buiñor bax biiñak ka'. Dhi' ja'p ji buusnia' na gui' nat mi' suulh na pai' joidham jix kii' gu dibiiir, nat jum kaip maa'n oo'm daman mambhiiix, gio jai' ja'p na jax gui' nat baik oo'm jum kaip, piam ja'p na jax gui' nat jix chamaam oo'm jum kaip.

Gu Jesus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu kañdhiir miimdam

(Lk. 8:16-18)

21 Ja'pni ba' moop ja titda:

—¿Jaroo pim nii'ñ nat xi miichdhak gu kañdhiir miji ja'p pai' xi kii tu' ki'n xi chaa'bidhak no'x chukgam? ¿Piam aa na cham? Jax dhui na gu' cham tu maax ka' no' miji pai' taa'bidhix, dai no' tɛ'kob kii' tu' ka'm na ba'x bhai'x chu maax ka'.

22 Ba' xib pu'ñi pix ilhii'ñ am gu mui' ja'tkam, nam gu' cham maatit jiñ kɛɛ nañ jax kai'ñkam jup ja titda. Ja'p jum aa' am nañ iam pix jix ixchuixim tu a'ga, gu' tii cham ji. Ku ba' gu' kam aaya' ji nam pai' dhuuk biiix ka machia' na jax jir jum duukam.

23 Mi' pim pui' ba jimia' ji'k na pim jix maatit jiñ kɛɛ.

24 Ba' mi' dhir nat pui' ji' xi chi'nik, jup ja titda ip gio:

—Jix bhai' pim moo xim ga'ngada' na pim jax ja'k duuji jix maatit kaaya' no'ñ pu'ñi pai' tu a'ga ja'p na xib. Na gu' no' pim moo soi'm ilhdhat jix maachik, diilh pix bhai' ji machia' pim, na gu' xi jam joi'mdai ba jam mattuda' gu Dios na jax jir jum duukam ka'.

25 Gu' ba' gui' nam ji'k cham soi'm ilhii'ñdha', no'm cham maachik, mi' pix ganai' jix ooda' am, panaas kum ja'p jix xijaim ilhii'ñdha', nam gu' cham biiñak ka' buiñor guñ Gi'kora'.

Na cham mat ka' gu isdam na jax ja'k bhai' ji gi'lhia' gu tu' ixchuk

26 Ja'pni ba' moop ja titda mi' na pai' tu ja a'gidhimik gu Jesus gu ja'tkam:

—Iam pix pui' ji buusan na pai' dhuuk ja a'm ba ti nii'ñdha' gu Dios gui' nam ji'k buiñor bax biiñak ka', ja'pni na jax gu jaroi' no't ba ti i gu ixchukga'n, no' mi' pai' bia'kat.

27 Na mi' pix xi isai, mi' dhir dai na ka niirda' ji'k tanoolh, diilh bha bubuakia', tukaa'ñ cha'm piam tataab, pai' na pix dhuuk cham daaxix kam. Mi' pix ba tuutka' na pai' dhuuk ba tigia' gu isdam, pu cham mat ka' na jax ja'k bhai' jim duñia' na jax kia'pix bhai' ji bubuakia', piam na jax bua't gi'lhidha'.

28 Na gu' mi' no't ba bubua dibiiir ta'm dir, mi' dhir dai na bhai' ji sa'sarka' gu jaaga'n, gio na ba muraa'nta', gio na ba kaicha', suuduya' bhai' na ji'x jir muraa'nga'n ka'.

29 Ba' na pai' bax kabaak ka', dai na jiiikai xi kaipgai ba' ulhña'.

Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gui' na mostaasa jum tii'ti'

(Mt. 13:31-32; Lk. 13:18-19)

30 Ba' mi' dhir gio mui'p ji chu ja a'gi gu Jesusus gu ja'tkam, jup ja titda:

—¿Tu'ñ git bhaan ji ua'rgidhai jam aa'ñdha' na jax ja'k duuji ja a'm ti ni'ñdha' gu Dios gui' nam buiñor bax biiñak ka'?

31 Ja'pni dho ji buusan na jax gu mostaasa kai nar ilhi'ch alh, pu ni jax chu'm kaichuk kur ja'xbui'.

32 Ku ba' gu' no' ñich mi ja'p xi ii, giilhim gē'p jum duñia' ji na pai' dhuuk bhai' ji buusnia', jix io'm tē'kob tu jimmi, cham jax chu'm ja'xbui' tu jimmi gu jai' na pui'p jir jum isdam. Joidham xi boorak jup jum bua, gu u'ji' ja ko'raar nam bha tu kakos ka'.

Gu Jesusus na bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik tu ja a'gidhimik gu ja'tkam

(Mt. 13:34-35)

33 Ja'pni ja'k ba' tu ja a'gidhimik gu Jesusus gu mui' ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch. Nam pai' cham ka kaim nat ba' cham ka tu a'ga.

34 Pu cham maa'nnim tu ja a'gi nat cham tu' bhaan ji chu ua'rgidhak, gu' ja'pji pu bix nat jix juugit tu a'ga na bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik. Ku ba' gu'x bhai' ja aagi'ñ ji dai gui' nam jik kaichu' na jax jir jum duukam.

Gu Jesusus na ba ñiokdha' gu jibiihl gio gu suudai'
(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)

³⁵ Ba' moo jano' jurnik nat pai' ba ji dhidimpu, jup ja titda gu Jesusus gu noonbi'ñ:

—Maik gor jach jimia' bhammi baasi'n dir ja'k dhi gø' suudai'.

³⁶ Ba' gamai' ji jii mit bix suudai' dhaam pu gui' gu kanuub ta'm na bhai' dhir bhaan daakat bha tu ja a'gidhimik gu Jesusus, dai na mit jax xi ja tabuimgidhak gu mui' ja'tkam. Ba' gatuuk dir mui'p ji jii mit gu jai' gui' nam pui'p kaichu' pui' kaknub ta'm ip.

³⁷ Ba' na mit nammi ba ji bhii irban, giilhim jix io'm bhai' ji jib, gio nat bhai' ji gu'nguki gu suudai', pix bhai' jim tu'aim kanuub ta'm.

³⁸ Ba' gu Jesusus mi' dhir ja'p kuu' dir gu kanuub kooxchu' jim mo'xdhat. Ba' ma ñiñiich jamit gu noonbi'ñ, jup titda am:

—Aapi'ñ jaduun, jbi ñiñia! iTii' na jax jum bua gu suudai'! ¿Cha'ch ba' ya' bhai'ku'?

³⁹ Ba' gu Jesusus bamgik ba ñiok gu jibiihl, jup titda:

—¿Cha'p bha ja'k buam jum buada'!

Gio ba' gu suudai' jup titda ip:

—¿Cha'p joiñat suu'nka'!

Ba' jotmoda' nai' ampix ji chu juu, pu cham pai' ka jibiir.

⁴⁰ Ba' mi' dhir jup ja titda gu noonbi'ñ:

—¿Jax ku pim ba' ja'p xi' pik jup jix chotdon? ¿Moo chakui bix jam jujur ki'n jix biiñak japim aa aañ jiñ bui?

41 Ba' mi' pui' pup tui'dhi' am, ja'x moo xi miikim pa', na gu' cham bhai' nam jax ti'ya'. Dai nam jup kai'chim jix dhu'npi'ñ ki'n:

—Ja'p moor gø'kam ji bak jia dhich jaduun na ba' gam jibihl gio suudai' jix jügi'ñ!

5

Gu Jesus na mai' ja jootsa' mui' gu cham kiki' i'ii'mda' bhai' dhir bhaan maa'n gu maa'nkam (Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)

1 Ba' bhammi dir ba ai mit na pai' giop bar ju'ñdharan, Gadaara ti tügim.

2 Ba' nat jax mui' ji chim gu Jesus bhai' dhir kanuub ta'm, ba tii na mu ja'p ba jim maa'n gu maa'nkam na cham kii' tu ii'mda', ampix jix ñaanbi' ka'. Mu dir ja'k jim nam pai'm yassap gu koi'ñga'n,

3 na gu' pui' ti ilhii'ñdha' nar kia'mi'ñ pai' no'm jum yassap gu koi'ñga'n. Pu cham bhaai'n ka' ip moo nam jax dhui buuphia' sia tu' baiñum tirbiñ ki'n, na gu' giulhim jix oo' ka'.

4 Pai'ji ti ma buuphia' am baiñum tirbiñ ki'n sia tootnaran, gu' ji na gu' maa'n na jax i'kida', ba' pui' cham ka juanda' am.

5 Ba' nabap tanoolh gio nabap tukaa' mummu ja'p oirit jiiñakda' u'xchir gio nam pai' jax jum yassap gu koi'ñga'n, gio na dñih jum ko'ktolhdhidha' joodai ki'n.

6 Ba' nat ba tii na mu ja'p oiri gu Jesus, jotmoda' mu miraak mi' o'lhia'n ki'n ji kikbu biipi' dir,

7 jup titda gø' ki'n:

—¿Jax japich bhai' bañ dhoodam Jesusus nap jir Maraa'n gu Dios gux io'm Gø'kam? Cha'p tu' ki'n jiñ juanda'. Ka tuñ uañi'ñka' ap gu xib.

⁸ Gu' nax choo'nnit na ba' pui' kai'ch, nat gu' maa'nnim pu ba ñiok gu Jesusus, jup titda:

—Mu buusaiñ cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan dhiñ jaduun.

⁹ Ba' ba tikka'n gu Jesusus gux ñaanbigim, jup titda:

—¿Jax jap tii'?

—Lejion jañ dho tii' —jup kai'ch gux ñaanbigim—, nach gu'r mui' gu cham kiki' i'ii'mda'.

¹⁰ Ba' soi'm duuk gio bhai'p ji ñio mit gu cham kiki' i'ii'mda' bhai' dhir bhaan gux ñaanbigim nam jup kai'ch na sap chakui mu ja'k ja jootosda' mu pai' nam giilhim jum tulhiña'.

¹¹ Ba' ampik mia'n oipot jup ka tu kob am mui' gu tatooxkolh bha ja'p juurap oidha' ta'm.

¹² Ba'p titda am gu cham kiki' i'ii'mda' gu Jesusus:

—Bhammini gu'ñi tatooxkolh bhaan jap ka xich jootsa' nach ja a'm ka xi baapkipu'.

¹³ Ba' siamri pui' ma ja tii'n gu Jesusus nax bhaai' nam bhammi ja'k ka xi baapkipu'. Ba' gu cham kiki' i'ii'mda' jotmoda' bubuakik bhai' dhir bhaan gu maa'nkam bhammi ja'k pu baapkim jamit. Ba' bhai' dhir ji boop jamit gu tatooxkolh na mit jax bha baap ja a'm, bha ja'p bhi mit gu bix a'nsap, boopok mijimmi pu baap jamit na pai' gø' suu'nka' gu suudai', mi' mit pu koi dappaam bhai'kuk. Gook mambhix jix cha'tmam oo'm kat am gu tatooxkolh.

14 Ba' gui' nam ka ja bipia'dat gu tatooxkolh, totdonik pu jiboi'ññor jamit na mit ja aa'ñdham gu ja'tkam gu mummu gø' kiicham oi'ñkam, gio gui' nam mu ja'p oi'dha' ji'dilh mi'mik. Ba' bhai' ma jii mit ip na mit bha ti tii gim no' baabui' moor silhkam na jax tum kai'ch.

15 Ba' na mit mi' ba ai na pai'p tu'ii' gu Jesus, mi' pix ji chii mit nax kii' juraa'n bia'kam mi ja'p daa gui' nam mui' bhaan kap tui'ñgit gu cham kikii' i'ii'mda', bam ti'ii'ñ, na gu' gammiji jix dhaapkat mu ja'p ka oirida'. Ba' giilhim bhai' ji chooto'n jamit.

16 Ba' gu jai' gui' nam ji'k nii'ñ nat jax ja'k dua'ñ gu maa'nkam gui' na kax ñaanbi' kat, gio na mit jax dhuuk koi gu mui' gu tatooxkolh, mi' dhir jup ba ja aagi'ñdha' am gui' nam ji'k kia'pix mi' aajidha'.

17 Mi' dhir ba' bix na ji'k ja'tkam nam mi'p tu'ii' soi'm duuk jup titda am gu Jesus na ba jimia' mi' dhir.

18 Ba' nat jax bha tis kanuub ta'm ba jii ip. Ba' tiix oidhamit gui' nat dua'ñ na kax ñaanbi' kat,

19 gu' ji na gu' cham aa' gu Jesus, dai nat jup xi chiidak:

—Ja'p ji nap ba jimia'ñ jaduun jum ki'aam ja bui gum jaaduñ. Ja aagi'ñdha' ap nat maadit jix joi'mdak jum tii gik jum dua'ñ gui' na bhaankam ya oiri gu Dios.

20 Ba' ma jii ip gu maa'nkam nat tu aagam nat jax dhuuk dua'ñ gu Jesus, mu ja'p ji bhii mui' kap na Dekapolis bhaan bipio'. Ba' bix nat ji'k kap ai, mi' pui' pup tui'ka' am na ba ja aagi'ñdha'.

Gu Jairo na ba umuagi'ñdha' gu Jesusus na dua'ñdhara' gu maraa'n

(Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)

²¹ Ba' nat gio bhammi dir jup ba tis gu Jesusus baasi'n dir ja'k mi' na pai' gɛ' suu'nka' gu suu-dai', giilhim mui' mi' mam jumaap jamit ip gio gu ja'tkam, ba' mi' pup oiri ju'ñdharan.

²² Ba' mi' ba ai maa'n gu maa'nkam Jairo tiigim gui' na mi'r gɛ'kam ka' maa'n kap nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' o'lhia'n ki'n ji kikbu biipi' dir gu Jesusus,

²³ ba'p titda soi'm ilhdhat:

—Aañ ja'p tii kai'chit jiñ jaduun nap iam mu jimia' git jiñ ki'aam nap dua'ñdhara' guñ maraax, umri moo ba muukim. Aañ jix maat na dai no' pich xi dhaa, pu dodhia'.

²⁴ Ba' gu Jesusus cham jax ji chi'iik mui'p ma oi.

Gu ubii na pu dodhia' na bhai' pix xi dhagia' gu jannulhi'ñ gu Jesusus

Ba' mui' ja'tkam pix chu'p tui'dhi' am, pix am kiki'spaim am.

²⁵ Ba' maa'n mui'p jimchu' gu ubii na mambhiix daman gook oidha' bax ka'ook. Nat pai' dhuuk ai gu masaa'n, pui' ja'k pu bii, cham ka duduarda', gammiji pix ba mirda' gu i'ra'n.

²⁶ Mui' ko'kdai' mamtim tii ba ja umua', pui' na jax ba tu'ii'. Biix tii ba tu ga'ra gu tu' na bia'kat na tiix dhuadhim ka', gu' ji na gu' jix io'm bhai' ji bhibhida'.

²⁷ Gu' ji na gu' pui' ba tɛ kɛɛ gu ubii na tu dudua'ñdhim gu Jesusus, ba' xi' mui' xi jimchu' miji

ja'tkam tir na mia'n jix bhim na pai' jax jimchu'.
Ba' mia'n bhik bhai' xi dhaa gu jannulhi'n,

²⁸ na gu' pui' pix kai'nikam ba' xi' mui' xi jii nap
jum aa': "Dai pix no' nich ba daa gu jannulhi'n gu
Jesus, pu dodhia' in."

²⁹ Ba' jotmoda' pu kikbu gu i'ra'n, gio nat jix
bhai' bhai' ji chu tatdat na kax chu ko'k kat.

³⁰ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesus nat maadit
ba dua'n gu jaroi' nat jax bha dhaa jannulhiran,
na gu'x io'm jir g'kam. Ba' ja'k g'isik jup ja titda
gu ja'tkam:

—Jaroo bhañ dhaa jin jannulh am?

³¹ Ba'p titda am gu noonbi'n:

—Jaroo bhañ dhaa jin jannulh am sap! Jax jap
gi dhuip machia'? Na gu' mui' ja'tkam ya tum
jimchu', pix am jum kiki'spaim am.

³² Gu' ji na gu' gu Jesus jix bhai' gan xi ja nii'n,
panaas ku cham xi maat nat jaroi' bha dhaa.

³³ Ba' gu ubii jix choo'nnit gi'bukidhat mi'
o'lhia'n ki'n ji kikbu bipi' dir gu Jesus, na gu'x
maat na dhi' aagit jup kai'ch. Ba' bix ba aagi'n nat
jax kai'nikam bha dhaa jannulhiran.

³⁴ Ba'p titda gu Jesus:

—Pu ba dua pich ji matgam jin jaduun, nap gu'
aan jin bui bax biiñak. Ba jimia' ap, cha'p jax kam
aa'nda'. Cham tu' ja'k ka g'xia' gu ko'kdai' nam
ek'kat.

Gu Jesus na ba dua'ndha' gu maraa'n gu Jairo

³⁵ Ba' na mi' ka tu a'gichu' gu Jesus, mi' ba ji
bubua mit ji'kchi gu ja'tkam mummu kam nar pai'
kam gu Jairo, ba'p titda am:

—Ba muu ji matgam gum mar. ¿Jax gip kax bhaai' sia kup mui' ti ba bai'ñchu' dhi gɛ'kam?

³⁶ Gu' ji na gu' gu Jesusus ja kɛɛ nam pui' ji' titda gu Jairo, ba'p titda:

—Aap moo cham jax jum aa'nda'. Diih jup kai'ch am ji matgam. Aañ jiñ bui pix jap jix biiñak ka'.

³⁷ Ba' mi' cham ka aa' gu Jesusus na ja biiim ka jimda' gu mui' ja'tkam. Dai gu Peggro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan sipdhi'ñ gu Jakoobo, xi ja baidhak mu ja'k ji dhuu na pai' kio gu Jairo.

³⁸ Ba' na mit mummu ba ai, giilhim tum kai'ch, gɛ' ki'n tum suan, gio nam giilhim jix buam jum aa' nat ba muu gu tiiyax.

³⁹ Ba' gu Jesusus mu baakik ba'k chir jup ja titda:

—¿Tu' ma jam duu jiñ jaaduñ na pim ba' moo ja'p giilhim kai'ch? Gɛ'gɛr suan japim. Jax dhui na cham tu' muukix gu tiiyax, matgam mi' pix ji na koos.

⁴⁰ Ba' dai na mit xi a'sik nat pui' ji' xi ja tii'n, nam gu' cham jiiigi'ñ, ja'p jum aa' am na pix ja'p kai'ch. Ba'p ja titda nam sap ka xi bubuakia' mi' dhir ba'k chir. Ba' gui' pix jup ji bubua mit, dai ba' gu taata'n gio gu di'ii'n gu tiiyax mi' ji bii mit, gio ba' gu noonbi'ñ gui' na pu ja biiim jimchu'. Ba' mui' ji ai mit mi' na pai' kaat gu mukdha'.

⁴¹ Ba' gu Jesusus nobi'ran xi dhaagik jup titda:

—Talita kumi —na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Xi bamii' tiiyax.

⁴² Ba' nat jax pu tii'n, bhail' ji bam gu tiiyax, mi ja'p pix gan ba oiri na gu' bar gɛ', mambhix daman gook oidha' bia'kam. Ba' mi' pui' pup tum tu'ii' na

mit pui' ti tii, am cham bhaai' nam jax jum duñia',
nam gu'x io'm jix bhai'm taat.

⁴³ Ba' xi ja soo'mchulhdhak gu Jesus nam sap
cham jaroi' aagi'ñdha' nat jax dhuuk dua'ñ gu
tiyax, dai nat xi chianik gu diidi'n na ba tu makia'.

6

Gu Jesus nam cham kigaldha' mummu Nasareet

(Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)

¹ Ba' giop ba jii gu Jesus ja biim gu noonbi'ñ
mummu ja'k Nasareet nar pai' kam.

² Ba' nat bam ai na pai' dhuuk cham tum
juanda', mui' ma jii maa'n kap mu nam pai' tu
daanda' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' øøk bhai'
ji chu ja a'gi gui' nam ji'k mi'p tu'ii'. Biix mi' pui'
pup tu'ii' am na mit kai, na gu' giilhim jix bhai' xi
bua na xi chu a'ga. Ba'p kai'ch am diihl:

—¿Paa ba' ji chum mamtuxdhak pui' pik joid-
ham jix bhai' xi bua? ¿Jax moo duukat jix aix na
jax ti'ya'? Tii' na gu' bixchu' pix nar jix bhai'm
duukam jup tu buim.

³ ¿Cham aar di' gui' na u'uux ka tu jibda' na
bixchu' kap tu buada', na Mariiya jir di'ii'n, nam
jir jum sispidhim gu Jakoobo gio gu Josee gio gu
Juudas gio ba' gu Simoon? Gio gu u'uub sispidhi'ñ,
¿cham aa pin ya' tu bipna' am?

Mi' pui' xi kai'chimik gan ji ii mit, nam gu' ja'ppix
maa'nkam ilhii'ñ.

⁴ Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesus:

—Cham dho jigi'ñdha' am gu mia'n jum
oidhagam gu jaroi' no' tii xi chu ja a'gi'ñ
bhaankam gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' chi ba' pik

no'm jir jum jaja'nnim. Dai no'm jir mɨk kam nam ba' siamri jɨgi'ñdha'.

⁵ Ba' mi' xi ja dudua'ñdhak ji'kchi gux kako'kkam, dai na bhai' pɨx xi ja da'ngi, pu duduar am. Cham pai' moo maa'n jup duu gu tu' nax io'm jix bhai'r jum duukam, na gu' ampɨx jix chum bhaak.

⁶ Gampai' ji dhuu gu Jesusus, na gu' ni ji'x kum buiñor jix biiñak gu mi' oi'ñkam. Pui' ma jii mi' dhir mummu ja'p jai' kap, na ji'x jir mia'n pa', na pai' jax jir kikcham, na tu ja a'gidhim gu ja'tkam.

Gu Jesusus na nai' ba ja jootsa' gu noonbi'ñ nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam

(Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)

⁷ Ba' maa'nnim maa'n kap maap ja jumpadak gu mambhɨx daman gook gu noonbi'ñ gu Jesusus, nai' ja joot go'gok nam jai' nai'p xi chu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam. Jup ja titda na sap ja palhbuidha' guch Gi'kora', na ba'x bhaai'n ka' nam bhaankamu'n mai' ja jootsaidha' gu cham kiki' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam ji'k jix ñanaanbi' ka'.

⁸ Gio ba' nap ja titda na cham bhaai' nam kusbioda' tu' asaak, nich chu' koi' kum ua'da', nich chu' tuumiñ, dai uux tapoorak nam ki'n ox-iakkidha'.

⁹ Gio gu ja sussak daipu' nam jax aa'ntu'nda', gio gu ja jajannulh pu daipu' nam jax ti tiichgida', cham bhaai' sap nam jai'p tu ua'da'.

¹⁰ Ja'pni ba' moop ja titda:

—Pai' kikcham na pim aaya', no' ampik maadit jam tibiapputu'n gu jaroi', mi' pim xi juruuñdhai, na pim pai' tɨmu' tu ja a'gidhimɨ gu mi' oi'ñkam na pim ba' giop ba jimia'.

11 Piam ku pimit gu' mi' pik ai nam pai' cham jam kũgalhi'ñdha', nam cham ji'x jam kaim ka', pu jimia' pim maakam ja'k, dai na pim xi xiixkai gu dibiir mi jam tooton am na pim jax gamai' ji jimia', na ba' bhaan jix maati' ka' na mit cham jam kũgalh. Tu' silhkam ki'n jañ ya' jam aagi'ñdha', cha'pim jax jum aa'nda' sia kum jai' cham jam kaim. Na gu' jano' na pai' dhuuk jum aaya' na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n nam ba' pui' ti bam aa'nda', nam gu' giilhim jum tulhiiña' jix io'm, cham tu' pui' na gu Sodooma kam gio gu Gomorra kam.

12 Ba' gui' ma jii mit ip nai' ja'p na jax jir kikcham na mit tu ja a'gidham gu ja'tkam, jup ja titdaim am nam sap mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' guch Gi'kora'.

13 Gio ba' na mit mui' mai' ja joot gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gux ñanaanbigim, gam na mit mui' ja dudua'ñ gux kako'kkam, dai nam bhai' pix xi ja julhii'ñdhim gu tu' joidham jix xuu'ngi'.

Na mit jax dhuuk mua gu Juan ja'tkam bopkondam

(Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)

14 Ba' gu Eroodis gui' nar gø'kam ka' pui' ba ti kai na mu pai' oirit jix bhai' tu bua gu Jesus, nam gu' pix ja'x pui' tu a'ga gu ja'tkam. Ba'p kai'chdha':

—Dhi' bak gu Juan ja'tkam bopkondam gio duadik jup ba buus mu dir koi'ñga'n tir, pui' ku ba'x io'm jix bhai' ba tu buim gu tu' nax bhai'r jum duukam.

15 Jai'p kai'chdha' am:

—Ja'pji Eliiyas ji chi, gui' nat saak maaxik tis jix dhaam ja'k.

Jai' maakam jup kai'chdha' am:

—Ja'pji chi maadit pix jir di' gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios.

¹⁶ Ba'p kai'ch gu Eroodis na pui' ba tē kēē nam pui' ji' kai'chdha':

—Ja'pji Juan ji nat gio duadik jup ba buus mu dir koi'ñga'n tir, gui' na ñich tu chia na mit ii gu ma'oo'n.

¹⁷ Ba' giilhim bax choodon pui' xi kai'chit, nat gu' dhi' tu'm da'p duu na mit pai' dhuuk daa gu Juan jano' nat baiñum tirbiñ ki'n buuprak tu chia nam mu kuuppu' nam pai'm kukpa gu ja'tkam, na mit gook dit maap jim daagik gu binga'n Erodiyas tiigim, gui' na biipi' dir kar binga'n kat gu Piliip nam jir jum sipidhim gu Eroodis, gu' ji nat gu' bhai' ji iix, sia kum tii jum sipidhim.

¹⁸ Ba'p titdada' gu Juan:

—Cham jir am nap biima'n tu kioka' dhi ubii jiñ jaduufi, na gu' moo mia'n jir jum jaduufi ga'n.

¹⁹ Ba' giilhim bhai' ji bhaam gu Herodiiyas buiñor gu Juan nat pui' ti kai na sap pui' ji' kai'chdha', tiix chu chiañim ka' nam mu'aa'.

²⁰ Gu' ji na gu' soo'mcholhi'ñka' gu Eroodis, na gu'x iibi'ñdha', na gu'x mat ka' na bhaan ti ni'i'ñdha' guch Gi'kora' gu Juan, na gu' gammiji tu' ka'm ti ni'i'ñdha', gio na gu'x io'm jix bhai' xi buada' na xi chu a'gi'ñdha'. Ba' joidham kēēka' gu Eroodis, sia ku tii cham pik maatit kēēka' na jax kai'ñkam jup titdada', pui' ku ba' cham aa' nam mu'aa', pui' pix tii ka xi kuu.

²¹ Gu' ji na gu' moo jano' pik bhai'p jir koi'cham kat nat bhai' tu chia gu Eroodis nat tum bhai'ñ gu koi' nat sap jum ai gu oidharga'n. Ba' ma tu

juu ja biiim gu o'rosiiris tugi'ñ, gio gu sandaarui'x chugi'ñ, gio jai' gu Galilea kam gui' nam pui'p jir gø'gørkam jum aa'ndam ka'. Ba'x bhai' pix jum ilh gu Herodiiyas, na gu' bax maat nat noonbiran ba gii gu ki'darga'n. Ba' dai na mit xi chu a'gak gook dit gu tiyaa maraa'n nam jax ja'k duuji jix bhai' bhiiya' gu Eroodis na ba' mi' bhaan jim tukgidhai aaga' na tu chiñia' nam boi bhiihdha' gu Juan.

²² Ba' mi' dhir ja'xpix nam mi' ka tu kua', mi' ba baa gu tiyaa, ba' mi ja'p ma chi nii ja nii'ñchudat gu ja'tkam. Alh iam ko'raaru gu Eroodis pui' nat jax ja'k tiñii, gio gui' nam mi'p tu'ii' biiima'n ba pui' ip. Ba'p titda gu Eroodis:

—¿Tu'm a'm jum aa'? Ya'ñ dhop tu'ii' no'p tu'x aa' nañ jum makia'.

²³ Jix bhai' moo xi chitda na ba' jiiigi'ñdha', jup titda:

—Ja'p ji moox gi'm jañ ya' pum titda. Jum makia' iñ dho nap tu' ilhii'ñdha', sia dibiiir jañ dhom makia' irban juugit gui' na ji'x bhaan bipio' ya' nach pai'p tu'ii'. Cham jax bua, nañ gu' biiix ja daa' gu ja'tkam.

²⁴ Ba' xi mii gu tiyaa nat tikkam gu di'ii'n, jup titda mu øøk:

—Jup jiñ chitda gu ya' kiokam na sap jiñ makia' nañ tu'x aa'nda'. ¿Tu'ñ bha tañia'?

Ba'p titda gu di'ii'n:

—Ja'p jap titda' na iiki bham makia' gu ma'oo'n gu Juan ja'tkam bopkondam.

²⁵ Ba' jotmoda' gio mijip xi mii gu tiyaa mu na pai' daa gu Eroodis, ba' mu øøk jup titda:

—Aañ jix aa' nap jiñ makia' jooxia' ta'm gu ma'oo'n gu Juan ja'tkam bopkondam, xib ip moo.

26 Ba' nai' soi' jim duu gu Eroodis, giilhim jix buam jum ilh. Gu' ji nat gu' moo pui'p ba tii'n mi' ja kaichdhat gui' nam ji'k mi'p tu'ii' na makia' na tu' ilhii'ñdha'.

27 Ba' pui' tiix buam jim aagit mui' ma joot maa'n gu sandaarui'x chugi'ñ na iikdhara' gu ma'oo'n gu Juan.

28 Ba' mui'p ma jii maa'n gu sandaarui'x nat iikim gu ma'oo'n. Ba' ja'xpix mi' ba aich, mi' xi maa gu tiyaa. Mi' dhir ba' gu tiyaa mu ja'k jup xi bhiihdhak gu di'ii'n.

29 Ba' pui' ba ti kai mit gu noonbi'ñ gu Juan na mit ba mua, ba' mui' ma jii mit na mit bhiiim gu tukga'n nam yaaspa'.

Gu Jesusus na mui'dhalhdhai gu paan tu ja makia' gu mui' ja'tkam

(Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

30 Ba' gio maap jup bam jumaap jamit gu noonbi'ñ gu Jesusus na mit ja'k suulhgik mu ja'p pai' nam jax oipimik, ba' ba aagi'ñ am na mit ji'k tu'x bhai' tu duu, gio nam jax ja'k ja titdaim gu ja'tkam nam tu ja a'gidhim.

31 Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Maik gor pai' na cham jaroi' oiri na pim ba'm jii'pdha'.

Nam gu' giilhim mui' ja'tkam mi'p oipo, jai' jimiiim am, jai'm mi'p aajim, pu cham bhai' nam jax tu jugia'.

32 Ba' diih dai na mit jax bha tiitis kanuub ta'm na mi ja'p jup se' suudai' jugii'ñ, pu cham xi chu tabuimgidhak pu jii mit jotmoda' baasi'n dir ja'k na pai'r gampix.

³³ Gu' ji na mit gu' sia ja tii mui' jai' dhit, jix maatit tii mit na biiix gu Jesus bhammi pix daichu' nam mui' xi chi nii'ñ. Ba' bhiji ja'p pu boop jamit biiix ju'ñdharan gu suudai', biiipi' kat bhammi dir bap tu'ii' am na mit ba' gui' bhammi dir jup ba ai. Ja'x xikoor jumpax am, nam gu' jano' pik mui' mi'p oipo jai' kap dir, sia mik dir kam.

³⁴ Ba' nat mui' ji chim gu Jesus bhai' dhir kanuub ta'm, nammi ja'p xi ju' am gu ja'tkam nat ba ja tii. Ba'x ja joi'mdat ja tii, nam gu' sap ja'p ji buusan na jax gu kakasnir no' cham jaro'i' ja bipia'. Ba' bhai' ji chu ja a'gi biiix aixim na jax ja'k jir am nam tui'ñgida'.

³⁵ Ba' ja'xpix jurnidhak mu ja'p ba baabu mit gu noonbi'ñ gu Jesus, jup titda am:

—¿Jax jach jich dhuñia'? Tii' nat ya' pix ba ji jur. ¿Cham aach ba jimia' nach ba tu koi'po'? Na gu' ya' cham bhaai' nach pai' tu jugia', na gu' ya'r gampix.

³⁶ Dai nap xi ja jootsai dhi jaaduñ kum ba tu taañpu' gu koi' miji ja'p pai' na jax jir kikcham, nam gu' cham tu' ua' gu tu' nam jugia', gio na gu' ya' cham bhaai' nam pai' tu saba'da'.

³⁷ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Yaa' pim dho ka tu ja makia' aapi'm. ¿Tu' gi pik?

Ba'p kai'ch am ip gio:

—Jax dhui na gu' sia kut maadit tii ma chu jua ji'k xijum baik masaa'n, pu cham ja aix nam tu jugia' siat tii ma chu saba'lh biiix ka'm na ji'k mai'chia' gu tuumiñ.

³⁸ Ba' ba ja chia nam ja tikka' no'm sap cham jai' dhit iam ua' gu koi', jup ja titda:

—Ea gor xi ja tikka' no'm iam jai' dhit ua' gu koi'.

Ba' gui' mi'ji ja'p jup xi ja tikkapuk jup titda am gu Jesusus:

—Muni tii ua' maadit, dai nar gook alh, jix chamaam gu paan gio ba' gook gu boptop.

³⁹ —Dhii' dho ba ja kokba'ñchu'n —jup kai'ch gu Jesusus.

Ba'p ja titda gu noonbi'ñ nam sap xi ja chiñia' nam mi ja'p xi dharaibu' xi'xkor gu ja'tkam sai' dhaam na joidham jix chi tii'du'.

⁴⁰ Ba' pui'p xi ja tii'n jamit, ba' mi ja'p jup ji dharaibu mit xi'xkor. Ji'kchi kap moo gui' na mit maap daraibu nam aix jix chamaam oo'm, jai' kap ba' gook oo'm daman mambhix, mi' pix pui'.

⁴¹ Ba' gu Jesusus nat jax dhaa gux chamaam gu paan gio gu gook gu boptop, jix dhaam ja'k xi chi tii'gik xi chu taxchaabgidhak pix mui' ji ja maa gu noonbi'ñ ta'tak jaisaidhat, ba' gui' mi' dhir nai'p ji ja maa mit gu ja'tkam. Na mit pai' bix xi ja maakak gu paan, gio gu boptop nai'p ji ja maa mit.

⁴² Bix chu juu mit nam ji'k mi'p tu'ii', tu koi'mik am nam ji'x ilhii'ñ.

⁴³ Jai' mit pu cham ka jugio, pui' mit ma chu jumaap ip gio, mambhix daman gook bapaalh jamit ja susdui', ku gu' binkam ji gu boptop, cham tu' moo dai gu paan.

⁴⁴ Alh moo mui' ja'tkam na mit mi' tu juu, jix chamaam mambhix jix cha'tmam oo'm (5000) aixim gu chichio'ñ, gu u'uub gu' cham daaxix kam ji gam a'alh.

*Gu Jesusus na joidham suudai' dhaam pix jimda'
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)*

45 Mi' dhir ba' nat jax ja chia gu Jesus nam bha tisdia' kanuub ta'm gu noonbi'ñ, mi' xi ja joot bi'pi' kat nam ba jimia' Betsaida ja'k. Ba' gui' mi' ji bii, na gu' mi' ja'p ka ja tabuimgi'ñ gu mui' ja'tkam.

46 Ba' ja'xpix nat pai' biix xi ja tabuimgidhak, pu jii bhijimmi pai' oidha' daam nat tu a'gam jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'.

47 Ba' kia'pix irban ba ji bhik jamit gu noonbi'ñ nat ba tuk, gu Jesus pui bhammip tu'ii' oidha' daam.

48 Ba' na bhammi dir mui' xi chi nii'ñ, ba ja ti nam mummu ti ti bhii, cham ka jimmi gu kanuub, nat gu' giilhim jix io'm bhai' ji jib mu dir ja'k nam pai' ja'k ti ka jii'it. Ba' nammi na pai' bar katukgab, mui' ma jii gu Jesus, bhammi dir pix tu tui'dhi' biix a'nsap, mi' ba ai ip gio na pai' gø' suu'nka' gu suudai'. Mi' dhir ba' biix suudai' dhaam pix chu'm duu, ja'p gai dhir pa' moo bhichu' nam pai'p tu'ii' gu noonbi'ñ kanuub ta'm. Ba' nat mi' ja'p jupaaban ji bhii,

49 gø'gø' ba jiiñ jamit jix xusuañim na mit ba ti na mi ja'p ba jimchu' suudai' dhaam. Ja'p jum aa' am na tu' mi' bax ja naa.

50 Giilhim jix chotdonit mui' ba ti nii'ñ am, gu' ji nat gu' jotmoda' bha ñio, jup ja titda:

—¡Cha'pim totdon ka'! ¡Aañi' pix jup tui'dhi'!

51 Ba' mui' ji ai. Ba' nat jax bha tis kanuub ta'm, nai' ji kikbu gu jibilh. Ba' gui' mi' pui' pup tu'ii' am, nam gu' giilhim jix juraapgix,

52 nam gu' chakui maat no'r gø'kam gu Jesus, sia kum ti nii'ñ nat mui'dhalh gux chamaam gu paan, nam gu' cham biix ja jujur ki'n xim ga'nga na jax jir jum duukam.

Gu Jesusus na ja dudua'ñdha' gux kako'kkam mu Genesareet

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Ba' ja'xpix bhammi dir ba tiitis jamit ju'ñdharan na pai' Genesareet ti tii', mia'n Betsaida. Ba' bha ja'p xi buraak jamit gu kanuub

⁵⁴ mui' ji chiitim. Gu' ji nam gu' ampik mui'p ti nai'ñ gu ja'tkam, jix maatit tii mit na maadit jir di' gu Jesusus.

⁵⁵ Jotmoda' mit nai' xi chu aagam miji ja'p na jax jix chum kako'k, gio jai' na mit mui' ji ja u'uuk na pai' oiri gu Jesusus.

⁵⁶ Ba' nat miji ja'p xi jii na jax jir kikcham, pup xim ja booso' am gux kako'kkam miji dir ja'p ba'pki chir, ba' soi' titdada' am na sap sia palhiip nam bhai' xi dhagia' ju'ñdharan gu jannulhi'ñ, pu dudua' dhia' am. Pui' ba'p ji buus, pu dudua mit biix gui' na mit ji'k daa gu jannulhi'ñ sia gu palhiip.

7

Gu Jesusus nap kai'ch na cham jir am nam jax tu jimdat gu bijik dir kam

(Mt. 15:1-20)

¹ Ba' jano' na mi' ka oiri gu Jesusus, mi' ba ai mit bhammi dir ja'k Jerusaleen gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios.

² Ba' moo ampik jup ba ji chu juu mit gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesusus, ba' ba ja tii mit na mit jai' dhit cham mui'kim jum i'koim, na gu' sap jix xidhuu ka' no' cham mui'kim ikoimdhix gu jaroi'.

³ Na gu' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio gu jai' Israel kam ja'tkam, pui mi' pui' tu daa'ñchu' am

nam jax ja'k tu jimdat gu bijik dir kam kat, na sap no'm cham mui'kim ikoimdhix, cham jir am nam gan tu kua'da', nam gu' sap jum ua'tulhdha'.

⁴ Gio jai' cham daaxix kam, pui' na jax gu jaroi' no't jii pai' na bixchu' tum ga'ra, jum aa'nda' sap na mui'kim batbia' ja'k gisi, na gu' sap jix xidhuu na tu jugia' no't jax dhuuk cham mui'kim batbia. Gio gam gu tu' na bhaan tu io'da' na mui'kim ja bopkonda', gio gu bhi'mkar, gio ba' gu tu' na bhaan dadarrida' na pai' dhuuk ba ji chu jugia'.

⁵ Mi' dhir ba' bhai' ji chikka mit gu Jesus gu' nam pariseos jum titi'nda' gio gu' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, jup titda am:

—Jax kum ba' dhim ja'tkam tuk cham mi' pui' ka jimchu' nam jax tu jimdat guch bopxikat? Tii' nam cham mui'kim jum i'koimdhat tu kua'.

⁶ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dho pui' na jax aapi'm na pim gu' cham tu' mi' pui' jiiim na pim jax ja'k tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam nam tui'ñgida'. Bak gu'r pui' nat jax tu ua'nak mi' u'uan ta'm gu Isaiiyas gu' nat mui'kim bha ñio'kdhak guñ Gi'kora', nap jum kai'ch:

Dhi ja'tkam pui' xi kai'ch am nam sap tu' ka'm jiñ ñii'ñ,

gu' ji na gu' gu ja jujur mik ja'k jup tu'ii' aañ jiñ bui.

⁷ ¿Tu'm gi mi'p tigia' siam bix aixim tu daan?

Nam gu' cham tu' mi' pui' jiiim nañ jax jix aa', gio na gu' nam ji'k jax tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam, diilh pix nam jax ilhii'ñdha'.

⁸ 'Jix matgam dho —jup kai'ch gu Jesus—, na pim gu' ja'p xi dhuukat na jax jix aa' gu Dios. Dai na pim mi' pui' tu daa'ñchu' nam jax tu jimdat gu bijik dir kam kat nam mui'kim ja bopkondat gu tu'

nam bhaan tu io'da', gio jai' cham aagix kam ku pim pu tu buim.

⁹ 'Gu' ba' na jax jix aa' gu Dios, tu' pix ilhii'ñ japim. Dai na pim mu ja'k jix chutkagix na pim jax ilhii'ñ dñlh.

¹⁰ ¿Moo ja'p cham jam a'm baapak aa? Gi nat ja'pni tu ua'nak bo gu Moisees nap jum kai'ch mi' u'uan ta'm: “Tu' ka'm jap nñdhat gum taat gio gum naan.” Gio ba' moo ja'pni jum kai'ch ip: “Gu jaroi' na cham tu' ka'm nñ'ñdha' gu taata'n piam gu di'ñ'n, pix am ti'ñchoka' na joodai ki'n ma'yaxix kam muukix ka'.”

¹¹ Gu' ji na gu' aapi'm jix io'm maakam ba xi buim, ja'p jum aa' pim nar am na ja'p tñda' gu jaroi' gu taata'n piam gu di'ñ'n: “Pui' ba tñ'n jañich gu Dios nañ bñx mu tu tu'aa' chiop nañ ji'k tu bia'. Cham ka bhaai' nañ jax dhuim taiñbuidha', sia ku ja'p moo tiim a'm jum aa'.”

¹² Dai no't pu'ñi ba tñ'n gu taata'n piam gu di'ñ'n, aapi'm pui' ba ti'ya' na mi' pui' ba jimchu' na jax jix aa' guñ Gi'kora', ja'p moo silhkam xi kai'chdha' pim.

¹³ Ba xi jii pimít na pim bñx aixim tu bua bhaan jim iatat nam jax tu jimdat gu bijik dir kam. Gu' ba' na jax jix aa' gu Dios, gampai' pix bia' pim, panaas ku pu cham tu' bhai', gio jai' cham aagix kam ku pim pu tu buim.

Gu Jesus nap kai'ch na cham xidhuu gu jax chu'm koi'

¹⁴ Ba' gu Jesus maap ja jumpadak gu mui' ja'tkam jup ja titda:

—Ka na pim moox bhai' xiñ kaaya' bñx na pim ji'k ya'p tu'ii' nañ jax jam tñda'.

15 Jax dhui na gu' cham tu' xidhuu no' moo tu kua' pix gu jaroi', gu' ji no'x bhaamut nai' titii'ñcho, piam ku jax ña pix jum aa' na jax cham jir am na ba'x xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'.

16 Mi' pim pui' ba jimia' ji'k na pim jix maatit jiñ kēē.

17 Ba' mi' pui' xi ja titdaimik pu jii mummu na pai' tibiapka'. Ba' nat mu ba ai, ba tikka am gu noonbi'ñ na jax kai'ñkam jup kai'ch gu pui' na jax ja titda gu mui' ja'tkam.

18 Ba'p ja titda:

—¿Aapi'm aa pui' cham maatit jup tē kēē? Ja'p jañ dho kai'ch na cham tu' xidhuu no' moo tu kua' pix gu jaroi',

19 na gu' silh bookaran ja'k bhiiya' gu koi', mi' dhir dai na giop ba buusnia', cham tu' na jura'ran ja'k baapki' mi'x buam ba jurtu'nka'.

Ba' dhi' na pui' ji' kai'ch gu Jesusus, ja'p kai'ñkam jup kai'ch na sap cham tu' xidhuu gu tu' koi', pu ni jax chu'm.

20 Ba' ja'pnip ja titda:

—Gu' ji no'x bhaamut nai' titii'ñchu gu jaroi' piam ku jax ña pix jum aa' nax buam jir jum duukam na ba'x xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'.

21 Na gu' kai'ñkam ja jujur am dir gu ja'tkam na bhai' jim gigi'lhi'ñ gux buam jum duukam, jax ñam pix bam aa'nda', ja'p na jax gui' nam jai' jix bhai' ja titdada' gu u'uub sia kum ti ti bipna', gio gu u'uub ba pui' ip. Gio gui' nam cham tiimui'x ka', siam ti maap tu oi'dha'. Gio gui' nam ja'tkam ja koo'nda'.

22 Gio gui' nam ti ñxi'ñdha'. Gio gui' nam jix bhaamut niil'ñdha' gu jaroi' no' tu' bia', nam jai' pui'p jix aagit. Gio gui' nam jax ñam pix tu buada'

na jax cham jir am. Gio gui' nam iatda'. Gio gui' nam jotmoda' p̄ix jix bhai' t̄ida' gu ubii, mi' d̄hir jumai ip. Gio gui' nam jix ch̄i j̄igak ka'. Gio gui' nam giilhim tu ñiok. Gio gui' nam jix buam ja a'gada' gu ja'tkam. Gio gui' nam ḡ'ḡerkam jum taat ka'. Gio gui' nam b̄ix aixim tu buada', panaas kum cham ja jujur bia'ka'.

²³ B̄ix d̄hi'ñi na ji'k jix buam jir jum duu'nkam, ja jujur am d̄ir jum gi'gi'lhi'ñ gu ja'tkam. D̄hi' ji na ba' pui'm kai'ch nax xidhuu, na gu' giilhim jir ua'tulhdhara'.

Maa'n gu ubii na cham jir Israel kam na umua'ñdha' gu Jesusus na dua'ñdha' gu maraa'n (Mt. 15:21-28)

²⁴ Mi' d̄hir ba' ma jii gu Jesusus mummu maa'n kap, mia'n p̄ix iam na pai' ḡ'r kiicham Tiuro ti t̄igim. Ba' mi' nat pai' ai, tii cham pai' jimmida' na tii cham aaḡit na jaroix mat ka' na pa ja'k jax chui'ka'. Gu' ji nat gu' cham pui' ji chu buus, moo jano' pui' ba tim tii.

²⁵ Mi' ba jimchu' maa'n gu ubii nat jax pui' ti kai, na sap cham k̄i' tu ii'mda' ka' maa'n gu maraa'n, amp̄ix pui'x ñaanbi' ka', ba' mi' o'lhia'n ki'n ji kikbu b̄ipi' d̄ir gu Jesusus.

²⁶ Gui' gu ubii cham tu'r Israel kam ka', pur mi' kam ka' Peniisia, na Siiria bhaan bipio' gui' gu d̄ib̄ir. Ba' soi' xi chitda, jup titda na sap iam mai' jootsa' gu cham k̄i' ii'mda' bhai' d̄hir bhaan gu t̄iyax.

²⁷ Gu' ji na gu'p titda gu Jesusus:

—Ea nañ b̄ipi' ka xi ja palhbuidha' gu Israel kam ja'tkam nañ ba' aap jup bam palhbuidha'. Na gu' no' ñich aap b̄ipi'm palhbui, ja'p ji buusnia' na jax

gu a'aalh no'm ka tu kua' gu tu' koi' no' ñich mi' dhir ja boppoidhak mu xi ja maa gu go'ngox.

²⁸ Ba'p kai'ch gu ubii:

—Dho gu' pui' dat do jia tii, gu' ji nañ gu' aañ soi'ñ ilhii'ñ. ¿Cham aa gu' cham jax jup bua no'p moo xich joi'mdai jich palhbuidha' git? Na gu' ja'p ji buusnia' na jax no'm ti tütib gu go'ngox gu biimuñga'n na iigisda' pai' nam tu kua'da' gu a'aalh.

²⁹ Ba'p titda gu Jesusus:

—Ja'pji moo silhkam jia nap soi'm ilhii'ñ jiñ jaduun'. Ba buus ji matgam gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan gum maraax. Cha'p jax kam aa'nda', ba jimia' ap.

³⁰ Ba' ba jii ip gu ubii. Nat pai' dhuuk mu ai kia'mi'ñ, jix kii' mi ja'p bo'm bakxidhat gu tiiyax, pu ba buus gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan na ki'n kax ñaanbi' kat.

Gu Jesusus na ba dua'ñdha' maa'n gui' na cham tɛ kɛkɛ' gio na cham tu ñiokda'

³¹ Ba' mi' na pai' daakat gu Jesusus mia'n gɛ' kiicham Tiuro ti tii'gim, mi' dhir giop ma jii, moo bhai' buus na pai' Sidoon ti tii', na pui'p jir gɛ' kiicham. Bhai' dhir ja'p gakoolh bhik mummu ba buus na pai' Dekapolis bhaan bipio' gu dibiiir. Mu ji ai mia'n na pai' gɛ' suu'nka' gu suudai', na Galilea bhaan ba bipio'.

³² Ba' mi' ba bai'ñchu' am gu ja'tkam maa'n gux ko'kkam na cham tɛ kɛkɛ' gio na cham tu ñiokda', ba' soi' titda am na sap palhii'p bhai' xi dhagia' na ba' dodhia'.

³³ Ba' gu Jesusus ja'p ja'k xi baidhak diihkob palhii'p bhiji xi kii'mpi naankaran, gio ba' nat

xi xixbuidhak gu nobii'ñ palh#p bhai' xi dhaa niiniran.

³⁴ Gio ba' nat jax jix dhaam ja'k xi chi tiigik ii'mdaga'n xi buak jup kai'ch:

—iEpaata! —na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: iXim kukpio'k!

³⁵ Ba' joidham bhai' jim kukpio' gu naanka'n gui' na cham tē kēkēkat, gio gu niini'n pu dua ip, jix bhai' ba tu a'ga.

³⁶ Ba'p ja titda gu Jesusus gui' nam mi'p tu'ii' nam sap cham jaroi' aagi'ñdha' nat jax dhuuk dua'ñ, gu' ji nam gu' gui' moo jano' nai' pix ja'x pui' tu ja a'gi'ñ, sia kut ti xi ja soo'mcholhdhak.

³⁷ Ba' gu ja'tkam gui' nam pui' tu ja a'gi'ñdha' mi' pui' pup tui'ka' am, ja'xpix dai nam jup kai'chdha':

—iJoidham dho bak jia! Jaiñ na gu' pui' ja dudua'ñdhim gui' nam cham tē kēkē gio gui' nam cham tu ñiok.

8

Gu Jesusus na mui'dhalhdhai gu koi' giop tu ja makia' mui' gu ja'tkam

(Mt. 15:32-39)

¹ Ba' mi' na pai' ka oiri gu Jesusus, gio mui' mi'p ma ai mit gu ja'tkam. Ba' baik jurni'ñ ki'n ma juu gu koi' nam tu ua'dat. Ba' maap xi ja jumpadak gu noonbi'ñ, jup ja titda:

² —Jix joi'mdat ja ni'i'ñ iñ dhi ja'tkam, na mit gu' baik tanoolh ya' ba ji juruuñ. Cham ka tu ua' am gu tu' nam jugia'.

³ Na gu' no' ñich pui' cham tu ja maakak ba ja joot ja ki'aam ja'k, mu pai' ua'ma' am boi cha'm, nam gu' jai' mik dir tu jim.

⁴ Ba'p titda am gu noonbi'ñ:

—¿Jax gi dhui jaroi'p ba tu ja maa, na gu' ya'r gampix? ¿Paach gip tu saba'da' gu tu' nach ja makia'?

⁵ Ba' ba ja tikka'n, jup ja titda:

—¿Gu' ji'k japim pix ua' gu paan na pim saak ua'?

Ba' gui'p titda am:

—Xijum gook dho pix.

⁶ —Dhi'ch dho ta'tak jaisai ja makia' —jup kai'ch gu Jesusus.

Mi' dhir ba'p ja titda nam sap xi ja chiñia' gu ja'tkam nam xi dharaibu'. Ba' gui' pui'p xi ja tii'n jamit, ba' pix mi ja'p jup ji dharaibu mit. Ba' gu Jesusus nat jax dhaa gu xijum gook gu paan xi chu taxchaabgidhak pix mui' ji ja maa gu noonbi'ñ ta'tak jaisaidhat, ba' gui' mi' dhir pix nai'p ji ja maa mit gu ja'tkam.

⁷ Gio ba' gu boptop ji'kchip ua'dat am. Nat jax jup daa, pui'p xi chu taxchaabgidhak pix mui'p ji ja maa gu noonbi'ñ, mi' dhir ba' gui' pix nai'p ji ja maa mit ip gu ja'tkam.

⁸ Dappaam tu juu mit, tu koi'mik am nam ji'x ilhii'ñ. Jai' mit pu cham ka jugio, pui' mit ma chu jumaap, xijum gook bapaalh susda gu ta'tak ga'n nat bii.

⁹ Maakob mambhix jix cha'tmam oo'm (4000) aix am gu ja'tkam na mit mi' tu juu. Mi' dhir ba' dai nat jax xi ja tabuimgidhak,

¹⁰ nat jax bha tis bhaan gu kanuub, pu jii ja bii'm gu noonbi'ñ baasi'n dir ja'k maa'n kap na pai' Dalmanuuta bhaan bipio' gui' gu dibii'r.

Gu pariseos nam jix aa'nda' na maa'n jup duñia' gux bhai'm duukam gu Jesusus ja nii'ñchudat (Mt. 16:1-4; Lk. 12:54-56)

¹¹ Ba' na mit bhammi dir ba tiitis, bhai'p ba ai mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda'. Ba' pix am bhakku am buiñor gu Jesusus, bhax aa' am na sap jup duñia' gu tu' nar jix bhai'm duukam ja nii'ñchudat, na sap ba' bhaan matgilhia' no't baabui' silhkam bha joot guch Gi'kora'.

¹² Gu' ji na gu' gu Jesusus cham aa', dai nat jix buam jum aagit ii'mdaga'n xi buak jup ja titda:

—Jax ku pim ba'x aa' nañ jup duñia' maa'n gu tu' nar jix bhai'm duukam? Na pim gu' gammiji pu nii'ñdha'. Aañ pu kai'ch tu' silhkam ki'n nañ cham tu'p duñia' dai aapi'm jam nii'ñchudat, na pim gu' cham ji'xkat ti ji'ñdha' aañ jiñ bui, sia kuñ jix bhai' tii tu bua.

¹³ Daipu' xi ja tiidak nat jax bha tis kanuub ta'm, pu jii ip gio baasi'n dir ja'k mi' na pai' gø' suu'nka' gu suudai'.

Na cham jir am pui' nam jax ja'k tu a'gada' gu pariseos gio gu Eroodis (Mt. 16:5-12)

¹⁴ Ja'p moo cham jup ka ti'ñchu' am nam xi chu gaamui git gu tu' nam tu jugia' gu noonbi'ñ gu Jesusus, maa'n pix bha ua' am gu paan kanuub ta'm.

¹⁵ Ba' nammi gama ja'k nam ba jiiimchu', jup ja titda gu Jesusus:

—Moo pim cham ja kekeeda' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio gui' nam kaichu' gu Eroodis. Nam gu' ja'p ji buusan na jax gui' na ki'n jappukar gu paan, giilhim jix chu ia'ñdhara'.

16 Ba' bhai' jim ti tikka mit diilh jix dhu'npi'ñ ki'n, jup kai'ch am:

—¿Jax ba' ku ba'p kai'ch? Gu' bak nach cham ka ti'ñchu gu paan nach bha ui'ka'.

17 Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesus nam jax kai'ch, jup ja titda ip gio:

—¿Jax ku pim ba' dai gu tu' paan bhaan tu a'gim na pim cham ua'? Nañ gu' aañ cham tu' tu' koi' aagit jup kai'chim. ¿Moo ja'p cham maatit tē kēē pim aa? ¿Moo ja'p jix kaapak ji jia gu jam jujur!

18 ¿Ka' pim ji cham tu buupui aa, ka' cham tu naanak japim aa? ¿Kux moo ja'p cham titi'ñchura' pim aa?

19 ¿Ji'k japimit bapaalh ja susdui' gu paan gu ta'takga'n nat bii jano' na ñich mui'dhalhdhak tu ja maa gux chamaam mambhix jix cha'tmam oo'm gu ja'tkam?

Ba' gui'p titda am:

—Mambhix daman gook bapaalh dho.

20 —Jano' gi na ñich pai' dhuuk mui'dhalh gu xijum gook gu paan, na ñich tu ja maa gu maakob mambhix jix cha'tmam oo'm, ¿ji'k japimit bapaalh ja susdui'?

Ba' gui'p titda am:

—Xijum gook bapaalh dho.

21 Ba'p ja titda:

—¿Gu' jax ji ku pim ba' moo ja'p cham maatit tē kēē, ni ku pim xim ga'nga na jax jir jum duukam? Nañ gu' aañ cham tu' tu' koi' a'gidhat jup kai'chim, ja'pji gui' nam pariseos jum titi' gio gui' nam kaichu' gu Eroodis nañ ja aagit jup kai'chim, na cham jir am nam jax ja'k tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam.

Gu Jesusus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam Betsaida kam

²² Ba' mi' dhir mui' ma jii gu Jesusus mummu na pai'r gɛ' kiicham, Betsaida ti tiigim. Ba' mi' ba bai'ñchu' am maa'n gu maa'nkam na cham ñia ka', ba' soi' ba titda am na sap palhɛp bhai' xi dhagia' na ba' dodhia'.

²³ Ba' gu Jesusus am xi ñobchik gammiji pix chu'm duu, nammi baas ju'ñdharan xi baabuk palhɛp bhai' xi julh gu chiñbur ga'n buupuiran gio nat palhɛp bhai' xi dhaa, ba' xi chikka no' sap moo bax chu maax na nai' xi chi ñii'ñ.

²⁴ Ba'p kai'ch gu cham ñia kam nai' xi chi ñiidhat:
—Bax chu maax pa' dho. Ja'p tu'm jum maaxi'ñ am gu ja'tkam na gu tutua.

²⁵ Ba' gio bhai'p xi dhaa buupuiran, jix bhai' bhai' ji ñiata, pu dua, sap joidham jix bhai'x chu maax na nai' xi chi ñii'ñ.

²⁶ Mi' dhir ba' dai nat ba joot kia'mi'ñ ja'k, jup titda:

—Ba jimia' ap jum ki'aam ja'k. Gakoolh jap moo bhɛya' mi' dhi gɛ' kiicham nam cham bam tikkada' gu mi' oi'ñkam na pich jax dhuuk dua.

Gu Peegro na ba tu aa'nda' na gu Jesusus jir di' guch Xoi'kam

(Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)

²⁷ Ba' mikkat giop ma jii gu Jesusus ja biim gu noonbi'ñ mummu ja'k ji'kchi kap na pai'r kikcham, mia'n gɛ' kiicham na Sesarea Piliipo ti ti'. Ba' nam nammi ka jimchu' biix boi, ba ja tikka, jup ja titda:

—¿Jax jam kai'chdha' gu ja'tkam? ¿Jaroo sap da' iñ? ¿Tu'ñ sap jir jup tu'm da'?

28 Ba' gui'p titda am:

—Dho ji'ma'n jup kai'chdha' am nap sap aap jir di' gu Juan gui' na ja'tkam ja bopkondat. Jai' ba'p kai'chdha' am ip nap sap aap jir di' gu Eliiyas, gui' nat saak maaxik jii jix dhaam ja'k. Gio ba' jai'p kai'chdha' am ip nap sap aap maadit jir di' gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik guch Gi'kora'.

29 Ba' diilh jup xi ja tikka gu Jesusus, jup ja titda:

—Aapi'm gi, ¿xiñ maat japim aa nañ jir tu'p tu'm da'?

Ba' mui' ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—Dho aapi' dhor di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' git guch Gi'kora'.

30 Ba' xi ja soo'mcholhdhak nam sap cham jaroi' aagi'ñdha', diilh jam sap pix pui'x chu mat ka'.

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' nam ba mu'aa'

(Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)

31 Mi' dhir ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesusus gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—Giilhim kañ chulhiña' iñ, ku ba' gu' cham jax bua ji, nat gu' pu kai'ñkam bhañ joot guñ Gi'kora'. Cham jiñ kiigaldha' am gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, gio gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, tu chiña' am nam jiñ mu'aa'. Ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

32 Dhi' pui' dho gi gu'x bhai' ja aagi'ñ ji, cham tu' pai' tu' bhaan ji ua'rgidhat. Ba' gu Peegro ja'p ja'k dilhkob xi baabuk jup titda na sap cham jir am gu pui' na jax kai'ch.

³³ Gu' ji na gu' gu Jesus jotmoda' kuu' kikbu, mu ja'k ti niidhat nam pai' pup daraa gu jai' gu noonbi'ñ, jup titda:

—¡Cha'p tu' ki'n jiñ juanda' toobolhik! Nap gu' cham pui' ilhii'ñ na jax jix aa' gu Dios. Pui' pix ja'k ilhii'ñ ap nam jax ilhii'ñ gu ja'tkam.

³⁴ Ba' maap xi ja jumpadak gu noonbi'ñ gio gu ja'tkam, jup ja titda:

—No' jaroi'x aa' na gammiji bañ kaichgida', jum aa' na ja'p xidhui na diilh jax ilhii'ñdha', dai na pix bhaan ji bangia', cham jax bua sia kum jix mu'aam.

³⁵ Na gu' gu jaroi' no' tii bañ kaichgit, no't dai mi' ba ji choo'n no'm bax mu'aam, cham bhai' ka tu jimia', na gu' cham ji'xdha' ka tisdia' jix dhaam ja'k. Gu' cham ji no' gu' cham tu' ji kəkəkədat gammijiñ kaichu', no' mi' pui' xi jimchu' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guñ Gi'kora', jix bhai' dho tu jimia', na gu' pu jimia'x dhaam ja'k, sia ku mit ba mua.

³⁶ ¿Tu' gix bhai' sia ku jaroi' bixchu' tu bia' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch? Na gu' pui' pix cham jup palhbuidha' na jax dhui tisdia' jix dhaam ja'k,

³⁷ gu' ji na soi'm duujim uana' no'x aa' na cham jum tulhiiña'. Na gu' cham jum aa' na mu pai' tu namki'ñdha', dai na pu titda' guñ Gi'kora' jix dhaam ja'k na uana' gu ua'tulhdhar ga'n.

³⁸ Gu' ba' gu jaroi' no' jax dhuukat tii ba ti jii'gi'ñ jiñ bui, aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', no' gu' daix xi'ir nañ a'mkam tu ja a'gidha' gu ja'tkam gui' nam chakui ti jii'gi'ñdha' nam jix ua'tulhdhix ka', pix am ti'ñchuka' nañ cham baidhika' jix dhaam ja'k, jano'

nañ pai' dhuuk bhammi dir gio ya'p ba aaya' ya' dhi oi'ñga'n ja bïm gu noonbi'ñ guñ Gi'kora', nam ba' ampix machia' bïx gu ja'tkam nañ jir gë'kam.

9

¹ Ja'pni ba' moop ja titda:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tïida', jai' dhit na pim ji'k ya'p tu'ii' xib, ka tigia' pim na pim tu' cham pai' nii'ñ na ba' bhaan matgilhia' nañ aañ ja'xbui'p jir gë'kam na jax gu Dios, ba' bhaankam bhañ joot nañ ya' ja'p jup tui'ñgida' ja bui gui' nam ji'k jix biiñak ka' buiñor na ba' cham tu' ja duñia'.

Gu Dios na ba tu mattuda' nar gë'kam gu Jesusus (Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)

² Ba' gatuuk xijum maa'n jurni'ñ ki'n ma jii gu Jesusus ja bïm baik gu noonbi'ñ, moo gu Peegro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan, bhammi mit ba tïtis maa'n gu gë' oidha' ta'm. Ba' bhai' jotmoda' maakam tu'm bhai'p jim duu,

³ bhai' ji chotbiki gu jajannulhi'ñ, jix chuaap jum duu, ni na cham ja'p jix chua na jax gu jabook kib no' bhaan mi chanoor. Ja'p jix io'm jix chua ji, na moo sia ku diilh pux chua gu jannulh, cham ji'xkat pu chu'm oñia', siat mui'kim tïm bakua.

⁴ Ba' bhai' bam maax gu Eliiyas gio gu Moisees, bïxxik dir guguukat tu a'gi'ñ am gu Jesusus na mit ba tï gu noonbi'ñ.

⁵ Ba' mui' ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—jUmri moor am na pich bhach baidhak jiñ jaduun nach ya'p tui'ka' jum bïm! Xib ba' tu' na jax chui'ka', ji'ma'n jach jam o'namdha', maa'n jir aap ga'n ka', jumai ba'r Moisees ga'n ka', jumai ba'r Eliiyas ga'n ka'.

6 Cham jum matda'ir pui' ba tii gu Peegro, na gu giilhim jix juraapgix, gio gu jai' ba pui' ip.

7 Ba' jotmoda' bhai' ji chi iika dai mi' nam pai'p tu'ii', silh bhai' jim gi'ihl gu tibiaa' na pai' dhir bha tanoor. Ba' bhijimmi dir tibiaa'n chir bhai' ji chum ñio, jup tum kai'ch:

—Dhi'r jiñ mar na pim ba' moox mat ka'. Mi' pim pui' xi chui'ñgit na jax jam tidaidha'.

8 Ba' jotmoda' mu ti tii mit na pai'p tu'ii' gu Jesus, cham pai' ka tu jai'ch am gui' nam biima'n mi' ka gu'kat. Diilh pix mi' ba kiik.

9 Mi' dhir ba' dai na mit giop ba jii. Ba' bhammi dir a'nsap nam bhai' ba juurkim, jup ja titda gu Jesus:

—Moo pim chakui jaroi' aagi'ñdha' gu xib pui' na pim it jax ti tii. Jano' ba' nañ pai' dhuuk muukii ya' nañ jax ba oirida' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora'.

10 Ba' gui' cham jaroi'p aagi'ñdha' am, diilh pix pui'x chu mat ka' am. Dai nam tiim ti tikka'nda' diilh na sap jax kai'ñkam jup ja titda na pui' muukii mi' na jax ba oirida'.

11 Mi' dhir ba' moop ba tikka am, jup titda am:

—Jax kum ba'p kai'chdha' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na pui' biipi' ya' aaya' gu Eliiyas na ba' guch Xoi'kam ya'p ba aaya'?

12 Ba'p ja titda:

—Jir pui' dho, na gu' pui'm kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ gu Dios. Biipi' bha jimia' gu Eliiyas na ba' ya' ba ja mattuda' gu ja'tkam na bhai' ba jim gui' na bha jootsa' guñ Gi'kora'. Dai ji na gu' giilhim jum tulhiña', ja'ppix maa'nkam ilhdha' am gu ja'tkam, na gu' pui' ja'k jup jum kai'ch mi u'uan ta'm.

13 Ku ba' gu' ja'p moo gu tu'x matgam ba tum kuugalh ji, nat gu' ya' tii ai gu Eliiyas, gu' ji na mit gu' tu' pix ilh gu ja'tkam pui' na jax jup jum kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ gu Dios. Juan ja'tkam bopkondam jañ aagit jup kai'ch na pui' ji buusan na jax gu Eliiyas.

Gu Jesus na mai' jootsa' maa'n gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan maa'n gu biapma'

(Mt. 17:14-21; Lk. 9:37-43)

14 Ba' ja'xpix nat mummu ba ai gu Jesus ja biiim gu baik gu noonbi'ñ, mi' na mit pai' pup bii gu jai' noonbi'ñ, ba ja tii nam ja'x xikoor guguuk gu ja'tkam xikoolh dhir, mi' ñiokbotu' am ja biiim gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, nam gu' mi'p oipo.

15 Ba' gu ja'tkam na mit ba tii gu Jesus na mi' amuub ba aajim, joidham jix bhai'm ilh jamit. Jotmoda' mit mu boop, baas jamit namkik ba ñio'ki.

16 Ba' nat mi' ba ai na pai' pix tu' tum kai'ch, ba ja tikka gu noonbi'ñ nam tu' a'gat pix tu' kai'ch, jup ja titda:

—¿Tu' pim ba' ki'n ñiokbo ja biiim dhi jaaduñ?

17 Ba' mi' dhir ja'p bhai' ji ñio maadit gu jaroi', jup kai'ch:

—Aañi' dhoñ a'm jup tu tu'ii' jiñ jaduun na ñich bhai' ma baidhak guñ mar nap kapbhai' yiji pai' pix kaidha' nap oiri, nap git iam mai' jootsa' gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan na ki'n cham tu ñiok.

18 Pai'ji jix io'm ba xi bhiiya', jotmoda' iarii bhai' jim totbhiopa', gio na bhai' ji choksolhia' gu chiñii'ñ, gio ba' na kio'ñcho'nda' gu taatmu'n. Ja'p ba' moox gak pix ba'. Tii ñich ba ja umua' dhiñ

jaaduñ dhi' nam jum kaichu' nam mai' jootsa' g'it, gu' ji na gu' chix xijai, jax ña ja'k.

19 Ba'p ja titda gu Jesusus biiñak nam ji'k mi'p tu'ii':

—¿Jax ku pim ba' moo ja'p cham ji'x buiñor jix biiñak guñ Gi'kora'? ¿Ji'x jañ ba' ya ja'p oir'it jup tu jam aagi'ñdha'? Bhai' gor xiñ bai'ñxi'ñbup gux ko'kkam.

20 Ba' ma bai'ñxidham jamit. Ba' nam amuub ba bai'ñchu', bhai' jim bhaamtuda gu cham kii' ii'mda' nat ba tii gu Jesusus na mi'p tu'ii'. Ba xi bhii gu biapma', mi ja'p nai' ji ia, giilhim bhai' jim totbhiopa, gio nat bhai' ji choksogir gu chiñii'ñ.

21 Ba' xi chikka gu Jesusus gu taata'n gu biapma', jup titda:

—¿Paa duuk dir pui' bam bua?

Ba' gui'p kai'ch:

—Alhi'ch dhim dir do.

22 Pai'ji pu'ñi bhai' jim bhammutu'nda' gu cham kii' ii'mda' na jax xib, mi' ba gixia' tai chir dhiñ mar piam pai' suudai' chir. Ja'p moo tip mumua'da' dho, kux ba' gu joidham aa. Pui' kuñ ba' soi'm titdañ jaduun no'p moo pui'p ilhii'ñdha' g'it nap xich joi'mdai mach palhbuidha'.

23 Ba'p titda gu Jesusus:

—Dho gu' no'p gu' bax biiñak ka' buiñor guñ Gi'kora', xib dho pui' ji chu buusnia', na gu' gui' cham tu' xijaichu'n.

24 Ba' gu taata'n gu biapma' xi'kam mu ñio ip gio, jup kai'ch:

—Dho gu' aañ chix biiñak ji panaas, gu' chi moo chakuir pui' ji jia. Aa' nap mañ aa'ñdha'ñ jaduun nañ ba'x bhai' machia' nañ jax ja'k jix io'm bax biiñak ka' buiñor.

25 Ba' pix ji aajim am gu ja'tkam na ja ni'iñ gu Jesus, ba' xim jotma'ñ nat mai' joot gu cham kii' ii'mda', jup titda:

—Aapi' cham kii' ii'mda' nap mi' naanbichu'n dhiñ jaduun na ba' cham tu ñiok gio na cham tɛ kɛɛ, mu buusaiñ bhai' dhir bhaan. Cha'p ba' gio bhai'p ka bapkida'.

26 Ba' panaas kut jix io'm ba xi bhi gu biapma' nat pai' dhuuk ba ji buus gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan, panaas kut nai' ji muu. Ba' xeej jiiñkik gu cham kii' ii'mda' nat ba' pik ba buus. Ba' jai' dhit jup kai'ch am gu ja'tkam:

—Pu muukik jup jum duu ji dhi'.

27 Gu' ji na gu' gu Jesus nat jax nobi'ran daa, xi bamii'. Joidham bhai' ji bam, jix kii'p jum duu.

28 Ba' mikkat nat gio mummup ba ai gu Jesus na pai' tibiapka', ba tikka am gu noonbi'ñ, jup titda am:

—Jax ku chich ba' aach cham jax dhoda gu cham kii' ii'mda' nach tiip titda na buusnia' git bhai' dhir bhaan gu biapma'?

29 Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dho na gu' gui' pu chu'm gu cham kii' ii'mda', saabuix kam jum aa', gio nañ gammiji xi chu a'gat jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora' na ba'x bhaai'n ka' nañ mai' jootsa'.

Gu Jesus na gio pui'p ba ti'ya' nam mu'aa'

(Mt. 17:22-23; Lk. 9:43-45)

30 Mi' dhir ba' giop ma jii mit, mummu mit ba bubua na pai' Galilea bhaan bipio' gu dibir. Ba' tii cham aagit gu Jesus na jaroix mat ka' na mi' buusnichu',

31 na gu'p ja titdaim gu noonbi'ñ:

—Aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', jum aaya' gu tanoolh nañ mi' pìx ji buusnia' nam pai'ñ o'bhagi'ñdha' gu ja'tkam gè'gèrkam jum aa'ndam. Mi' puñ dhaagii tu chiñia' am nam jiñ mu'aa', ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

³² Gu' ji na mit gu' cham maatit kai na jax kai'ñkam jup ja titda. Tii xix chikkam ka' am, gu' ji nam gu'x iibhi'ñdha'.

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' nam jaroi' jir gè'gèrkam ka'

(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)

³³ Ba' mummu ba ai mit gè' kiicham na pai' Kapernaum ti tii'. Ba' nam mi' ka daraa nam pai' tibiapka', ba ja tikka gu Jesusus gu ja'tkam tugi'ñ nam tu' a'gim bhiji bix boi nam pai' dhuuk bha jimchu', jup ja titda:

—¿Tu' pim ba' a'gim bhiji bix boi nach bha jim na pim ba'x dhu'npi'ñ ki'n pìx chu' kai'chim?

³⁴ Pu cham jaroi' ñiok, nam gu'x xi'ir, nam gu'm ti tikkaim na jaroi' jix io'm jir gè'kam gui' nam ji'k bha jimchu' dai gui' nam ji'k kaichu'.

³⁵ Ba' maap ja jumpadak gu mambhix daman gook gu noonbi'ñ, mi ja'p ji dhaibuk jup ja titda:

—No' jaroi'x aa' nax io'm jir gè'kam ka', jum aa' na soi'm ilhii'ñdha' gio na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam, sia nar jaroi'.

³⁶ Ba' maa'n gu alhii nat jax nobchik mi ja'p ba kiis ja saagi'ñ. Mi' dhir ba' xi dhaagik jup ja titda:

³⁷ —No't jaroi'x bhai' ba duu maa'n gu alhii jiñ a'mkam ja'p na dhi'ñi nañ ya' daa', pui' ji buusnia' nat aañ jix bhai' bañ dhuu. Ku ba' gu' cham tu' ji

na moo dai aañ nax bhain'ñ dhuñia', gu' ja'pji bix ji sia guñ Gi'kora' gui' nat bhañ joot.

Gu jaroi' na mi' pui' ba tu da'ñchu'nda' na jax gu ja'tkam tugi'ñ guch Xoi'kam

(Lk. 9:49-50; Mt. 10 :42)

³⁸ Ba' bhain' ji ñio gu Juan, jup kai'ch:

—Aañ chii xim tikkam na chich maa'n tii gu maa'nkam nam a'mkam mai' ja jootos gu cham kiki' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam. Aach ba' xi soo'mcholhdhak, na gu' cham jich bix oiri.

³⁹ Ba'p kai'ch gu Jesus:

—Jax ku pimit ba'p soo'mchulh? Na gu' cham jixkat jiñ a'mkam jix bhain' tu duñia' gu jaroi' no' cham ti jigi'ñ aañ jiñ bui.

⁴⁰ Na gu' gu jaroi' no' cham jix buam jich a'ga, mi' pui' tu da'ñchu'nda' na jax aach.

⁴¹ Ba' gu jaroi' no't tu jam maa gu koi', piam sia dai suudai' no't jam toi', no'x maat na pim jiñ kaichu', tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tida', dhi' bhaan ba ti ni'ñdha' guñ Gi'kora'.

Gu Jesus na ba tu aa'nda' na cham tu jimchu'n gu ua'tulhdhara'

(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-2)

⁴² 'Gu' ba' gu jaroi' no't maakam iatgidhak jix buam ba tu mamtux maadit gu alhii pui' na dhi'ñi, no' gu' tii ka ti jigi'ñdhat aañ jiñ bui, piam sia kur gø' maa'nkam no't kia'pix ba ji chi jii'ñdhak, aañ pu jam tida na dhi' ba' pui'm kai'ch na cham jir kii'. Dhi' ba' pui' pix bax bhaigit nam bha bulhdhai gu mattur kuxburan mijimmi pai' bua' suudai' chir, na ba' cham gammiji pup jum ua'tulhdhidha', gio

nam ba' cham mi' ji kəɸɸji gu jai' mi' bhai'p jim ua'tulhdha'.

⁴³ Gu' ba' no't jax dhuuk mam ua'tulh gu jaroi', no't gu' gu nobii'ñ chu'm da'p duu, pui' pix bax bhai' na tu chiñia' nam ïkdha' na ba' cham pix ba jim ua'tulhdhidha'. Na gu' cham jax bua sia ku maa'n pix tu nob, no' ti jügi'ñ buiñor guñ Gi'kora', cham tu'm tulhiiña' no't bam ja'bsu gu tukga'n, pu jimia'x dhaam ja'k. Gu' gi ba' no' gu' cham ti jügi'ñ, sia ku tii bïx gook jix kiki' gu noonbi'ñ, mu ja'k pu bhïya' dhox chu tukgam kir na pai'r tulhiiñara' gammiji, na pai' cham tutki gu tai,

⁴⁴ mu na pai' ja'p ji buusan na jax pai' ju'ñdharan gu gə' kiicham na tum nu'aidha' gu tanaarada', nam giilhim mui' mi bitka' bo gu botpoda' nam tu kua'da' gu tu' dibaalhga'n na mi chu suulhgidha', gio ba' na gammiji ti mïjidha' dai mi', na gu' mim kuusdaidha'.

⁴⁵ Piam ku gu' no't jax dhuuk mam ua'tulh gu jaroi', no't gu' gu toona'n tu'm da'p duu, pui' pix bax bhai' ip na tu chiñia' nam ïkdha' na ba' cham pix ba jim ua'tulhdhidha'. Na gu' cham jax bua sia ku maa'n pix chu toon, no' ti jügi'ñ buiñor guñ Gi'kora', cham tu'm tulhiiña' no't bam ja'bsu gu tukga'n, pu jimia'x dhaam ja'k. Gu' gi ba' no' gu' cham ti jügi'ñ, sia ku tii bïx gook jix kiki' gu tootna'n, mu ja'k dho pu bhïya' jix chu tukgam kir na pai'r tulhiiñara' gammiji, na pai' cham tutki gu tai,

⁴⁶ mu na pai' ja'p ji buusan na jax pai' ju'ñdharan gu gə' kiicham na tum nu'aidha' gu tanaarada', nam giilhim mui' mi bitka' bo gu botpoda' nam tu kua'da' gu dibaalhga'n na mi chu suulhgidha',

gio ba' na gammiji ti miijidha' dai mi', na gu' mim kuusdaidha'.

⁴⁷ Piam ku gu' no't jax dhuuk mam ua'tulh gu jaroi', no't gu' gu bui'ñ tu'm da'p duu, pui' pix jup bax bhai' ip na tu chiñia' nam jupñidha' na ba' cham pix ba jim ua'tulhdhidha'. Na gu' cham jax bua sia ku maa'n pix tu bui, no' ti jiiigi'ñ buiñor guñ Gi'kora', cham tu'm tulhiiña' no't bam ja'bsu gu tukga'n, pu jimia'x dhaam ja'k. Gu' gi ba' no' gu' cham ti jiiigi'ñ, sia ku tii biiix gook jix kiki' gu buupui'ñ, mu ja'k dho pu bhiiya' jix chu tukgam kir na pai'r tulhiiñara' gammiji, na pai' cham tutki gu tai,

⁴⁸ mu na pai' ja'p ji buusan na jax pai' ju'ñdharan gu gø' kiicham na tum nu'aidha' gu tanaarada', nam giilhim mui' mi bitka' bo gu botpoda' nam tu kua'da' gu tu' dibaalhga'n na mi chu suulhgidha', gio ba' na gammiji ti miijidha' dai mi', na gu' mim kuusdaidha'.

⁴⁹ 'Gu' ba' gui' nam ji'k jiñ kaichgida', jax ña pix ba tu tadtaka' pai'ji, panaas ku tu' na pix jax ba ja duñia', ja'p ji na jax dhui ja ti'ñchuxi'ñka' nam ba'x io'm mui' xim biiñkada' buiñor guñ Gi'kora'. Ba' dhi' iampix ja'pniñ ja'k ua'rgidhat jup kai'ch na jax gu bijik dir kam nam tu makgirtarda' na ba' ja uañdhidha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', biiipi'm mi' xi buidhai gø' gu on nam ba' ba miidha'. Ba' gu xib gui' nam ji'k jix aa'nda' na oñia' gu ja ua'tulhdhara', ja a'm jum aa' nam jix io'm xim biiñkada' aañ jiñ bui na ba' ja'p ji buusnia' na jax gu makgir gu bijik dir kam kat, cham tu' kam aa' nam moo pui'p tu buidha' kia'.

⁵⁰ Na gu' gui' nam ji'k mi' pui' ba jimchu'nda',

no'm cham tu' bhaan jim banoosat tu oi'dha', dhi' ja'pni ja'k ji busaak na jax gu koi' no' ampix jix onkak. Gu' ba' no' mit gu' dai mi' bixchu' bhaan ba jim banoosa, no'm gu' cham pui' ilhii'ñ gu jai', dhi' ja'p ji buusnia' na jax gu on gui' nar jai' pa' no't maa'nnim ba ba'n, na cham tu' ka bhai'n ka', na gu' cham pui' ka onkak ka'.

10

Gu Jesusus nap kai'ch na cham bhai' nam mai' ja iabuda' gu ja'tkam gu ja bipna'

(Mt. 19:1-12; Lk. 16:18)

¹ Ba' giop ma jii gu Jesusus mi' dhir Kapernaum mummu ja'k maa'n kap na pai' Judea bhaan bipio' gui' gu dibiiir. Mikkat ba' baasi'n dir ja'k gu Jorda'an Ak xi jii, iampix xia'lhui ja'k, na pai' maakam ja'k ba bipio' gui' gu dibiiir. Ba' mui' bhai' mam jumaap jamit gu ja'tkam, ba' bhai' xi chu ja a'gidhimik, pui' na jax ba tu ja a'gi'ñdha' gammiji na jax ja'k jix bhai' nam tui'ñgida'.

² Ba' moo bhai'p ba ai mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ba' ba tikka'n am gu Jesusus no' sap jix bhaai' gu jaroi' no' cham ka joi'ñ gu binga'n na mai' xi buaji jumai xi bhiji. Nam mi' pix mamti, ee jax pik sap ti'ya'.

³ Ba' xi ja tikka ip gu Jesusus, jup ja titda:

—Jax gi ja'k jum kai'ch mi u'uan ta'm nat tu ua'nak gu Moisees?

Tiix maat, gu' ji na gu' pix jap ja titda.

⁴ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho saak dai na palhiiip tum ua'na' u'uan ta'm na bhaan jix maati' ka' nam cham tu' kar jum bipnagim ka'.

5 Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—¿Jax japim ba' ilhdhat kēē gu pui' nat tu ua'nak? ¿Panaas kur joidham aa? Ja'pni dho kai'ñkam pui' ja'k tu ua'na, na gu' giilhim jix kaa-pak ka' gu ja jujur gu bijik dir kam, cham jixkat mi' pui' jii mit na jax tii pik tu ja a'gidhimik. Ba' aapi'm alh ja'p moox ja oi'ñ.

6 Gu' matgam ja'pjani ja'k na aagix jano' dir nat pai' dhuuk jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n, na gu' pui' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ mi u'uan ta'm nap jum kai'ch: “Gook pix ya ja do'ñcho gu ja'tkam, maa'n chio'ñ gio maa'n ubii.”

7 Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch ip: “Na pai' dhuuk ba ti biina' ka' gu jaroi' maadit, jix bhai' na maakam ja'k ba tu kiicha' biima'n gu binga'n, cham tu' mi' ka kioka' nam pai' oi'ñka' gu gi'korga'n.

8 Ba' maa'n ii'mda'p duuka' am gook dit daim bipnagim.” Ba' dhi' ja'pnir jum duukam, na ba' ja'p ji buusnia' na bar maa'n maa'nkam ka', sia kum jir gook.

9 Na gu' gu Dios cham tu' aa' gu pui' ja'k nam xim u'ji gatuuk giop bam jidilhkada'.

10 Ba' na mit pai' dhuuk gio mummup ba ai nam pai' tibiapka', ba tikka am gu noonbi'ñ na jax kai'ñkam jup ja titda gu pariseos mi' na pai' xi chu ja a'gidhimik.

11 Ba'x bhai' xi ja aagi'ñ gu Jesusus, jup ja titda:

—Ja'pniñ dho kai'ñkam jup kai'ch, na gu jaroi' no't mai' xi buak gu binga'n jumai bhai' tiip ji bhii, cham tu' pui' ka ja bia'ka' guñ Gi'kora' nam jir jum bipnagim ka', pui' pix bar tuutu'm ka' am gu buiñor na jax gui' nam jir ganai' pix ka'.

¹² Gio gu ubii no't mai' xi buak gu binga'n jumai tiip xi oi, cham tu' pui'p ka ja bia'ka' guñ Gi'kora' nam jir jum bɪpnagim ka', pui' pɪx ja'k jup ba ji buusanda' buiñor nañ jax ba kai'ch.

Gu Jesus na ja a'mkam tu a'ga' gu a'aalh jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'
(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)

¹³ Mi' dhir ba' mikkat mi' ba ai mit gu ja'tkam na pai'p tu'ii' gu Jesus, ji ja ua'dat am gu ja a'aalh chuk na sap ba' bɪx ji'ma'n xi ja daagii tu a'ga' ja a'mkam jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'. Gu' ji nam gu' gu noonbi'ñ cham aa', ba ja ñiok jamit, jup ja titda am na cham bhai' nam mu ja'k ja ua'da'.

¹⁴ Gu' ji nat gu' gu Jesus ba ja kai gu noonbi'ñ nam ja ñioki'ñ gu ja'tkam nam pɪx ji aajim, ba'x buam jum ilh, ji'x chi pɪx am jix bhaamum jum i'lihi'ñ, ba'p ja titda:

—Cha'pim ja ñioki'ñdha' dhi jaaduñ nam bha ja ua' gu ja a'aalh chuk, na gu' no'm soi'm ilhii'ñ gu ja'tkam, ja a'm ti ni'ñdha' gu Dios. Nam gu' ja'p ji buusanda' na jax gu a'aalh no'm chakui tu' bhaan titii'ñchu nax buam jir jum duukam.

¹⁵ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' no'x aa' na bhaan ti niidhidha' gu Dios, jum aa' na soi'm duuka' gio na soi'm ilhii'ñdha' gammiji. Ba' dhi' ja'p ji busaak na jax gu alhii no'x chi kɛɛ nam tu' chianda'.

¹⁶ Daipu' xi ja tiidak, mi' dhir ba' dai na jax ja da'ngi gu a'aalh, mui' xi chu a'ga ja a'mkam jix dhaam ja'k.

Maa'n gu biapma' jix chumñigam na ba tikkada' gu Jesuus na jax ja'k jix bhai' na tui'ñgida'

(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)

17 Ba' maa'nnim nat ba jii gu Jesuus, nammi gama ja'k ba ai mirdat maa'n gu biapma'x chumñigam, ba' mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikkuk biipi' dir jup kai'ch:

—Aañ ja'p te kee nap joidham jir jix bhai'kam jiñ jaduun. Ba' bhai' ma miñ nich na nich bham tikkam na jax ja'k jix bhai' nañ duuji mi' pui' jimia' na saak jax jix aa' guch Gi'kora' nañ ba' buiñor bap tui'ka', na ba' gammiji jiñ a'm ba ti niñ ñdha'.

18 Ba'p titda gu Jesuus:

—Jax jap duukat jix maat nañ jir jix bhai'kam jiñ jaduun? Na gu' jumaip jix jai'ch gui' na ja'xbui' pui'p jir jix bhai'kam na jax aañ, gui' dhoñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii'. Gui' ji' ji na ba'm baidhika' jix dhaam ja'k,

19 no'p dho ji mi' pui' jimia' na jax tu ua'ñix mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ nap jum kai'ch: “Cha'p jai'x bhai' ka ja titdada' gu u'uub nap pai' dhuuk ba ti biina' ka'. Gio nap cham ja koo'nda' gu ja'tkam. Gio nap cham ti iixi'ñdha'. Gio nap cham iatda'. Gio nap tu' ka'm ti niñ ñdha', pui' na jax gum taat nap moo tu' ka'm xi niidhat gio gum naan.”

20 Ba'p kai'ch ip gio gu biapma':

—Dho gu' aañ moo ti cham pai' dhuuk mu pai' jax tu bua ji na nich dhir bhai'ñ jur ji bhi. Biix jañ mi' pui' jimchu' nap jax ba kai'ch.

21 Ba'x joi'mdat ba ti gu Jesuus, na gu'x maat nar pui' na jax kai'ch. Ba'p titda:

—Maa'n ka bi'iix ji matgam nam a'm jum aa' nap mi' pui' jimia', nap biix tu ga'ra' gui' nap ji'k

tu' bia', ja makia' ap ba' gu tuumiñ gui' nam alh cham bhai' nam pai' dhir u'ji tu' ki'n tu saba'da'. Na gu' cham jax bua no'p bañ kaichu' sia pich pui' ji bii gu xib, na gu'x dhaam ja'k pui' nap jax bar jix chumñigam ka'.

22 Ba' gampai' jim duu gu biapma' nat pui' ji' xi chii'n. Giilhim jix buam jum aagit ba jii, na gu' dai mu ja'k bhaan jix chukgix, na gu' giilhim jir jix chumñigam ka'.

Gu Jesus na ba ja aagi'ñdha' gu ja'tkam tugi'ñ na giilhim jix xijai nam ti jii'ñdha' buiñor gu Dios gux chutumñigam

23 Ba' gu Jesus bhai' xi ja tiigik gu ja'tkam tugi'ñ nam mi ja'p guguuk bix xikoolh dhir, jup ja titda:

—¿Jax japim ilhdhat ti ni'ñ jii jaaduñ? Ti' na jax jix xijai na ti jii'ñdha' buiñor gu Dios gu jaroi' no'r jix chumñigam.

24 Ba' mi' pui' pup tu'ii' am nat pui' ji' xi ja tii'n. Ba'x bhai' xi ja aagi'ñ, jup ja titda:

—Ja'pniñ dho kai'ñkam jup kai'ch jii jaaduñ. Giilhim jix xijaim ilhii'ñdha' na bhaan titii'ñchuka' gu Dios gu jaroi' no'r jix chumñigam, na gu' dai mu ja'k bhaan jix chukgix ka' gu tu' na tu bia'ka'.

25 Na gu' ja'p ji busaak na jax gu soomkar na alhi'ch alh tu bui. ¿Jax dhui mu baaki ja'p dir ja'k ji buusnia' gu tu' no' giilhim jir gè', ja'p na jax gu kameeyo? Pu'ñip ji buusan gu jaroi' no'r jix chumñigam.

26 Jix io'm mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam tugi'ñ nat gio pui' ji'p xi ja tii'n. Nai' tiim ti tikka am dilh, jup kai'ch am:

—Dho bak gu' cham ji'xkat jaroi' tisdia' jix dhaam ja'k, na gu' bak pui' giilhim jix xijai nañ gammiji bhaan titii'ñchoka' na jax ja'k jix bhair' jum duukam.

²⁷ Ba' gu' Jesusus bhair' xi ja tii'gik jup ja titda ip gio:

—Dho gu' gu ja'tkam giilhim jix xijaim ilhii'ñ am dho. Gu' gu Dios buiñor pur cham tu', na gu' bixchu'x bhaai' nap tu duñia'.

²⁸ Ba' bhair' ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—Dho gu' aach chii bii'x ja'p xi dhuuk ji gu tu' palhii'p nach bia'kat na chich pai' dhuuk dir' bhair' ji chi' jii'ñ aap jum bui.

²⁹ Ba'p kai'ch gu Jesusus:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tii'da', gu jaroi' no't ja'p xi dhuuk gu tu' na tu bia'ka', pui' na jax gu ba'pki'ñ, piam gu xiixio'gi'ñ, piam gu sispidhi'ñ, piam gu taata'n, piam gu di'ii'n, piam gu binga'n, piam gu maamra'n, piam gu dippir' pai' nar ga'n ka', no't aañ jiñ bui ba ti' jii'ñ na ba' mi' dhir' dai nañ a'mkam ba tu a'gada' gux bhair'm kai'chdham ñi'look,

³⁰ jix io'm mui' tu makia' guñ Gi'kora', jix chamaam oo'm pup. Cham tu' ja'kbui' na ji'k ja'p xi dhuu ji, gu' ja'pji mui' ji na ja'k iabuidha' gu ba'bhak, gio gu xiixio'gi'ñ, gio gu sispidhi'ñ, gio gu diidi'n, gio gu maamra'n, gio gu dippir', sia ku gu'x buam tu tataka' pai'ji. Ku ba' gu' na pai' dhuuk ja'bsuñia' gu tukga'n, pu jimia' ji jix dhaam ja'k.

³¹ Gio ba' jano' na pai' dhuuk jum aaya' na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, gui' nam xib jir gē'gē'rkam jum aa'ndam, ja'ppix ja'tkam ji bi'ya' am, gu' ba' gui' nam xib panaas jir ja'ppix ja'tkam, bar gē'gē'rkam ka' am jano'.

*Gu Jesusus na gio pui'p ba ti'ya' nam mu'aa'
(Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)*

³² Ba' nam bhammi ba tiisdim nam Jerusaleen ja'k ba jiiim, bii'pi' jimchu' gu Jesusus, gatuuk dir ba' mui'p jiiimchu' am gu ja'tkam tugi'ñ. Mi' pix pu tui'dhi' am, cham tum ñiokim, jix chotdontu' am, nam gu'x maat nam bhai' o'bhagi'ñ. Ba'x io'm baasi'n ja'p xi ja boosgak dilhkob dai gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ ba ja aagi'ñ nam jax dhooa',

³³ jup ja titda:

—Ba aajim ich jia Jerusaleen na pim jax ba ti ni'i'ñ. Moo mam ai na pai' dhuuk tu daaxix nam jiñ dhagia' gu ja gø'gørkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio gui' nam sap jix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba' ja chiñia' am nam jiñ mu'aa' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam.

³⁴ Ba' gui' jax ñam pix jiñ buimii, jiñ gi'biimii am, gio nam bhañ xixbuidhimii. Ja'pnim jiñ buimiiñ mu'aa', ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

*Gu Jakoobo gio gu Juan nam ba tikka' gu Jesusus
no' ja aa'ñdha' nam jax ilhii'ñdha'
(Mt. 20:20-28)*

³⁵ Ba' gu Jakoobo gio gu Juan, maamra'n gu Sebedeo, moop ba tikka am gu Jesusus nam jax ilhii'ñ, jup titda am:

—Aach ti xim tikkam jich jaduuiñ no'p moo cham jax ti'ji jich aa'ñdha' git nach aach jax jup ilhii'ñ.

³⁶ Ba' xi ja tikka gu Jesusus, jup ja titda:

—¿Jax gi ja'k ilhii'ñ japim jiñ jaaduñ? ¿Tu' pim jix aa' nañ jax dhuñia' aapi'm jam bui?

³⁷ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho nach ja'p tii ilhdhat nap bixxik dir jich dharsa' jum sanoop nap pai' daaka' aap jich jaduñ, maa'n kii'n dir, jumai ba' o'nsop dir, jano' na pai' dhuuk saak maaxik bax maati' ka' nap jix io'm jir gø'kam.

³⁸ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Kux ilhii'ñ japim aa' na cham xijaiñ jaaduñ ku pim ba' bixxik dir jix aa' na pim daraibu' jiñ xanop? ¿Katti no' pim gu'x ñakoo' jia na pim tu i'ya' gux xibu' nam aañ jax chu'm jiñ ichdha', gio nam jam bopkona' ki'n gui' nam aañ jax chu'm ki'n jiñ bakuana'? Ja'p jañ kai'ñkam jup kai'ch nar tulhiñara' na pim ba' ba mai'chia' na pim jax jix aa'.

³⁹ Ba' gui'p kai'ch am:

—Jix ñakoo' ich dho.

Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho ea na pim pix am ti nirda' ku gi nam jam ichdha' gux xibu', gio nam jam bopkona' pui' nam jax ja'k jiñ bakuana' aañ.

⁴⁰ Gu' ba' dhi' na pim tu'ñ chikka na pim bixxik dir jix aa' na pim daraibu' jiñ xanop, maa'n kii'n dir, gio jumai o'nsop dir, cham maati' ji gu xib. Gu' jano' ji na pai' dhuuk tum kuugalhdha' na ba' bax maati' ka' na jaroi' bhai' ji ja aaga' guñ Gi'kora'.

⁴¹ Ba' gu jai' gu mambhix gu noonbi'ñ gu Jesusus am bhaak jamit ja bui gu gook, Jakoobo gio gu Juan, nam ja køø nam pui' ji' kai'ch.

⁴² Gu' ji nat gu' gu Jesusus jotmoda' maap xi ja jumpadak jup ja titda:

—Jax dhui na cham jir am na pim moo ki'n jup bax bhaak na pim jix aagit na pim jir gɛ'gɛrkam ka'. Na gu' dhi' ja'p pɪx ba ji buusan na jax gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ, pui' na jax gui' nam jix kakai' ki'n dadarri, nam dai giilhim gɛ'gɛrkam jum taat ka', sia ji gu' gui' nam miamdaga'n ki'n dadarri.

⁴³ Gu' matgam no' pim aapi'm jix aa' na pim jir gɛ'gɛrkam ka', jum aa' ji na pim soi'm duukat ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam, sia nar jaroi',

⁴⁴ sia pik jax ka' git. No' pɪx maadit jix aa' ji gu jaroi' nar gɛ'kam ka', jum aa' moo na soi'm duuka' gio nar jix bhai'kam ka', panaas ku moo pu cham jir gɛ'kam ka' git.

⁴⁵ Tii pik aañ nañ jix io'm jir gɛ'kam, cham pai' iam jax jiñ aa' iñ nañ pɪx am cham ja nini'ñdha' gui' nam alh gampai' tuutu'm. Na ñich gu' cham tu' pu kai'ñkam bha jii nañ ya' ɛɛji dai gɛ'kam bañ chaat ka', nañ moo pɪx chu' ja titdada' bɪx na ji'k ja'tkam nam mi' pui' jimia' nañ jax ilhii'ñdha'. Gu' ja'pji nañ jix ja joi'gi'n na ñich ba' bhai' ma jii nañ ba' ya' maaxik jiñ kɪsa' nam boiñ bhɪichdha', na ba' tu namkix ka' gu ja ua'tulhdhara' buiñor guñ Gi'kora'.

Gu Jesus na ba dua'ñdha' maa'n gu cham ñia kam Bartimeo tɪgim

(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)

⁴⁶ Ba' bhammi ba ai mit na pai'r kikcham Jerikoo ti tɪgim, alhiom bhai' xi oipimik. Ba' ja'xpɪx nat gamai' ji jii gu Jesus ja bɪm gu noonbi'ñ gio jai' mui' gu ja'tkam, baasi'n ju'ñdharan nam ba bubuakim, bha ja'p daakat tu taan gu tuumiñ maa'n gu cham ñia kam Bartimeo tɪgim.

47 Ba' nat ba maat na dhi' gu Jesus Nasareet kam mu jim, gø' k'i'n ba jiiñak, jup kai'ch:

—Aapi' Gø'kam Jesus nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xiñ dhua'ñdhai no'p moo xiñ joi'gi'nda' git.

48 Ba' pix am bhaak jamit gu ja'tkam buiñor, jup titda am na sap cham ñiokat daaka'. Gu' ji nat gu' gui'x io'm ba xi jii na gø' k'i'n mu jiiñak, jup kai'ch:

—Aapi' nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xiñ dhua'ñdhai no'p moo xiñ joi'gi'nda' git.

49 Ba' mi' pup kii'k gu Jesus nat kai na mu pai' dhir bha jiiñkai'ñ gu jaroi', ba' miji xi chu joot nam bai'ñxi'ñpu'. Ba' mui'p ma boop jamit gu ja'tkam, jup titda am mu øø'k:

—Cha'p jax kam aa'nda'ñ jaduun. Bha tum joochxi gu Gø'kam nap jaroi' jiiñkai'ñ. Xib jach jum nobchi mum aichdha'.

50 Ba' gui' jotmoda' nat jax jum tii'bhio', mi ja'p xi buak gu sa'ua'n kikbuk ga'm pix chu'm duu ja bii'm gui' nam bha nobchichu'. Bhai' mit ba aich nat pai' dhir mu tu joochxi gu Jesus,

51 ba' xi chikka gu Jesus, jup titda:

—¿Tu'ni aam duuk jiñ jaduun nap ba' bhañ jiiñkai'ñ?

Ba' gui'p kai'ch:

—Dho nañ ja'p tii ilhdhat no'p moo pui'p ilhii'ñdha' git nap iam xiñ dhua'ñdhai git nañ cham ñia.

52 Ba'p titda gu Jesus:

—Bax kii' ap ji matgam, nap gu' aañ jiñ bui bax biiñak. Cha'p jax kam aa'nda'.

Ba' dai nat pui' ji' xi chii'n, bhai' ji chi tii' gui' na cham ñia kat, jix kii' dho gu'p jum duu. Mi' dhir ba'

dai nat ba oi bhammi ja'k nat pai' ba jii gu Jesusu
ja bhim gu jai'.

11

Gu Jesusu na Jerusaleen ja'k ba aaya'
(Mt. 21:1-11; Lk. 19:28-40; Jn. 12 :12-19)

¹ Ba' bhammi ba ai mit na pai' Betpajee ti tii',
bhai' na pai' ja'p iam Betaania ti tii' ip, sonpan
maa'n gu oidha' nam Oliibus ki'n jix chu mat ka',
nam ba' pik moo ba aaya' Jerusaleen. Ba' bhipi' miji
xi ja joot gu Jesusu gook gu noonbi'n,

² jup ja titda:

—Aañ ja'p tii kai'chit jiñ jaaduñ na pim
mu jimia' muni na pai'r kikcham na pim jiñ
chhimilhdhapu' maa'n gu jigiarum bhuru'x na
chakuir jum ulhisdam. Mi' moo bulhka' na pim
jax ya' dir mu aajidha', dai na pim jax bulhio'kai
bha timirika'.

³ No' moo jaroi' ba jam tikka, no' jax jam titda:
“¿Jax japim ba' duñia' dhi bhuru'x ku pimit ba'
gamai' ba ji chhimirak?”, ja'p japim titda': “Bhach
joot gu Gekam. Tu' chi na mi bhiiñora'. Ku gu' sap
gio ya'p aichdha' ji ja'xñi.”

⁴ Ba' gui' mui' ma jii mit, pui' dho ji buus. Nam
jax kia'pix mu aajim, mi' bulh maa'n gu bhuru'x
mia'n ki'ñgob maa'n gu ba'aak. Ba' na mit jax
bulhio', ga'mpix chu' dooda mit.

⁵ Ba' jai' dhit nam ja ni'i'n, ba ja tikka am, jup ja
titda am:

—¿Jax japim ba' duñia' dhi bhuru'x ku pimit ba'
gamai' ba ji chhimirak cham ji aa'ñdhak gui' nar
jaroi' ga'n?

⁶ Ba' gui' dai na mit pui' xi ja t̄idak nat jax mu ja t̄i'n gu Jesus nam ti'ya', ba' pui' cham ka ja tikka mit.

⁷ Ba' mummu ba aichulh jamit. Ba' pui' bhai' bax dhaibum kat gu Jesus, gu' ji na gu' gu noonbi'ñ siamri bhai' xi bakxi mit gu t̄e't̄eb ja kuktun, gui' nam daam dir ja t̄i'chu'nda', nat ba' bhai' xi dhaibuk gamai' ji jii.

⁸ Ba' gu ja'tkam tugi'ñ biipi' dir boopok mi' ba tu iabu mit gu jaaja' na pai' jax bhichu'. Ba' gu jai' mui' ja'tkam na mit ji ja tiigik, pup xiim mi chu iabu mit ip tu o'msak gu jaaja', jai' gu t̄e't̄eb ja kuktun.

⁹ Ba' jai' biipi' jii mit jai' gatuuk dir pix jiiñak biit am, jup kai'chim am:

—;Taxchaab ba' guch Gi'kora' nat bhai' bach joochxi nach jaroi' niirat!

¹⁰ ;Taxchaab ba' guch Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii! Na gu' dhi'r di' nat ya' ba ai nat bha joot, dhi' ya' bar ḡ'kam ka' ja'p na jax gu Dabii. Iam git ba' moo gammiji bhaan ti ni'ñdha' guch Gi'kora'.

¹¹ Ba' bhai' ba ai gu Jesus Jerusaleen. Jimdat mijimmi ji baa ḡ' chiop, alhio miji ja'p xi oilhimik biix xikoolh na ti niidhim na tu' jax jum bua. Mi' dhir ba' dai nat ba jii Betaania ja'k ja biim gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ, nat gu' pu ba jur.

*Gu Jesus na ba ñiokdha' maa'n gu iigix
(Mt. 21:18-19)*

¹² Ba' buimgidhak na mit ba jii mi' dhir Betaania, Jerusaleen ja'k ip gio, chi gu' am jix bhioxim tu tatda' gu Jesus.

13 Ba' na nai' gan xi chi niidhim, ba tii na mu ja'p pix kii'k maa'n gu iigix joidham xiboorak jix jaagam, jix iibhaidha' kam tu'ii'. Ba' mui' ma jii gu Jesus nat tiigim, gu' ji na gu' pu nim maa'n ku bha dhaa na bha ja'p tii xi ñini'i'ñ, bak gu' jano' pik cham Jup iibhai'ch.

14 Ba'p titda ja kaixdhat gu noonbi'ñ:

—¡Alh jap moo cham ji'xkat ka iibhai'ñcha' xib dir ja'p ja'k!

Gu Jesus na bix ja'k jootsa' bhai' dhir gè' chiop gui' nam mi' tu ga'rada'

(Mt. 21:12-17; Lk. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

15 Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk bhammi ba ai Jerusaleen, miji ji baakik gu Jesus irban dir gu gè' chiop, bix ja'k ja joot mu ja'p diirap gui' nam bhai' ka tu ga'rat gu bixchu', gio gui' nam bhai' tu saba'n. Gio ba' gui' nam bhai' ja pataaxi'ñ gu tuumiñ gu ja'tkam, ja ia'lhxichulh gu ja memees. Gio ba' gui' nam bhai' ka tu ga'ra gu giokda', pu bix Jup ja ia'lhxichulh gu ja a'toxkar, miji ja'p pix ja'x tu da'nsa.

16 Gio nat cham ka ja do'ñcho na jaro'i' bixchu' tu ua'dat mu ja'k jimda' irban dir gu gè' chiop,

17 dai na tu ja a'gi'ñ mi oirit, Jup ja titda:

—¿Jax ku pim ba' ya' pu tu bua? Na pim gu'x maat gu ñio'ki'ñ gu Dios na mi' tu ua'ñix u'uan ta'm nap jum kai'ch: “Dhi' dhi chiop nat mi' bam kii, mi' dhir jix bhaai' nam bha tuñ a'gi'ñdha' soi'm ilhdhat bix na ji'k ja'tkam, sia nam jir pa ja'k kam.” Ja'pni bo nam kai'ch, ¿cham maat japim? Aapi'm gu' ya ja'p tu duuk na pai' chiob nam jum jumpa'n gu i'xkum.

18 Ba' giilhim bhaak jamit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gu ja gɛ'gɛrkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Maap jim daagik ma chu a'ga mit nam jax dhuuji tu chiñia' nam mu'aa', nam gu'x ïbhidhat jix jïgam, na gu' joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Mi' pix pui' ba tu'ii' am na ji'k ja'tkam,

19 gu' ji na gu' ja'xpix nat pai' dhuuk ba tuk, pu jii gu Jesus mi' dhir gɛ' kiicham.

Na ba gakia' gu iigix gui' nat bïpi' dir ñiok gu Jesus

(Mt. 21:20-22)

20 Ba' buimgidhak jix dha'npam ji chu maaxirik gio mui'p ba jïm am Jerusaleen ja'k. Ba tii mit nax gak mi kïk gu iigix na joidham jix chi'du' mi' ka kïkat takaab dir, bïx chakaa'n jix gak.

21 Ba' ba ti'ñchu gu Peegro nat bak pin ñiok gu Jesus, ba'p titda:

—Kagit jiñ jaduun nat ba gaa dhi iigix na pich ñiok takaab. Attiiru dho moox gak sia gu takaa'n.

22 Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dho pu'ñi ku pim jix io'm mui' xim biiñkada' buiñor gu Dios.

23 Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tïda', no' jaroi' jax titda dhi oidha': "Ja'k jim ya' dir, mup jimia' na pai' gɛ' suu'n gu suudai'", no' moo ja'p tu' silhkam jix biiñak bïx juraa'n ki'n, no' moo pix pum aa' nar pui' ka' na jax ti'ya', pui' dho ji chu buusnia', kux ba' cham ip.

24 Aañ moo jam aagi'ñ no' pim tu' ya' dir mu taan guñ Gi'kora' jix dhaam ja'k soi'm ilhdhat, no' pim

moo pɪx pum aa' nar pui' ka' na pim jax tɪda', pui' dho jɪ buusnia'.

²⁵ Ba' na pim pai' dhuuk tu a'gada' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', no' pim ampik ti'ñchu na pim jix bhaamut ni'ñ gu jaroi', cha'pim bhaamut ka ti'ñchuka', tu uañi'ñka' pim pɪx na ba' guñ Gi'kora' pui'p tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara'.

²⁶ Na gu' no' pim aapi'm daix bhaamut niidhat ti'ñchu gu jaroi', no' pim cham tu uañi'ñ, guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii' pui' cham jup tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara'.

*Nam ba tikka' gu Jesuus na jax jir jum duukam
nat ba' pui' tu dooda mi' gɛ' chiop
(Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)*

²⁷ Ba' gio mi'p ba ai mit Jerusaleen. Ba' na mi'ji ja'p ka oiri' gu Jesuus gɛ' chiop, mi' ba ai mit gu ja gɛ'gɛrkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio jai' gui' nam jir ja gɛ'gɛrkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' ja'p soo'mdhak

²⁸ ba tikka am, jup titda am:

—¿Jax jap ba' kai'ñkam ya' pu tu bua? ¿Jaroom chianik bham joot nap ya' pu tu dooda' nap jax ilhii'ñ?

²⁹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho bak aañ maa'n jup jam tikka' gu tu'x buadam na jax jir jum duukam, no' pim moox maat na pim jiñ aagi'ñdha' nañ ba' aañ jup jam aagi'ñdha'.

³⁰ ¿Jaroo bha jootsak gu Juan nat ja bopko gu ja'tkam? ¿Dios aa, ka' diih aa mit chia gu ja'tkam? Ea gor xiñ aagi'ñ.

³¹ Ba' dai na mit ba jim ti tikka diih, jup kai'ch am:

—¿Jax ja'k jach tiida'? Na gu' no'ch jax titda nat Dios bha joot, pui' ji chi'ya': “¿Gi jax ji na pimit ba' cham ti jii'ñ na jax ti tu jam a'gidhimik?”

³² Cham dho bhai' jia no' chich pui' ja'k ti'n. Na gu' no'ch jax jup titda na mit diih chia gu ja'tkam, pui' cham jup jir am.

Cham aa' am nam tu aaga', nam gu'x bhai'x maat nam mui' ja'tkam ti jii'ñ na gu Juan bhaankam tu a'gimik gu Dios.

³³ Mi' pui' cham ka bhai' nam jax ti'ya', dai na mit jup xi chiidak gu Jesusus:

—Cham ji nach maat nat jaroi' bha joot gu Juan. Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho bak gu' aañ pui' cham jup jam aagi'ñdha' nat jaroi' bhañ joot.

12

Gu Jesusus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu tujuandam nam buam pix tu dooda'

(Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)

¹ Mi' dhir ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesusus bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu i'xchadam, jup ja titda:

—Maa'n gu maa'nkam tu darsak gu uubas, gio ba' nat tu kuu mi' nat ji'x juugit tu darai. Mi' dhir ba' moop ti kii'mpi na pai'x bhaai'n ka' nam ba kii'ñdha', gio ba' nat mi kii maa'n gu tɛb bhi'ñbak na ba' bhai' dhir bhaan nai' ti nii'ñdha' na tu

nuuka'nda'. Gu' ji na gu' moo ampik jup bar jimdam mik ja'k, ba' mi' xi ja do'ñchok ji'kchi gu ja'tkam nam mi' ka tu juanda', pu jii ba'.

² 'Ba' nat pai' dhuuk ba bhai gu uubas, mui' tii joot maa'n gu tujuandam tugi'ñ mi' nat pai' ka xi ja do'ñchok gu jai' tujuandam tugi'ñ, na sap mu ua'ra' gui' na ji'k bhaan bipio'.

³ Gu' ji na gu' nat jax mi' ai, dai na mit bhai' ji dhaa gui' nam mi' tu juan, gibichpagak pui' miji xi joot jamit ip gio.

⁴ Jumai ba' mui'p joot. Dho gi ba' joodai ki'n ma'yasa mit ji, giilhim ko'ktolh jamit gu ma'oo'n, gio nam bix aixim titdaimik nam jax ilhi'ñ, pui' mit mijip xi joot.

⁵ Ba' jumai mui' tiip joot. Dho gi ba' pu mua mit ji. Jai' ba' mui' tiip ja joot gatuuk. Pui' mit jup ja dooda, jai' mit ja ko'ktolh pix, jai' mit pu ja koi.

⁶ 'Ba' mikkat na cham jaroi' ka jai'ch na mu jootsa', dai gu maraa'n pix ba bii gui' nax io'm jix dha'da', pui' mui'p ma joot jup xi chi'ik: "Dhi' dho gi gu' jii'ñdha' am ji, nam gu'x maat na aañ jir jiñ mar."

⁷ Gu' ji na gu' nat pai' dhuuk tii mi' ba ai, jup kai'ch am diilh jix dhu'npin'ñ ki'n gu tujuandam: "Dhi' moo bhaan ji chu bi'ya' bix gu tu' na ji'k ya'x chu jai'ch no't ba muu gu taata'n. Jir am nach mu'aa', kapbhai' nat diilh ya' ka ai na ba' aach jich a'm ji chu bi'ya'."

⁸ Ba' pui' xi chi'ik bhai' ji dhaa mit, pu mua mit dho, baas dir ja'p koraar bibhi' mit xi buak.

⁹ Ba' nat pai' xi chimuk na pu'ni xi chu ja a'gidhimik gu Jesusus, ba' moop xi ja tikka, jup ja titda:

—¿Jax japim ba' ilhii'ñ na ja dooda' gu kiokam?
¿Cham aa na mi' e'jei pui'p ja kooda', jai' ba' mi ja
iabu' gu tujuandam?

¹⁰ ¿Kux cham tu jiñkai'ñdha' pim aa gu ñio'ki'ñ gu
Dios mi u'uan ta'm? Nap jum kai'ch:

Gu jodai na mit ti' mai' xi buak gu
bhibhi'ñbakchadam,
xib dhi' pik bhaan jix oo' bix gu jai'.

¹¹ Ba'x bhai'ch chaat ich nat pui' ji' tu duu guch
Gi'kora'.

¹² Ba' tiix dhaagik am gu Jesus gu g'e'g'erkam
jum aa'ndam, nam gu'x maat na dhi' ja aagit
jup kai'ch nat tu a'ga bhaan ji ua'rgidhak gu
i'xchadam. Gu' ji nam gu'x ja ñbhi'ñ gu mui'
ja'tkam, pui' cham juan am, dai na mit ma jii pi'x.

*Gu Jesus na puja ti'da' gu pariseos nar am nam
gook kap tu namki'ñdha'*

(Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)

¹³ Ba' mikkat gu g'e'g'erkam jum aa'ndam mu
joochxi mit gu Jesus ji'kchi gui' nam pariseos jum
tiiti'nda' gio ji'kchi ip gu Eroodis gu ja'tkam tugi'ñ
nam sap tikkapu', sap ba' no't moo jax ji chii na
cham jir am gu tu' nam tikka', bax bhaai'n ka' nam
jax dhuuji iattulhdha'.

¹⁴ Ba' mu e'ek jup titda am:

—Aach bhai' ma jiich jaduun nap jich aagi'ñdha'
no'r am nach aach jax ilhii'ñ, nach gu'x maat
nap aap silhkam jup kai'chdha' nap pai' dhuuk tu
a'gada', gio nap cham jax ti ilhii'ñ sia kum giilhim
jum a'ga, nap gu' bhaankam tu a'ga na jax jix aa'
gu Dios, cham tu' nam jax ja'k ilhii'ñ gu ja'tkam.
Ti' nap gu' moo cham jaroi' ñbhi'ñ, sia ku tiir
g'e'kam. Ba' ja'p tu'm jachich bham tikkam: ¿Jir am

aa nach namki'ñdha' gux io'm gø'kam Rooma kam Seesar tii'gim gui' na ji'k aagix nach tu namki'ñdha', ka' cham aa? Dhi' pix ki'n jachich moo bhai' xi jii, no'r am nach namki'ñdha' piam ku gu' cham.

15 Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesus nam cham mi' pui' jii'mchu' nam jax tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam. Ba'p ja titda:

—¿Jax ku ba' ja'p moo jam ko'raar aapi'm na pim iatda'? Ea gor maa'n bhii'bup gu tuumiñ nañ xi chigia' na jax jir tu'm da'.

16 Ba' maa'n bhii'ñpuk mi' xi maa mit. Ba' mi' xi chii'gik jup ja titda:

—¿Jaroo da' dhi' na ya' jupñix?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu Seesar gux io'm gø'kam Rooma kam.

Ba'p ja titda ip gio:

—Dhi' gi na ya' tu ua'ñix, ¿jax jum kai'ch?

Ba' gui'p kai'ch am ip gio:

—Dho dhi' na jax chii'.

17 Ba'p ja titda:

—Dho pim xi maakidhat ku gi gu Seesar na pui'r jam gø'kam tuk na ji'k bhaan bipio'da', gio gu Dios japim jup xi maakidhat na ji'k bhaan jup bipio'da'.

Ba' mi' pui' pup tu'ii' am nat pui' ji' xi ja tii'n, na gu' joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Cham jaroi' pui' kēēkēt am.

Nam ba tikka' gu Jesus gui' nam cham ti jii'gi'ñdha' no'm gio mu pai'p ba oipoda' gui' na ba ja'bsuñia' gu ja tutku'

(Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)

18 Ba' moo mi'p ba ai mit ji'kchi gui' nam saduseos jum tii'ti'nda', nam cham ti jii'gi'ñdha' no'r

silhkam nam gio mu pai'p ba oipoda' gui' na ba ja'bsuñia' gu ja tutku'. Ba' bhai' ji chu a'gi mit gu Jesusus, jup titda am:

19 —Aach bhai' ma jiich jaduun na chich bham tikkam ja'p tu'm na cham jir jich jujur. Nach gu' aach mi' pui' tu daa'ñchu' nat jax tu ua'nak gu Moisees na sap no't maa'n ba muu gu maa'nkam, no't diih mi' ji bii gu binga'n, no' cham maa'n bhaan tu mar kat, jix bhai' na bhai' ji bhiiya' gu sipdhi'ñ na mia'n oi'ñdha' na ba' bhaan ba tu mar ka', na ba' ja'p ji buusnia' nar di' ka' gu xio'gi'ñ na mukia'.

20 Gu' ji nam gu' moo ja'pniip tu a'gada' gu ja'tkam, sap mu pai' oi'ñkat am xijum gook gu ja'tkam daim sispidhim. Sap ba' ti ba ti bhina' kat gui' nar bii'p' kam, gu' ji nat gu' sap am xi muu, pu cham sap maa'n bhaan tu mar kat gu ubii.

21 Sap ba' gu sipdhi'ñ na mia'n oi'ñ ip gui' nat ba muu, tiix bhai' ba tiidak ip gu nuuchixi'ñ, gu' ji nat gu' sap pui' am jup xi muu, pui' sap cham maa'n jup tiigik jamit gu alhii. Gio gu ti'irab kam sap miji dir tiip jimii, bhai' sap tiix bhai'p ji chii'n, pui' sap piix jup jum duu.

22 Biiix sap pu koi mit gu xijum gook ti pik bhiihimik, pu cham dho sap moo maadit bhaan tiigik gu alhii. Mikkat sap pui' am jup xi muu gu ubii.

23 ¿Gu' ba' jax chu'm pik gio bhai'p ji bhiiya' jano' nam saak pai' dhuuk gio mu pai'p ba oipoda', sia kut ti bam ja'bsu gu ja tutku'? Jaiñ nam gu' pui'r xijum gook ja'tkam kat.

24 Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Jix maat japim aa na pim pai' jax chu't jup kai'ch? ¿Kux gu' ilhii'ñ japim aa na pui' kai'ñkam jup jum kai'ch gu' ñio'ki'ñ gu' Dios mi' na pai' tu ua'ñix? Cham tu'r pui' ip ji siamri. Gu' matgam gu' Dios tu' na pix jix aichu'n ji, gu' ji na pim gu' aapi'm cham maat.

²⁵ Na gu' gui' nat ji'k bam ja'bsu gu' ja tutku', cham tu' bhaan ka titii'ñchuka' am gu' pui' ja'k jano' nam pai' dhuuk gio maakam ja'k jup ba oipoda', nam pai' chakui tu mat ka' gu' xib. Nam gu' ja'p ji buusanda' na jax gu' noonbi'ñ gu' Dios nam bhammip tu'ii' jix dhaam, cham tu' nam jup kax aa'nda' nam ti bipna' ka' na jax ya' maaxik.

²⁶ Gu' dhi' na pim jax ja'k tii xi ilhii'ñ na pim cham ti jiiigi'ñ nam maakam ja'k ba oipoda', cham tu'r pui' ji, na gu' diih pix na pim pui'm aa', cham pai' pui' tu ua'ñix. ¿Kux cham ji'xkat tu jiñkai'ñ japim aa mi u'uan ta'm nat pai' tu ua'na gu' Moiseses jano' nat pai' dhuuk bha ñio'kdhak gu' Dios? Nap titda bhaan jim ua'rgidhak gux bii u'ux: “Aañ jir di' pix gu' Dios nam jax jiñ bui bax biiñak gu' jam bopxi kat Abraam, gio gu' Isaak, gio ba' gu' Jakob.” Ja'pni bo nam kai'ch, ¿moo cham jup ti'ñchu pim?

²⁷ Ja'p jum aa' pim na cham tu' bhaan ka ti niidhidha' gu' Dios gu' ja'tkam no't bam ja'bsu gu' ja tutku'. Matgam jir maa'n ji na jax ja a'm ti niidhidha', na gu' pui' nam jax buiñor bax biiñaktu'nda' na jax maaxik nam ya' oipoda'. Ja'p dho moo cham maat japim na pim pai' jax chu't jup kai'ch, ni palhii'p ku iam jir pui' na pim jax tii xi ilhii'ñ.

Gu' Jesus na ba tu aa'nda' na jax ja'k jix io'm jum

*aa' nam tui'ñgida' gu ja'tkam**(Mt. 22:34-40)*

²⁸ Ba' maa'n gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mi ja'p kii'kat jup tē kēē nam jax kai'ch, ba' joidham kai' pui' na jax ja'k tu a'ga gu Jesuus. Ba'x io'm mia'n xi kikkbuk xi chikka, jup titda:

—¿Jax ba' tu'm pik jix io'm jum aa' nañ mi' pui' jimda' na jax jix aa' guch Gi'kora' na jax tu ua'ñix mi u'uan ta'm?

²⁹ Ba'p titda gu Jesuus:

—¿Na jax chu'm jix io'm jum aa' aa na ji'k mi' tu ua'ñix? Gui' dho na ja'pnim kai'ch: “Gor xi chi kai Israel kam ja'tkam, maa'n pix jix jai'ch gu Dios nax io'm jir gē'kam.

³⁰ Tu daanda' pim bix jam jujur ki'n jix dhaam ja'k na pai'p tu'ii', gio bix na ji'x jam i'ii'mda' ki'n. Dai gui' pim pix ti'ñchuka' gammiji, mui' pim xim biiñkada' na pim ji'x pup jum taat.” Dhi' ja'pni moo biipi' kat jum aa' nam tui'ñgida' gu ja'tkam.

³¹ Gio ba' gu jumai na iampix pui' ja'k jup tu ua'ñix nap jum kai'ch: “Moo pim xim ga'ngada' na tu' ja a'm jum aa'nda' gu jai', panaas ku moo aapi'm jam a'm jum aa'nda'.” Ja'pni ja'k jum kai'ch. Dhi' ji' dhi gook na jax jum kai'ch moox io'm jum aa', sia pik jax ka' git.

³² Ba'p kai'ch gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios:

—Umri moor pui' nap jax kai'ch jiñ jaduun na maa'n pix jix jai'ch gu Dios nax io'm jir gē'kam, cham tu' jumaip jix jai'ch.

³³ Jir am dho nach tu daanda' bix jich jujur ki'n na ji'k ja'tkam jix dhaam ja'k, gio bix na ji'x jich i'ii'mda' ki'n. Dai gui'ch pix ti'ñchuka' gammiji, gio

nach mui' xich biiñkada' nach ji'x pup jich chaat. Gio nach xich ga'ngada' na tu' ja a'm jum aa'nda' gu jai', panaas ku moo aach jich a'm jum aa'nda'. Moo dho gu'x io'm jix bhai' ji busaak gu pui' ja'k, gui' bak gu' cham pik tu' bhai' ji nañ mu pai' tu makgirtat ti tikkada'.

³⁴ Ba' gu Jesus na gu'x maat na iampix mi' pui' jimchu' na jax tu ua'ñix, ba' mui' xi guguux, jup titda:

—Alhi'ch pix bam aagit jiñ jaduun nap buiñor bap tui'ka' gu Dios na ba' gammiji jum a'm ba ti nii'ñdha'.

Mi' pui' cham jaroi' tu' ka tikka'n, nam gu' bax xi'irgiñ, na gu'x io'm jix matda' na jax ja'k ti'ya'.

Gu Jesus na ba ja tikka' gu g'e'g'er kam jum aa'ndam

(Mt. 22:41-46; Lk. 20:41-44)

³⁵ Ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam pu mi' pui' irban dir gu g'e' chiop, xi ja tikka'n na sap jax jir jum duukam na ba' pui' Dabii jir boxi'ñ. Jup ja titda:

—¿Jax kum ba'p kai'chdha' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na guch Xoi'kam Dabii jir boxi'ñ?

³⁶ ¿Gu' jax ku ba' gu Dabii pui'p kai'ch nax io'm jir g'e'kam guch Xoi'kam? Ja'pni bo nat tu ua'na jano' nat pai' dhuuk pui' ja'k jurtuda gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda', nap jum kai'ch:

Jup titda gu Dios guñ G'e'kam tuk gui' nar jich Xoi'kam:

“Ya'niñ xanoop jap xi dhaibu' nañ aañ ka xi ja tulhiiñchuda' gui' nam xim bhaamki'ñ nam ba' soi'm ilhdha' aap jum bui.”

37 ¿Gu' jax jam ba' duukat pui' ja'k iimchu'n na pui'r boxii'ñ, na ba' gu' gu Dabii jup kai'ch nar Ge'kam tugi'ñ guch Xoi'kam?

Alh iam tiix xi'ir am gui' nam mi' ge'gerkam jum taat, nam gu' jano' mui' ja'tkam mi'p tu'ii' nam kee na joidham tu a'ga gu Jesusus. Ba' pu cham ka bhaai' nam jax tiida'.

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' nam jax ja'k tu jim gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios
(Mt. 23:1-36; Lk. 11:37-54; 20:45-47)

38 Mi' dhir ba' maakam bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesusus, jup ja titda:

—Moo pim cham ja kekeedat gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, na gu' ja'p moo ja ko'raarda' bo nam nai' jiiimda' te'teb ji chim tiidhat nam sap ba' ge'gerkam ja ilhii'ndha' gu ja'tkam. Gio nam jix aa'nda' nam tu' ka'm ja nii'ndha', jum aa'nda' sap na xi kuanai gu bonma'n na ja ñio'kdha' gu jaroi' mu ja'p nam jax jiiimda'.

39 Gio nam jix joi'ndha' nam ja'xbui' pui'p xim taat ka' na jax gu ge'gerkam jum aa'ndam. Jai' mijimmip xi dharka' am nam pai' darka' mu ja'p nam pai' jax tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, piam pai' nam jax tu piastatda'.

40 Gio ba' nam jix joi'ñ nam ja iatgidhat ja boosgi'ndha' gu ja bixchu' gu u'uub di'dilhdhim. Mi' dhir ba' mik tu ñiokidha' am nam pai' dhuuk ba ji chu nokia', na ba' jax dhui cham maati' ka' nam tu' jax buada'. Ku gu' dhi' kam tulhiiña' am ji ja'p jix io'm jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' nam ba' mi' xi aaya'.

Gu ubii na cham jir jix chumñigam na mi chu'aa' gu tuumiñ chiop

(Lk. 21:1-4)

⁴¹ Ba' ja'xpix miji daakat gø' chiop jup ba ja nii'ñ gu Jesus gu ja'tkam nam pix mi' ji chu'aim gu tuumiñ na pai'm tua'ba. Jai' moo mui' mi chu'aim am, nam gu'r jix chutumñigam.

⁴² Ba' moo mi'p ba ai maa'n gu ubii na cham jir tu bia'kam ka' gio nat muu gu binga'n, ba' mi'p xi chua gook gu tuumiñ na cham pik tu' bhaigim tu'ii'.

⁴³ Ba' gu Jesus maap xi ja jumpadak gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tida', dhi ubii na cham jir jix chumñigam nat gook pix mi chua gu tuumiñ, ja'p ji buusan nat jix io'm mui' mi chua, nat gu' soi'm ilhdhak mi chua. Gu' ba' gu jai' na mit panaas mui' mi' tii xi chua, pur cham tu',

⁴⁴ na gu' gui' na ji'k cham ja a'm kam aa' nam ba' mi chu'aim. Gu' gu ubii bix mi' pu tua na ji'k ua'dat, sia ku gu' daipu' bia'kat na ki'n ka tu saba'da' git.

13

Gu Jesus na ba tu aa'nda' nam iara' gu gø' chiop
(Mt. 24:1-2; Lk. 21:5-6)

¹ Ba' ja'xpix nat ba buus gu Jesus miji dir gø' chiop, jup titda maadit gu nobii'ñ:

—¡Kagit na jax joidham tu'm dhi bhi'ñbak jiñ jaduun! Jupaaban sobkoñxim gu joodai bha bhi'ñbakchix.

² Ba'p titda gu Jesus:

—Ya' dho pui' ka tu'ii' gu xib nap nãl'ñ. Ku gu' dhi' kam aaya' ji na pai' dhuuk jum iara', pu cham pai' maa'n kap tukdhixim bi'ya' gu joodai.

Gu Jesus na ba tu aa'nda' na jax ja'k ba tum buidha' na bar mia'n ka' nam tãmu' dhi oi'ñga'n

(Mt. 24:3-28; Lk. 21:7-24; 17:22-24)

³ Mi' dhir ba' pu jii mit amuub baasi'n dir ja'p oidha' ta'm nam Oliibus ki'n jix chu mat ka', na silh jix chu maax bhai' dhir gø' chiop. Ba' gu Jesus bhammi tisdik mi ja'p ji dhaibu. Ba' gu Peegro gio gu Jakoobo gio gu Juan gio ba' gu Anrees, mui' ji ai mit mu na pai' daa, ba' ba tikka am jix dhu'np'i'ñ ki'n,

⁴ jup titda am:

—Aach ja'p tu'm tiix maachim jich jaduun no'p moo cham jax ji chi'jich aagi'ñdha' git. ¿Paa ba' duuk pui'm iara' saak gu'ñi gø' chiop nap jax ba kai'ch bii'p'i'? ¿Jax ja'k ba tum buidha' na bhaan jix maati' ka' na bar mia'n nam iara'?

⁵ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dho dai na pim ti niidhat oipoda' na cham jaroi' jam iatgidha'.

⁶ Nam gu' mui' ya' aaya' nam pui' ja titdaidha' gu ja'tkam nam aañ jir gui' ka', jup kai'chidha' am: “Aañ jir di' guch Xoi'kam.” Ba' giilhim mui' ja iatgidha' am.

⁷ Gu' no' moo bar mia'n, pui' ba ti kaaya' pim ji na jigialhcha' mi' pai' na pim jup tui'ka' piam maakam ja'k. Ku ba' gu' aapi'm cham jax jum aa'nda' ji, na gu' dhi' pui' ji chu buusnia' sia pik jax ka' git, giilhim jix buam tum buidha', ku gu' chakuir dhi' ka' ji na pai' dhuuk pik tum kuugalhdha'.

⁸ Bix aixim ka xi chum duñia' ji matgam. Bhai' ji bhaaku' am gu ja'tkam gɛ'gɛr kikcham dir ja bui gu jai' na pui'p jir gɛ'gɛr kikcham ka', jum kokda' am, jum mama'yasa' am. Gio na joñia' dhi oi'ñga'n mui' kap, gio ba' na bhiogi' jimia'. Ku gu' dhi' na bhaan pix ba pup xi chum tulhiiñdha' ji, na bhaan jix maati' ka' na ba tum kuugalhdhidha'.

Gu Jesus nap kai'ch nam ja o'bhai'ñdha' gui nam ji'k ti jügi'ñdha' buiñor

⁹ Ja'pni ba' moop ja titda:

—Moo pim cham jum o'joldhat ti jügi'ñdha' aañ jiñ bui. Nam gu' jam da'ngii jam u'ji jam gii'bia' gu tutpilh mu ja'p nam pai' jax tu chichiopi' ka'. Gio nam mu jam ui'ka' nam pai' darka' gux kakai' gio jai' ja bui gu gɛ'gɛrkam jum aa'ndam, mi'm ba' bhai' ji jam tikka' no'r silhkam na pim ti jügi'ñdha' aañ jiñ bui.

¹⁰ Ba' nam pai' bix ka xi kaaya' na ji'k ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na ba' pik moo ba tum kuugalhdha'.

¹¹ Ba' na pim pai' dhuuk mu suulhgia' nam pai' darka' gu gɛ'gɛrkam jum aa'ndam, cha'pim jax jum aa'nda' na panaas ku cham ka bhaai'n ka' na pim jax ti'ya', ni ku pim jax jum aa'nda': “¿Jax jañ ba' ja'k ti'ya' chi?” Matgam diilh pix ya' dir ja'p ji buusnia' ji gu ñi'ook, na gu' jam a'm jup tui'ñgida' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'. Gui' pix jup tu duiñchu'nda', cham tu' aapi'm diilh, panaas ku gui' pik tu a'gidha', na gu' jam maakidha' gu matda' na pai' dhuuk ba xi chum aagidha'.

¹² Ja'p na pai' jigialhi' chir jup tum tui'ka' dho gu' panaas, na gu' bix pix jix chum bhaak ka'

gui' nam ji'k cham ti jügi'ñdha' aañ jiñ bui. Diih jum i'iattulhdha' am gu ja'tkam siam sispidhim, jai' gu ja maamar nam bhai' ji ja bhaamkidhai ja iattulhdha' no'm ba ti jügi'ñ aañ jiñ bui, jai' gu ja tataat nam ja iattulhdha' nam ba'x bhai' ja bhüya' gu gø'gørkam jum aa'ndam nam ja kooda' no'm xi ilhii'ñ.

¹³ Bii'x na ji'k ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñdha', cham ja kaim ka' am gio nam cham ja niidham ka' gui' nam ji'k ba ti jügi'ñdha' aañ jiñ bui. Ku ba' gu' gu jaroi' na cham jim o'joldhat gammiji ti jügi'ñdha', cham jax bua ji sia mit ma mua, na gu'x dhaam ja'k bhüya'.

Gu Jesus na bhaan tu a'ga' maa'n gu maa'nkam na giilhim jir jix bhangim

¹⁴ 'Ja'pni moop tum duñia' nat jax tu ua'nak gu Daniaal, gui' na bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik guñ Gi'kora', nap jum kai'ch na jano' na pai' dhuuk pik ba ji chum kuugalhdha', ya' ba aaya' maa'n gu maa'nkam giilhim jix bhangim, ðbhidham tu buidha' nam ba tigia' gu ja'tkam. Bhai' baakii gø' chiop pu tu dooda' na jax ilhii'ñdha'. —Moo pim ti'ñchukat dhi'ñi na jax ya' tu ua'ñix, aapi'm na pim ji'k tu jiñkai'ñdha'—. Ba' aañ pu kai'ch na gui' nam ji'k ya ja'p mia'n jup tui'ka' jano', pui' na jax ya' dhi Judea, jir am nam ba ji boi'ñgia' mu ja'p pai' oi'dha' ta'm na ba' cham ja tulhiiñchuda'.

¹⁵ Piam no' jaroi' bhai' pai' ka daa ba'k dhaam, jir am na bhai' dhir timni' pu jimiiññolhia', cham tu' na mijip ka bapkida' irban dir na ba' tu' xi bhüji.

¹⁶ Piam no' jaroi' mu pai' ka oiri ga'ran, jir am na mi' dhir pu jimiiññolhia', cham tu' na tu'

jajannulhi'ñ jai'p ka xi chu ua'rai kia'mi'ñ na ba' pik ba jimiiñolhia'.

17 Ja'p moo joi'mdam tum duñia' ji jano', kux ba' gu' pui' aa! Nam gu' giilhim jum tulhiiña' gu u'uub gui' nam a'aalh ki'n cham bhai'm taat ka', gio jai' nam i'lhich ka tu maamar ka' xio'dam.

18 Ba' aañ pu kai'ch na pim gammiji tu a'gada'x dhaam ja'k buiñor gu Dios na ba' cham jano' pik pui' tum duñia' na pai' dhuuk jix jii'pi'ñ ka'.

19 Na gu' jano' na pai' dhuuk pui' tum duñia', giilhim jir tulhiiñara' ka' jix io'm, cham tu' pui' na mit jax jum tulhiiñak gu jai' bijik, jano' nat dir Jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n. Gu' ja'pji jix io'm ji na ba' pik bar daipu' ka', cham ji'xkat pui' ka tum duñia' gatuuk, na gu' ba tum kuugalhdha'.

20 Nat gu' pui' pu tii ip gu Dios na jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha', cham mik jir tulhiiñara' ka', na gu'x ja joi'gi'n gui' nam ji'k ba ti jii'gi'ñ buiñor, cham aa' nam mik ya' oipot giilhim jum tulhiiñdha'. No' gu' cham tu daasa' git na ji'x juugit jir tulhiiñara' ka', biix jam dho pu ko'ya' git. ¿Jaroo gip jix ñakoo' na giilhim jum tulhiiñdha'?

21 'Ba' jano' na pai' dhuuk bar mia'n ka' na tum kuugalhdha', no' jaro' jax jam titda: “Muni dhaa guch Xoi'kam. Maik gor jach kaipu'”, piam no' jax kai'ch: “Muni ba ai guch Xoi'kam”, cha'pim jii'gi'ñdha'.

22 Nam gu' mui' jai'chdhi'lhia' gui' nam pui' xi kai'chidha': “Aañ jir di' guch Xoi'kam”, gio jai' nam pui' xi kai'chidha' na maadit jir di' ka' gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik guñ Gi'kora'. Pui'x bhai'p xi chu buidha' am gui' nax bhai'r jum duukam ka', nam jax dhui piix ja iat-

gidha' gu ja'tkam, sia gui' nam ji'k ti jii'gi'ndha' aañ jiñ bui. No'm gu' cham pik bix ja jujur ki'n jix biiñak, jix bhai' ja bhüya' dho gu'.

²³ Ba' aañ pu kai'ch na pim cham ja kəkəkədat, nam gu' tu iatgidhidha' pix. Mooñ ba jam aagi'ñ xib dir.

Na jax ja'k tum duñia' na gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lk. 21:25-36)

²⁴ 'Mi' dhir ba' na xi chum tulhiiñai, dai na bhai' ji chum tukgamta'. Cham ji'xkat ka tonnia' ki'n gu tanoolh, ni na cham ji'xkat ka masbagia'.

²⁵ Gio gu chiichia' nam bhai' ji ii'ñxia', na gu' giilhim jix io'm gi'ndukia' gux dhaam.

²⁶ Ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', bañ chigia' pim nañ bhijimmüni dhir bhai' ji buusnia' tibaa'ñ chir, nam ba' ba machia' bix na ji'k ja'tkam nañ aañ pui'p jir gø'kam na jax guñ Gi'kora'.

²⁷ Ba' nai' ja jootsa' iñ gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' na ji'x jir oi'ñga'n, pui' na jax mummüni ja'p na pai' am ju'kam tu'ii' dhix dhaam, nam ba' ja jumpada' gu ja'tkam gui' nam ji'k ti jii'gi'ndha' aañ jiñ bui.

²⁸ '¿Cham ji'xkat nai'ñ japim aa gu iigix na pai' dhuuk bhai' ji iipoñia', na joidham pix ti'ngilhidha' gu jaaga'n? Dhi' na bhaan jix maati' ka' no't ba ji chaa'm, na pai' dhuuk ba ji chu juuka'.

²⁹ Ba' iam pix pu'ñip ji buusnia' dhi' pui' nañ ji'k jax ba kai'ch. Pix am ti'ñchuka' pim no't ba jim tümu dhi oi'ñga'n, bax maati' ka' na bar mia'n ka' nañ bha jimda'.

30 Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam t̃da, biipi' pu'ñi xi chum duuji nam ba' pik ba ko'ya' dap-paam gu ja'tkam gui' nam ji'k ka duduaka' jano'.

31 Dai dhi oi'ñga'n nam t̃mu' gio gux dhaam, gu' guñ ñi'ook cham ji'xkat jum t̃mu' ji.

32 'Ku ba' gu' dhi' cham maati' ji na pai' dhuuk pik pui' tum duñia', na gu' dai diilh guñ Gi'kora' nat tu dai na pui' tum duñia'. Cham maat am gu noonbi'ñ, sia kum bhammip tu'ii'x dhaam, ni aañ kuñ cham maat nañ jir Maraa'n, dai gui' diilh nax maat.

33 'Ba' gu xib tu' na jax chui'ka', aañ pu kai'ch na pim gammiji tu a'gada' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', cha'pim ji'x mik buppada', na pim gu' cham maat na pai' dhuuk tu daaxix. Gu' dhi' jotmoda' pix pui' tum duñia' cham jum ilhdham.

34 Na gu' dhi' ja'p ji buusnia' na jax gu jaroi' no't ka paxiaram mu pai' ja'k mik, no't mi' ka xi ja do'ñchok jai' gu ja'tkam nam mi' ka tu juanda', dai na xi ja chiani' nam jax ja'k tu juanda', pui' na jax mi' na pai' tuutka' gu ba'pki'ñ, na gu' maa'n mi'p xi chiani' na ka tu nuuka'nda'. Ba' gui' dai na pix am ti niirka' na pai' dhuuk gio mi'p aaya', na gu' bhai' ji o'bhai'ñdha' no' mi' pix cham tu jai'ch.

35 Ba' aapi'm pu'ñi ip, pix am ti niirka' pim, na pim gu' cham maat nañ pai' dhuuk ya' aaya', no' jaxji' ji dhi'dimpugidhak, piam irab tukaa', piam ku gu' katukgab na pai' dhuuk ba jiiñkia' gu takaarui', piam ku gu'x dha'npam ji chu maaxirik.

36 Mooñ ba jam aagi'ñ xib dir na pim ti'ñchukat. Cha'pim moo kooksit darka', nañ gu' jotmoda' ya' pix ji buusnia' cham jum ilhdham.

³⁷ Biiχ dhi'ñi pui' nañ ji'k jax jam titda aapi'm, dappaam na ji'k ja'tkam jañ jup ja titdat jup kai'ch: Nam cham kooksit darka', gammiji pix ti'ñchuka' am nañ jax ba kai'ch.

14

Nam ba tu a'ga' gu gē'gērkam jum aa'ndam nam jax ja'k duuji mu'aa' gu Jesus

(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Ba' nat gook tanoolh pix ba ji bii na ba' moo bam aaya' na bar piasta ka' bhaan Paaskua ta'm, gio jumai na mia'n oi'ñ nam pai' dhuuk jix basdak tu kua'da' gu paan gakdhi'ñchix kam, iampix ja'p tu'm na ariin timkalh. Ba' jano' gu ja gē'gērkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, tii moom ga'nga' am nam jax ja'k duuji iatgidhai tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesus. Aa'nda' git am nam ba dagia',

² gu' ji na gu' sap cham jax jix bhaai', na gu' kar piasta ka'. Ba' ja'pni pix ka xi chi'ñik jamit:

—Mooch chakui juanda' na kar piasta ka', no't ba buus ba'. Na gu' no' chich xib daagik mi ja'p pai' jax ba buim ja ñi'ñchudat gu ja'tkam, giilhim bhai' ji bhaaku' am jich bui.

Gu ubii na bha toi'dha' mo'ran gu Jesus gui' na joidham uub

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ba' ja'xpix gu Jesus jimik mummup ba tu kua' Betaania, na pai' kio gu Simoon gui' na tootolhidhat ka gakiidhat gu tukga'n. Ba' moo mi'p ba ai

maa'n gu ubii ua'dat maa'n gu ilhi'ch jix moik gu jodai ja'aachix kam, nam alabaastro ki'n jix mat ka', na mi suu'ntu' gu osbhaga'n gui' nam nardo ki'n jix mat ka' nax dha'ram namiik, na joidham uub. Ba' nat jax kukpio'kak bhai' xi choi' mo'ran gu Jesus, pu bix ip moo nat bha toi'.

⁴ Ba' ji'kchi gu ja'tkam nam mi'p tu'ii' bhai' ji bhaak jamit, jup kai'ch am:

—¿Jax ba'm aagit pui' tu bua dhi ubii? Ti' nat bix xi dhoodak dhi' na tu'x dha'ram namkit.

⁵ ¿Cham bhai' aa na tu chiñia' git nam ga'ra' nam ba' ja makia' git gui' nam alh cham jir tu bia' kam, nam attiiru cham bia' nam tu' ki'n tu saba'da'? Jaiñ na gu' ja'kbui' busaakdat gu tuumiñ na jax no' ñich maa'n oidha' ba tu jua.

Ba' pui' ji' xi kai'chimik am bhai' ji ñiok jamit gu ubii,

⁶ gu' ji nat gu' jotmoda' ja soo'mcholh gu Jesus, jup ja titda:

—Cha'pim tu' ki'n juanda' dhiñ jaduñ, na pim gu' cham maat nat jax kai'ñkam bhañ juulh dhi' na pimit tu' bhaan ba ji chu a'ga.

⁷ Gu' matgam gu jaaduñ na pim ja aa', gammiji ya' jam buip tui'ka' am ji, xi ja maakat japim dho nam alh ki'n jup xia'ñdhidha'. Gu' aañ nañ bar boi cha'm kam

⁸ nat ba' bhai' bañ choi' dhi ubii dhi' na joidham uub, na ba' cham xijai ka', dai nam bañ yaaspa'.

⁹ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tida', na pai' dhuuk bhai' ji chum a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook ya' dhi oi'ñga'n, bix jup jum a'gidha' dhi ubii na ba' bhaan jix maati' ka' nat jix bhai' dhuu

nat bhañ choi' dhi osbhaga'n gu nardo na joidham uub.

Gu Juudas na maaxik k#sa' gu Jesus nam mu'aa'

(Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)

¹⁰ Ba' maadit gu mambh#ix daman gook gu noonbi'ñ, gui' na Juudas Iskariote ti'ka', xi mi# nat ja aa'ñdham gu ja g#g#rkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' bui#or gu Dios, na ba' maaxik k#sa' nam boi bh#ichdha' gu Jesus.

¹¹ Ba' joidham jix bhai'm ilh jamit na ba ja aagi'ñ, jup titda am nam mui' namkidha' na mu ja baidhika' gu ja o'rosiiris tuk na pai' silh oirida' gu Jesus. Ba' gu Juudas ba jim gaa na jax ja'k jix bhai' ji buusnia' nam jix bhai' bh#ya', nam ba' cham xijaichdha' nam daagi boi bh#ichdha'.

Nam ba tu bhaidha' gu koi' bhaan Paaskua ta'm gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesus

(Mt. 26:17-29; Lk. 22:7-23; Jn. 13 :21-30; 1Co. 11:23-26)

¹² Ba' buimgidhak b#ipi' dir na ba' moo mui' jim k#sa' ja'xp#ix na pai' dhuuk kasnir bakaax tum jugia', gio ba' gu jumai na mia'n oi'ñ nam jix basdak tu kua'da' gu paan gakh#i'ñchix kam, ba' moop ba tikka am gu noonbi'ñ gu Jesus, jup titda am:

—¿Paap ja'k jix aa' nach jim#i tu bhaidha' nach tu jugia' ja'x#i nat ya' bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm?

¹³ Ba' gu Jesus gook mi#i xi ja joot bhammi g#i kiicham, jup ja titda:

—Aañ ja'p tii kai'chit na pim mu jimia' aapi'm gook bhammi gø' kiicham. Bhai' pim tigia' maa'n gu chio'ñ nar tujuandam na mi ja'p ba tu bai'ntu'nda' maa'n gu bai'ñdhakar ta'm. Ba' aapi'm mui' xi oidha' gatuuk dir, pix ñidhidha' pim na mummu ji aaya' kiicham.

¹⁴ Ba' aapi'm cham xi'irdat mui' xi aaya', ja'p japim tiida' gu mi' kiokam: “Aach ja'p jich chiidak bhach joot gu Gø'kam nap sap taiñbuidha' maa'n kap gum ba'aak pai' na tu bio', na sap ya' tu jugia' ja bii'm gu noonbi'ñ nat bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm.”

¹⁵ Ba' gui' tu jam tii'ñchuda' bhiji ja'p tø'kob, na pai' ti kii'mpigix gio na gø'x chu bhai'. Bhai' pim ba' tu bhaidha' nach tu jugia' ja'xñi.

¹⁶ Ba' mui'p ma jii mit gu gook gu noonbi'ñ, bhammi mit ba ai gø' kiicham. Pui' dho ji chu buus na ji'k jax ja titda gu Jesus. Cham xijaich jamit, dai na mit xi chu bhaidhak gu koi' nam tu jugia'. Ja'xpix ba' giop ka xi jii mit mummu nat pai' dhir bha ja joot.

Gu Jesus na ba ja aagi'ñdha' gu noonbi'ñ na maadit maaxik kisa' nam boi bhichdha'

¹⁷ Ba' ji chukgik mi' ba ai gu Jesus ja bii'm gu mambhix daman gook gu noonbi'ñ.

¹⁸ Mi' ba' bhai' ji chu juu mit. Ba' nam mi' daraat ka tu kua', jup ja titda:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', maadit aapi'm na pim ya'p tu'ii', maaxik jiñ kisa' ja bui gu gø'gø'kam jum aa'ndam nam boiñ bhichdha'.

¹⁹ Ba' gui' gampai' ji dhuu mit, ba' pix bhai' ji chikka mit ji'ma'n, jup titda am:

—¿Aañi' aa chi?

Gio gu jumai:

—¿Ka' aañi' aa chi?

²⁰ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Maa'n pix ji gu' aapi'm mambhix daman gook na pim ya'p tu'ii', nach jik maap ya ti sissi dhi jooxia' ta'm nañ jax chu'm ka'm tu kua' aañ.

²¹ Jir am kat na pu cham jai'ch ka' git gu jaroi' na maaxik jiñ kisa' nam boiñ bhichdha'. Tix joi'giñ iñ, na gu' giilhim jum tulhiiña' maaxik xiñ kisai. Ku ba' gu' dhi' mi' pix pui' ba jimda' ji, na bhaan pix jum kuugalhdha' na jax jum kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'kiñ gu Dios, na pu'ñi ja'k jiñ dhoda' am aañ nat bhañ joot.

Gu Jesusus na ba tu daasa' na jax ja'k aagix ka' nam ba' bhaan tiñchuka' gui' nam jik ti jügiñdha' buiñor na ja a'mkam mukia'

²² Ba' mi' pui' nam tu kua', nat jax dhaa ip gio gu Jesusus jai' gu paan, xi chu taxchaabgidhak jix dhaam ja'k ta'tak xi jaisaidhat pix mui' ji ja maa gu noonbiñ, jup ja titda:

—Dhi'ñi pim pup mui' xi jugia', na gu' dhi'r jiñ chuuku'.

²³ Gio ba' maa'n mi' dhir ja'p bhai'p ji bhii gu alhi'ch ja'aa na mi suu'ntu' gu biiñ gui' na uubas ki'n jup duñiix, ba' mu ja'k xi ja maakak xi ja chia nam i'ya'. Ba' gui' bhai'p xi ii mit jima'n kaam.

²⁴ Na mit xi i'chuk ba'p ja titda:

—Dhi' na pimit tu ii, dhi'r jiñ i'ir na ki'n xib dir maakam aagix ka' na jax ja'k jix aa' guñ Gi'kora' nam mi' pui' jiidma' gu ja'tkam, na gu' ka milhia' guñ i'ir na ba' tu namkix ka' gu ja ua'tulhdhara', na ba'x bhai' tu ja jimia'.

²⁵ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tida', daipu' dhi maa'n kaam nañ xi io'ji dhi uubas baraa' gu xib, nañ gu' moo bar boi cha'm kam. Jano' ba' na pai' dhuuk ba tum kuugalhdha' nañ ba' giop ba i'ya' jix dhaam ja'k, ku gu' gux uañ ji, cham tu' dhi' pu chu'm.

Gu Jesusus na ba aagi'ndha' gu Peegro na pui' ti'ya' gatuuk na cham tu' kaichu'

(Mt. 26:30-35; Lk. 22:31-34; Jn. 13 :36-38)

²⁶ Mi' dhir ba' maa'n xi laalagik tii ma jii mit bhammi ja'k oidha' ta'm, nam pai' Oliibus ki'n jix chu mat ka'.

²⁷ Gu' ji na gu' na mit baas ba ji bhii, jup ja titda gu Jesusus:

—Ya' moo mam ai nam kuugalhdha' na jax tu ua'ñix mi u'uan ta'm nap jum kai'ch: “Mu'aa' am gu bipia'dam, ba' gu kakasnir jum ji'dilhkadai pix cha'tak boopoya' am ji'ma'n.” Ba' dhi' na pui' ji' tu ua'ñix, aapi'm jam aagit pui' ja'k jum kai'ch, na pim pu jiboi'ngia' xib dhi tukaa' nam bañ dhagia' gui' nam bha ja jootsa' gu gø'gørkam jum aa'ndam. Na gu' cham tu' dai nam jiñ kuupa' pix, gu' ja'ppi nam pu tu chiñia' nam jiñ mu'aa'.

²⁸ Ku ba' gu' aañ gatuuk yaa' ji nañ jax ba oirida'. Kagit nañ biipi' mu ba oirida' Galilea na pim ba' aapi'm mup ba aaya'.

²⁹ Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Aañ dho gi chakui jimiiññolhia' ji, sia mit dhi jai' jiboi'ññor. Cham jax bua sia ku mit jum bindak jiñ dhaa.

³⁰ Ba'p titda gu Jesusus:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pum tida' na gookim ka jiiñkia' gu takaaru' xib dhi tukaa', aap baikim pui' ba ti'ya' nap cham jiñ kaichu'.

³¹ Gu' ji na gu' xi kiiik gu Peegro, jup kai'ch:

—Aañ dho gi pu ti'ya' ji nañ jum kaichu', cham jax bua sia mit jum bindak jiñ mua.

Ba' bix pui'p ji chii mit gu jai' noonbiñ.

Gu Jesus na mi' eji Getsamanii tu a'ga' jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'

(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)

³² Ba' mi' pix ji ai mit na pai' Getsamanii ti tii', ba'p ja tida ip gio gu Jesus:

—Ya'ni pim ka darka'. Aañ bha'ñi ka tu a'gara' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'.

³³ Ba' baasi'n iam xi jimiiik baik pix xi ja baidhak gu noonbiñ, dai gu Peegro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan. Ba' gampai' jim duu nam bhai' xi ñiiñ, panaas kux buam jum aa',

³⁴ ba'p ja tida:

—Aañ moo cham pui' ka tu tatda' ji, bax chaat iñ nam mia'n ba jiim gui' nam boiñ bhiihdha'. Aañ ja'p ilhiiñ na pim ya' pix kañ ñiirda' ip aapi'm, dai na pim moo cham kooksoda', ti ñiiñdha' pim.

³⁵ Ba'x io'm baasi'n iam xi jimiiik mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbuk xi dhumartik, dirap na xi chu siisap gu ma'oo'n. Ba' mui' ji chu a'ga' jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora', na tikka'n no' sap jix bhaai' na palhbuidha' nam ba' cham boi bhiihdha',

³⁶ jup kai'ch:

—Aapiñ Gi'kora' nap jix dhaam jup tu'ii', nap bixchu'x bhaai' nap pu tu duñia', xiñ palhbuiñ nam cham boiñ bhiihdha', na gu' dhi' ja'p ji

buusan na jax gu tu' na giilhim jix xibu' nañ tu i'ya'. Piam jap xiñ guguuxdha' nañ ba' cham jax jiñ aa'nda' no'p gu'x aa' nam kuugalhdha' nap aap jax ilhii'ñ. Ku gu' aañ cham tu' ji nañ moo cham aagit jup kai'ch.

³⁷ Ba' ja'xpix nat ja'k gi' mi' nat pai' xi ja chianik nam ka darka' gu baik gu noonbi'ñ, mi' pix kookos am nat ba ja tii. Ba'p titda gu Jesusu gu Peegro:

—Simoon, ¿moo ja'p jix kooxim ap aa? Ti nii'ñdha' ap. Moo pich chi moo jano' koi na ñich jax jii. ¿Ka'p ji siamri ji'x xi chi niidhimik aa?

³⁸ Gu' pim ji ti nii'ñdha' ji, gio na pim tu a'gada' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora' na ba' cham jam mai'chia' gu ja'ook. Pui' dho pix tii xi chu tatda' jia na pim nakga' git na pim jum tulhiiña' na jax aañ, gu' ji na pim gu' cham nakoo'.

³⁹ Ba' dai nat xi ja ñiññichdhak gio mu ja'k jup ji dhuu nat tu a'gam jix dhaam ja'k, jir maa'n na jax kai'chim nat jax ja'k tu a'ga biip'i' dir.

⁴⁰ Ba' ja'xpix nat gio ja'k jup gi', kookos am nat giop ba ja tii, pu cham ñiok am na tii xi chu ja a'gi'ñ, nam gu' giilhim jix kookxik.

⁴¹ Ba' na bar baikim nat xi chu a'garak jix dhaam ja'k nat gio mi'p ba ai, maa'n nam jax kookos nat ba ja tii, ba'p ja titda:

—¿Kux ba' moo ja'p jix kookxik japim aa? Gi nañ jup jam titda na pim ti nii'ñdha' nañ ji'x ka tu daan. Xib na gu' cham kam aa' na pim ti nii'ñdha', nat gu' bam ai na pai' dhuuk tu daaxix na aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' boi bañ bhichdha' am gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ.

⁴² Mummuni dhir bhai' ba jimchu' mui' ja bhim gui' nañ jaroi' jam aagi'ñ bhipi' na maaxik jiñ kaisa'. Maik gor jach mui' xi ñamkia'.

Gu Jesusus nam daagi ba bhika'

(Mt. 26:47-56; Lk. 22:47-53; Jn. 18 :2-11)

⁴³ Ba' na pui' ji' ka ja titda gu Jesusus gu noonbi'ñ, mi' ba ai ji gu' gu Juudas, gui' na maadit jir di' gu mambhix daman gook gu noonbi'ñ, ja bhim mui' gu ja'tkam kukxir ji chu ua'dat am, jai' gu u'uux jix kaapak, na mit bha ja joot gu ja g'e'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio ba' gui' nam jir ja g'e'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam.

⁴⁴ Ba' gu Juudas bhipi' dir xi ja aa'ñdhak nam baas dir ka jiim na jax ja'k duñia' nam ba' ba machia' na jax chu'm jir di' ka', jup ja titda:

—Gui' nañ jaroi' mi' xi ñio'kdha', dhi'r di' ka'. Ba' aapi'm jotmoda' mi' pu dagia', jix bhai' pim buuprai pu bhika'.

⁴⁵ Pui' dhom duu. Na mit jax mi' ai, pix jix bhai' kai'chim gu Juudas, jup titda gu Jesusus:

—Aach bha ja'k ip jiñ jaduun.

Gio ba' nat mi' xi ñio'ki'.

⁴⁶ Ba' gui' jotmoda' mi' pu daa mit, buuprak gamai' pu bhich jamit.

⁴⁷ Ba' maa'n gu maa'nkam tugi'ñ gu Jesusus, nat jax baabuk gu kuxiiru'n bhai' tii soñiich maadit gui' na mit mu ja joot gu ja g'e'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Gu' ji nat gu' cham ai, nat gu' ja'p xi ñira, dai naaka'n pix ai palhhip.

48 Ba'p ja titda gu Jesus gui' na mit ba daa:

—¿Jax ku pim ba' bixchu' kukxir tu ua'dat bha ja'k jiiim gam u'ux jix kaapak? ¿Tu' ixkum jiñ ilhii'ñ japim aa?

49 ¿Jax ku pimit ba' cham mummu puñ dhaa gɸ' chiop nañ moo mi' pu oirit tu jam a'gi'ñdha' nabap tanoolh? Ka' ba' na gu' dhi' na bhaan pix jum kuugalhdha' na jax jum kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ gu Dios.

50 Ba' diilh mi' xi buak jamit gu Jesus gu noonbi'ñ pu jiboi'ññor.

Na ba jimiññolhia' maa'n gu biapma'

51 Ba' nam nammi gama ja'k ba ua' buuplhixim gu Jesus, gatuuk dir mui' ka jimchu' maa'n gu biapma' dai tɸb kutuun ji chii'chgɪt. Ba' o'bhai'ñdhak tiñ daa mit,

52 gu' ji na mit gu' cham bhai' daa, kutuunaran pix daa mit. Jum jupnak pu jimiññor jix dhaapkat.

Gu Jesus nam mu ba aichdha' na pai' tum a'ga' (Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Ba' mummu ba aich jamit gu Jesus na pai' kioka' gui' nax io'm jir ja gɸ'kam tuk ka' gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' biix maap bam jumaap jamit gu jai' gui' nam cham pik jir ja gɸ'gɸrkam tuk ka', gio ba' gui' nam jir ja gɸ'gɸrkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios.

54 Ba' gu Peegro gatuuk mi'p ba ai, na gu' gatuuk dir pix mui' ji jim jix choo'nnit. Mi' dhir ja'p diirap

pix ji dhaibu mi' na pai' maim gu tai, nam pai' tu naadat juuka' gu o'rosiiris.

⁵⁵ Ba' gu gɛ'gɛrkam tiim ti tikka'n am nam jax ja'k duuji iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesus, gu' ji nam gu' cham ji'xkat nii'ñ na mu pai' giilhim tu buim, ni nam pai' dhuuk pui' tɛ kɛɛ. Mi' dho gu' pu cham bhaai' nam jax ti'ya'.

⁵⁶ Ba' jai' dhit tii xi iattulhi'ñ am, gu' ji nam gu' pui' pix cham jup ja jii'gi'ñ, na gu' maa'n maakam jup kai'chdha', gio gu jumai maakam ip. Mi' pui' cham ka nokia', mi' dhir jumai bhai' tiip ji chu a'ga'.

⁵⁷ Jai' gu'ngukit tii xi iattulhi'ñ am, jup kai'ch am:

⁵⁸ —Dho gu' aach mi' pai' pui' kai' ji nap kai'ch: “Alh jañ moo ka iara' dhi gɛ' chiop ja'tkam jup ja duiñ, baik tanoolh ki'n jañ ba' gio jumai ya'p kiiisa', dhi' ba' Dios bap jir duñii'ñ ka', cham tu' tu' ja'tkam.”

⁵⁹ Ni gu pui' kum cham maa'n ñi'ook jup bua, sia kum panaas tii silhkam kam xi kai'ch.

⁶⁰ Ba' gux io'm ja gɛ'kam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, xi kikbuk xi ja soo'mchulhdhak nam sap cham ñiokda', ba' ba tikka gu Jesus, jup titda:

—Jax jap ilhdhat ja kɛɛ dhi jaaduñ? Jir silhkam aa nam jax kai'ch, ka'm ji iat aa? Eap xi chu a'ga nach xim kɛɛka'.

⁶¹ Gu' ji na gu' cham ñiok gu Jesus, mi' pix pu daa. Ba' giop xi chikka jix bhai' pix, jup titda:

—Jir silhkam aa nap saak aap jir di' guch Xoi'kam, nap saak jir Maraa'n gu Dios gux io'm Gɛ'kam?

62 Mi' dho gi ba' bhai' ji ñio ji gu Jesusus, jup kai'ch:

—Aañi' dhor di'. Kani na pim bañ chigia' nañ bhijimmini dhir bhai' ji buusnia' tibiaañ chir gatuuk nañ bhammix dhaam xi dhaakat sonpan gu Dios ki'n dir.

63 Ba' gux io'm ja gø'kam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, ais saassa gu jannulhi'ñ na sap ba' bhaan jix maati' ka' na cham jir am pui' nat jax tii gu Jesusus, jup kai'ch ba':

—iDho jaña! ¿Jarooch ba'p ka niira nax bhai' tu aa'nda'? Tii' nat diih ya' maaxik bam ki.

64 ¿Jax japimit gi ilhdhat kai? ¿Cham aa pim ilhii'ñ na giilhim jir ua'tulhdhara' gu pui' nat jax tii, na moo ja'xbui' gø'kam jup xim taat na jax gu Dios?

Ba' bix bhai' ji bhaak jamit nam ji'k mi'p tu'ii', pui' ji chi mit na sap pui' pix bax bhaai' nam tu chiñia' nam mu'aa'.

65 Ba' bhai' ji dhaa mit pui' xi chi'ik. Jai' mit bhai' ji xixbuidhimi, jai' na mit bhai' xi bulhdhak gu jannulh buupuiran bhai' xi gib, gio ba' nam xi chikka, jup titda am:

—¿Jaroo bham gi'? Eap xich aagi'ñ.

Mi' dhir ba' gu o'rosiiris jai' bhai'p ji gibiimi mit buibsaran.

Gu Piegro na pui' ba t'ya' na cham tu' kaichu' gu Jesusus

(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62; Jn. 18 :15-18, 25-29)

66 Ba' gu Piegro na mi' ka daa cham joiñat, bhiji dir ja'p timnik tø'kob mi' ba ai maa'n gu tiyaa na mi'r tujuandam ka'.

67 Ba' mi' p̄ix ji ch̄i gu Peegro na mi' daakat ka juuka' taikob, ba' bhai' xi ñiidhimik jup titda:

—¿Aap aa maadit jir di' nap kaichu' gu Jesus Nasareet kam?

68 Gu' ji na gu' gu Peegro cham tu aa', dai nap kai'ch:

—Cham. Aañ d̄ilh ji nañ jup oilhim jiñ jaduun̄. Pu ni nañ jix maat gu jaroi' nap aagit jup kai'ch.

Ba' mi' d̄hir jimik gama ja'k jup ba k̄ik ki'ñgob. Ba' mi' k̄ikat jix buam jum aa', ba' moo maa'nnim ba jiiñ gu takaarui'.

69 Ba' gu t̄iyaa mui' xi ñiidhimik ip gio, jup ja titda gui' nam mi'p tu'ii':

—Gu'ñi dho bak maadit jir di' na kaichu' gu Jesus.

70 Gu' ji na gu' gu Peegro jir maa'n na jax kai'ch. Ba' ja'xp̄ix bhai'p̄ ji ch̄ikka mit gui' nam ji'k mi'p tu'ii', jup titda am:

—¿Ja'p aa moor silhkam nap cham tu' maadit jir di' gui' nam kaichu' gu Jesus Nasareet kam? Chi moo t̄i kaichu' ap ji, gu' ji nap gu' cham tu aagam. Jax d̄hui na pim gu'r mia'n jum oi'dhagim. ¿Ka' cham aa aap jir Galilea kam? T̄i' nap ba' moo ja'p pui' tu ñiok nam jax tu ñiok gu mu kam.

71 Gu' ji na gu' xi k̄ik gu Peegro, dai nat bhai' p̄ix ji bhaam nam t̄ix bhai' p̄ix xi ch̄ikka. B̄ix aixim ja titda na jax ilhii'ñ, jup kai'ch no' gu' sap cham jir pui' na jax kai'ch, ku gammiji pu dooda' ku gi gu Dios na jax ilhii'ñdha'. Ja'pni moo kai'ch:

—No' gu' cham jir pui' ku gi nañ jax jam titda, ku puñ dhooda' ku gi gu Dios na jax ilhii'ñdha', nañ gu' aañ t̄i ba jam aagi'ñ nañ d̄ilh jup oilhim. Gio pu cham jup ñi'ñ iñ na jax chu'm ti ñi'ñ gu jaroi'

na pim miji pai' aa'. ¿Jax japim ba' duukat pui' ja'k ilhi'i'ñ nañ aañ kaichu'?

⁷² Ba' daipu' xi ja' tɨdak gio mi ja'p gampai'p jim duu. Ba' giop ba' jiiñ gu takaanui', bar gookim nat giop ba' jiiñ. Ba' bhai' pup ti'ñcho gu Peegro na bak pin pu'ñi titda gu Jesusus biipi' dir: “Gookim ka jiiñkia' gu takaanui' nap aap baikim pui' ba' ti'ya' nap cham jiñ kaichu'.” Ba' bhai' ji susua, nat gu' giilhim bhai'x buam ji chu tatdat na pui' xim aa'.

15

Gu Jesusus nam mu ba' aichdha' na pai' gu Pilaato (Mt. 27:1-2, 11-14; Lk. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Ba' buimgidhak nat jax pi'x bhai' ji chu maaxir, gu ja' gɛ'gɛ'rkam tuk gui' nam jai' ja' palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam jir ja' gɛ'gɛ'rkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, xi chu a'gak jamit nam jax ja'k duuji tu chiñia' nam boi bhai'chdha' gu Jesusus. Ba' ja'xpix na mit pai' maa'n ñi'ook xip duuk, dai na mit mui' ba' bhik jix bhai' buuplhixim mu na pai' daa gux kai' Pilaato.

² Ba' gu Pilaato xi chikka'n gu Jesusus na mit jax mu aichulh, jup titda:

—¿Api' aar di' nap saak jir ja' gɛ'kam tuk ya' dhi Israel kam ja'tkam?

Ba'p titda gu Jesusus:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduun.

³ Ba' gu ja' gɛ'gɛ'rkam tuk gui' nam jai' ja' palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, biix aixim ti' iattulhi'ñ am gu Jesusus.

⁴ Ba' gio bhai'p ji chikka gu Pilaato, jup titda:

—Jir silhkam chi moo pui' nam jax kai'ch nam bix aixim jum iattulhi'n dhi ja'tkam. Tii' nap ba' cham ñiok. ¿Pui' aap ba' cham tu' bhaan jum palhbuidha'? Tii' nam jax kai'ch dhi ja'tkam.

⁵ Gu' ji nat gu' cham ka ñio gu Jesusus nat gio tiip xi chikka. Ba' mi' pu cham maat gu Pilaato na jax dhuñia' na tii xim ga'nga.

Gu Pilaato na ba tu chiñia' nam sissappu' kuruus ta'm gu Jesusus

(Mt. 27:15-31; Lk. 23:13-25; Jn. 18 :38-19:16)

⁶ Ba' ja'pni ja'k moop tu jimda' gux kai' Pilaato: Nabap oidha' na pai' dhuuk jum aajidha' gu piasta bhaan Paaskua ta'm, maa'n dado'ñcho' gu maa'nkam gui' nam ji'k kuupka', dai na gu' gu jaroi' na ilhii'ñdha' nam cham pik bhaamki'ñdha' gu ja'tkam.

⁷ Ba' jano' maadit mi'p kuupka' gu maa'nkam Barrabaas tiigim, gui' na bix jimdat biipi' dir na mit pai' dhuuk ja koi ji'kchi gu ja'tkam na mit ja kokda gu gø'gørkam.

⁸ Mi' dhir ba' mi'm jumpadak gu ja'tkam jup titda am gux kai' Pilaato, na sap jix bhaai' na do'ñcho' maadit gui' nam miji kuup nam pai'm kukpa gu ja'tkam.

⁹ Ba'p ja titda gu Pilaato:

—Aañ ja'p ilhii'ñ nañ do'ñcho' dhi Jesusus, na gu'p kai'ch nar jam gø'kam tuk bix aapi'm ya' dhi Israel. ¿Jir am aa, ka' cham aa? ¿Jax japim ilhii'ñ aapi'm?

¹⁰ Ba' dhi' na pui' ji' ja titda gu Pilaato na mi' pix mamti, ee jax pik ti'ya' am. Na gu'x maat na gu

ja gɛ'gɛrkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, nam jix bhaamkidhat jamit ba' mu aichulh gu Jesus na sap ba' mi' dhir ja chiñia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam mu'aa', nam gu' giilhim jix jügam.

¹¹ Gu' ji na gu' gui' pu biipì' dir ba ja iatgi mit gu ja'tkam, jup ja titda am nam sap pui' ti'ya' na cham dado'ñchoda' gu Jesus, Barrabaas jamit ja chia nam bhai' ji aaga' na do'ñcho'.

¹² Ba' xi ja tikka'n gu Pilaato nax bhax maachim no'm sap cham iam jax ti'ya' na do'ñcho' gu Jesus, jup ja titda:

—¿Jax japim ba' ja'k ilhii'ñ nañ tu chiñia' nam dooda' dhi Jesus? Na gu' kai'ñkam pui' kai'ch nar jam gɛ'kam tuk biix aapi'm ya' dhi Israel.

¹³ Ba' gu ja'tkam pix jiiñak suulh jamit, jup titda am gɛ' ki'n:

—¡Mu ja chian gum sandaarui'x chuk kum siss-appu' kuruus ta'm!

¹⁴ Ba' gio ti mui'p ka xi ñio gu Pilaato, jup ja titda:

—¿Tu' gi moo jax dhuu mu pai' ku pim ba' moo ja'p jix ki'ñ'n?

Gu' ji nam gu' gu ja'tkam cham tɛ kɛɛ. Jix io'm gɛ' ki'n pui' ba xi chitda am:

—¡Mu ja chian gum sandaarui'x chuk kum siss-appu' kuruus ta'm!

¹⁵ Ba' pui' ma do'ñcho gu Pilaato gu Barrabaas nam ba' cham bhaaku' gu ja'tkam, nam gu' dhi bhax aa'. Mi' dhir ba' pui' ma ja chia gu sandaarui'x chugi'ñ nam gi'bia' chipliin ki'n gu Jesus nam ba' mi' dhir ba sissappu' kuruus ta'm.

Gu sandaarui'x nam biix aixim dooda' gu Jesus

16 Ba' gu sandaarui'x chugi'ñ gu Pilaato na mit pai' xi g'ibiimik gu Jesusus, mu ja'k jup bhik jamit g'e' bhi'ñbak chir, mi' na pai' g'e'x chi gi'ir, nax bhaai' na mi ja'p tum oipoda' gu ja'tkam biix xikoolh. Ba' gu sandaarui'x gui' na mit gi' gu Jesusus, biix bhai' ji ja bai mit gu jai' sandaarui'x nam mi ja'p jup tu'ii',

17 ba' xi chi tiidhak jamit jix ñakaabma', gio na mit bhai' xi dhaaxdhak gu joi' kuruuñchix kam mo'ran.

18 Gilhim bhai' ji chitdaimi, jup titda am:

—¿Gammiji aap ti ilhdhat nap jir ja g'e'kam tuk ka' git gu ja'tkam ya' dhi Israel?

19 Gio na mit bhai' ji g'ibiimi mo'ran maa'n gu uux tapoorak ki'n, gio nam bha xixbui'ñ. Gio ba' nam ja o'lhia ki'n gu'ngukit biipi' dir pix am tum uañi'ñ, tu' ka'm ni'ñ am chi sap panaas, gu' ja'ppi nam mi' pix xi'irappu.

20 Ba' ja'xpix nam mi' pui' xi buimik, giop xi chu kookoxchulhdhak jamit gux ñakaabma' na mit biipi' dir ti tiil, diilh jajannulhi'ñ jamit ba' xi chi tiidhak ip gio, na mit ba' moo baabuk miji dir g'e' bhi'ñbak chir ba bhik na mit ba sissapam kuruus ta'm.

Nam ba sissapa' gu Jesusus kuruus ta'm

(Mt. 27:32-44; Lk. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

21 Ba' nam baasi'n ba ua' gu Jesusus na mit ba sissapam, maa'n bhai' ka jimchu' gu maa'nkam Sireene kam Simoon tiggim, nar taata'n gu Alijaanru gio ba' gu Ruupu, sap mu pai' dhir ja'k jimchu' gampix. Ba' gu sandaarui'x bhai' dhir ja'k buak gamai' chia mit na mootika' gu kuruus, nat gu' ba magoo gu Jesusus.

22 Ba' bhammi ba aich jamit gu Jesus na pai' Golgota ti tii', na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Kakoi' Mo' Daa.

23 Ba' ji'kchi gu ja'tkam bhammi øøk tii maak am gu uubas baraa', binkam gu osbhaga'n gu u'uux gui' nam mirra ki'n jix mat ka', na sap ba' ki'n cham pik tu ko'k ka', na gu' cham pik tu taat ka' gu tukga'n, gu' ji na gu' cham aa' na i'ya' gu Jesus.

24 Ba' gu sandaarui'x xi chu kookoxchulhdhak jamit gu jajannulhi'ñ, na mit ba' bhai' ba sissapa kuruus ta'm. Mi' dhir ba' dai na mit xim mami'chik a'lhiok xi chu u'uuk.

25 Bhammini ja'p moo tøkob pa' ba ji dhuu na mit pai' dhuuk bhammi sissapa.

26 Ba' daam dir iam na pai' mo'tik gu Jesus, maa'n bhai'p siis jamit gu taa'mla alhi'ch komaarak pa', gø'gøer ki'n bha tu ua'ñix na sap ba' bhaan jix maati' ka' na mit tu' ki'n jup dooda. Ba' ja'pnim kai'ch gui' na bha tu ua'ñix: “Dhi'ñi jir di' gui' nar ja gø'kam tuk biix gu ja'tkam ya' dhi Israel.”

27 Ba' gook i'xkum jamit biima'n bhai' sissapa bixxik dir jai' kukrus ta'm.

28 Ba' dhi' nat pui' ji' tum duu, nat jax dhuuk pix jum kuugalh gu ñio'ki'ñ gu Dios na jax tu ua'ñix mi u'uan ta'm nap jum kai'ch na guch Xoi'kam tu' pix ilhdha' am gu ja'tkam, pui' na jax gu jaroi' no' cham tu' ka'm ti ni'i'ñ.

29 Ba' jai' dhit gu ja'tkam mi ja'p amuub buanit giilhim titdaidha' am bhai' xi ñidhidhat, am gagai buppaidha' am gu ja moom. Ja'pnim moo titda:

—Jaña nap jax chu'ii' aap nap saak iarai gu gø' chiop baik tanoolh ki'n gio jumai bhai'p kisa'.

³⁰ Eap xi chimiiñ bhai' dhir dhi kuruus ta'm nach xim nii'ñdha' no'p baabui' moox io'm jir gè'kam.

³¹ Ba' gu ja gè'gèrkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba xi jii mit ip nam giilhim a'ga gu Jesus, jup kai'ch am gè' k'i'n ja kaixdhat:

—Gi jax ji nat ba' gu' gu jai' ja'tkam ja palhbui, dñilh ba' moo ja'p cham jup bhai' ji jia na jax dhuim palhbuidha' xib na bhai' sissap.

³² No' git jich ñii'ñchudat bhai' dhir bhai' ji chimñia' dhi' na saak jir jich Xoi'kam, na saak jir jich gè'kam tuk bñix aach ya' dhi Israel, dho gi gu' bñix ti jii'ñdha'ch git ji buiñor.

Ba' gui' nam bhai' bñima'n sissap pix am jup bhakku' am buiñor, jax ñam pix chitda.

Gu Jesus na ba mukia'

(Mt. 27:45-56; Lk. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Ba' nat jix dhaam ba ji dhuu, bhai' ji chum tukgamta, pu cham pai' ka tu maax ja'p na jax no'r tukaa', attiiru pui' mia ba ji dhuu nat ba' giop ba tu maaxir.

³⁴ Ba' nat jax kia'pix gio bhai'p ji chu maaxir, gè' k'i'n jup kai'ch gu Jesus:

—Eloi, Eloi, ¿loma sabaktani? —na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Dios jiñ Gi'kora', ¿jax kup ba' cham jiñ a'm ka ti niidhim? Tiñ' na mit jax jiñ dhooda.

³⁵ Ba'p kai'ch am gui' nam mi'p tu'ii' nam kèè:

—Ka git na tii bai'ñ gu Eliiyas gui' nat bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios.

³⁶ Ba' maadit gui' nam mi'p tu'ii' jup kai'ch:

—Ea nach n̄irada' gu Eliiyas no' bha jim na t̄ibaañdha'.

Na gu' ja'p jum aa' na dhi' bai'ñ gu Jesus nat ḡe' ki'n tu a'ga. Ba' pui' xi chi'ñik, jotmoda' xi ba'nnidhak maa'n gux moik ja'p na tok ki'n gu uubas barga'n jix ji'ñik, uux cha'm xi ixkunak mui' xi maa chi'ñi'ran gu Jesus na sap ba' xio'pna' na ki'n kapup xi dhuatḡida'.

³⁷ Gu' ji nat gu' nai' ji muu, dai nat ḡe' ki'n xi jiiñkik.

³⁸ Ba' nat jax muu gu Jesus, gu jannulh gu ḡe'x kabook na mu s̄e'ka' irban dir gu ḡe' chiop, pu irban sar. Daam dir dir mui' ji sar, mijimmi ji chim.

³⁹ Ba' gui' nar ja mo' ka' gu sandaarui'x ni'ñ nat ḡe' ki'n xi jiiñkik gu Jesus nat ba muu, ba'p kai'ch:

—Bak ji gu' silhkam ji na Dios jir Maraa'n kat dhi jaduñ na ba' saak pui' kai'ch nar ḡe'kam.

⁴⁰ Ba' jai' gu u'uub mik pa' guguukat mui'p ni'ñ am. Maadit moor di' gui' na Mariiya Magdalena t̄i', gio gu jumai Mariiya, gui' nar ja naan gu Josee gio gu Jakoobo, gui' nam gatuuk kam ki'n jix mat ka', gio ba' jumai ip gu ubii Salomee t̄igim.

⁴¹ Ba' dhi' dhi u'uub jir di' am gui' nam gammiji b̄ix jup xi jii'mda' mu ja'p Galilea, na pai' jax tu ja a'gidhidha' gu Jesus gu ja'tkam, nam palhbuidhidha' nam mu bh̄idhidha' na tu'm aagidha'. Gio jai' mui' gu u'uub nam mi'p tu'ii', gui' na mit bha oi ip jano' nat jax bha ai Jerusaleen.

*Nam ba yaaspa' gu Jesus
(Mt. 27:57-61; Lk. 23:50-56; Jn. 19 :38-42)*

⁴² Ba' mikkat nat pai' ba tuk nam ba' moox kii' bam duñia' gu Israel kam ja'tkam, na gu' buimgid-hak cham ka tum juanda',

⁴³ mi' ba ai maa'n gu maa'nkam Arimatea kam, Josee tiigim. Dhi' maadit jir ja gø'kam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam. Jir jix bhai'kam ka', na gu' pui' tiip niraada' guch Xoi'kam na pai' dhuuk ya' aaya' dhi oi'nga'n. Ba' juraa'n xi dhaasak mui' ma jii na pai' daa gux kai' Pilaato, nat tikkam no'x bhai' na tibiaañdhai yaaspara' gu Jesusus.

⁴⁴ Ba' bhammi øøk pui' ba titda. Mi' pui' pup tu'ii' gu Pilaato, na gu' cham ilhdhat no' jotmoda' mukia' git. Ba' ba bai'ñ gui' nar ja mo' ka' gu sandaarui'x, nat mi' ai ba' xi chikka no'r silhkam nat ba muu gu Jesusus.

⁴⁵ Ba' gui'p kai'ch nar silhkam. Ba'p titda gu Pilaato gu Josee nax bhaai' na tibiaañdhai ba bhiika'.

⁴⁶ Ba' gu Josee xi saba'dak maa'n gø' gu jannulh jix dha'ram namkim, ki'n xi bhiibgak mummu tikaam jamit gai di'n kir, mu nat pai' tim digaar biipi' dir jix moik ai' cha'm, gio ba' na mit bhai' xi kuupak maa'n gu gø' jodai ki'n.

⁴⁷ Ba' gu Mariiya Magdalena, gio gu jumai Mariiya gui' nam jax maap ba jii'mda', nii'ñ am na mit pai' ti' gu tukga'n gu Jesusus.

16

Gu Jesusus na gio mi'p ba oirida' gatuuk maaxik sia ku mit mua

(Mt. 28:1-10; Lk. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ba' mikkat nat ba buus gu tanoolh na cham tum juanat, gu Mariiya Magdalena, gio gu jumai Mariiya gui' nar di'hi'n gu Jakoobo, gio ba' gu jumai

gu ubii gui' na Salomee tii', ba tu saba'lh jamit gui' na joidham uub nam sap mu juulhdhapu' gu tukga'n gu Jesus mu na pai' kaat, na sap ba' cham giilhim uub ka' na bhai' ji dhi'baa'.

² Ba' tumiiñku ta'm jix ki'nkob nat kia'pix bhai' ba ji chon, mui' ma jii mit mummu di'n kir, nam gu' ja'p jum aa' na pui mu kaat gu Jesus.

³ Ba' nam nammî gama ja'k ba jii'mchu', jup kai'chim am:

—¿Jarooch ba' umua'ñdha' na ja'k daasa' gu jodai gui' na ki'n bha kuup? Nach gu' aach cham nakoo' nach jax dhui ja'k daasa'.

⁴ Gu' ji na gu' na mit mu ba ai, mi' pix kupio'kix, ja'p gai dhir pix dhaa gu jodai gu gø' na ki'n bha kuupich.

⁵ Ba' gui' dai na mit jii'mit pu baap bhiji di'n kir, ba' mijî pix ji chi' mit na daa maa'n gu biapma' tøb kutuun am jix chua, ki'i'n dir daa mi' na pai' kaatit gu Jesus. Ku gu' cham tu'r maa'nkam ji, ja'pji gu nobii'ñ guch Gi'kora' jix dhaam kam. Ba' giilhim jix chooto'n jamit,

⁶ gu' ji nat gu' jotmoda' bha ñio, jup ja titda:

—Cha'pim totdon ka'. ¿Jesus Nasareet kam aa pimî tii gio bhai'p ba tii'gim, gui' na mit bas takaab bhammî sissapa kuruus ta'm? Ba jii ji bo, nat gu' giop ba dua. Cham tu' ka muukix. Ka gor mi' xi chi tii' na pai' kaatit na cham pai' tu jai'ch.

⁷ Cham tu' ji na pim jix buam jum aagit yiji ka ti ninii'ñdha' di'n kir, ja'pji dai na pim ja aa'ñdhapu' gu noonbi'ñ, pui' na jax gu Peegro. Ja'p japim tii'da' nat giop ba dua gu Jesus, mummu ja'k japim ba tigia' Galilea na ba oirida', pui' na jax ba jam titda bhîpi' dir nam ba' moo daagi ba mu'aa'.

8 Ba' gui' bubuakik pu jiboi'ññor jamit gi'bukidhat, na mit gu' giilhim jix chooto'n. Pu cham jaroi' aagi'ñ am na mit jax ti tii, nam gu' daix juraapgixchu'.

Gu Jesusus na mi' bam maaxdha' ja bui baik gu ja'tkam tugi'ñ

(Jn. 20:11-18; Lk. 24:13-35)

9 Ba' ja'xpix cham miikim mu bam maax gu Jesusus buiñor gu Mariiya Magdalena, gui' nat xijum gook mai' joochxi gu cham kiki' i'ii'mda' bhai' dhir bhaan na ki'n jix ñaanbi' kat.

10 Mi' dhir ba' xi mi nat ja aa'ñdham gu jai' gui' nam pui'p ti jii'gi'ñ buiñor gu Jesusus mu nam pai' daraat suan nam jix buam jum aa' nat sap muu.

11 Ba' mu pek tii ba ja aagi'ñ nat giop ba dua. Tiip ja titda nat maaxik tii, pu cham jii'gi'ñ am.

12 Ba'x io'm ja'xpix mummu ja'k jup bam maax gu Jesusus ja bui gook gu ja'tkam tugi'ñ nam mu ja'p ka jii'mchu' bix boi. Dai na maakam tu'm, cham ob maatit tii mit.

13 Ba' gui' tiip xi boop jamit na mit ja aa'ñdham gu jai'. Pui' cham jup jii'gi'ñ am.

Gu Jesusus na mi'm maaxdhai ja bui gu mambhix daman maa'n gu noonbi'ñ ba tu ja a'gidha'

(Mt. 28:16-20; Lk. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

14 Ba' mikkat mummu bam maax dho gi ji ba' gu Jesusus ja bui gu mambhix daman maa'n gu noonbi'ñ, mu nam pai' daraat ka tu kua'. Ba' pix am ja ñioki'ñ, tu' sap ku ba' moo ja'p jix kaapak gu ja jujur nam ba' cham ja jii'gi'ñ nam tii ja aagi'ñ gui' na mit bii'pi' dir tii nat giop ba dua.

15 Mi' dhir ba'p ja titda:

—Ba' xib dir tu' na jax chui'ka', nai' pim xi jimia' jiñ jaaduñ na ji'x oi'ñga'n na pim tu ja a'gi'ñpu' jiñ a'mkam dappaam na ji'k ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook.

¹⁶ Ba' gui' nam ji'k ti jii'ñdhai bam bopkona', dai nam ba jimia' jix dhaam ja'k. Gu' ba' gui' nam ji'k cham ti jii'gi'ñdha', pix am ti'ñchuka' am nam gammijim tulhiña'.

¹⁷ Gam gui' nam tu' silhkam ti jii'gi'ñdha' aañ jiñ bui, ja makia' iñ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nam ba' ki'n mai' ja jootsa' jiñ a'mkam gu cham kiki' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam, gio ba' nam ki'n tu a'gada' jai' gu ñi'ook na ba' bhaan jix maati' ka' nañ aañ ja a'm ti niidhidha'.

¹⁸ Gio ba' na cham ji'xkat ia'ñdha' no't tu' ko' ba kii maadit. Piam no't jax dhuuk juu gu pa'ch, cham tu' maimtuda'. Gio ba' nam ja duduadhi'ñdha' gux kako'kkam, dai nam bhai' pix xi ja da'ngida', pu duduarda' am.

Gu Jesusus na ba tisdia' jix dhaam ja'k

(Lk. 24:50-53)

¹⁹ Ba' daipu' na jax pui' ji' xi chu ja a'gidhimik gu Jesusus, pu jiix dhaam ja'k, ba' bhammi ji dhaibu kii'n dir sonpan gu Dios.

²⁰ Ba' gu noonbi'ñ nai'p ji jii mit na mit tu ja a'gidham gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na jax ba' ba tum a'gichu' sia gu xib. Jix bhai' dho tu buimik am gu tu' nax bhai'r jum duukam, na gu' guch Xoi'kam pix jup tu duiñchu' na jax ba ja titda bii'pi' dir nat ba' moo ba jii jix dhaam ja'k.

**Gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch
xoi'kam
New Testament in Tepehuan, Southeastern
(MX:stp:Tepehuan, Southeastern)**

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tepehuan, Southeastern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tepehuán del sureste [stp], Mexico

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tepehuan, Southeastern

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-05-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

0f8d31b9-5dd5-5a02-bb46-c2fd0a544e81